www.libtool.com.cn

د رښاني رساله

پښتو ټولنه

١٣٥٥

د پښتو ټولنې د خپرو ونو پر له پسې لمبر: «۲۱۶»
www.libtool.com.cn

روښانی رساله

د

خیر نوال دوست

په سریزه، تحلیل، تحقیق او لغت شننه

پښتو ټولنه

PROPERTY OF ACKU
2112

مهتمم: محمد شیرین «سنګری»

د چاپ شمیر: «۷۰۰»

۱۳۵۵ کال - لینده

www.libtool.com.cn

سترملی مبارز بایزید روښان

پیژندګلوی

په ۱۳۵۳ هـ لمریز کال کې د پښتو ټولنې له خوا په کابل کې د بایزید روښان بین المللی سیمینار جوړ شو. په دې سیمینار کې چې د دولت د رئیس او صدراعظم ښاغلي محمد داؤد په پیغام پرانیستل شو یو شمیر علمي مقالې ولوستل شوې او د روښان د خزینې ډیر پټ اړخونه لا روښانه او غوره را برسیره شول. د سیمینار د مقالو مجموعه او رپوټ په ځانګړي توګه د (روښان یاد) په نوم له چاپه څخه راوتلی دی.

د سیمینار له تدویره څو ورځې مخکې د پښتو ټولنې ته دغه خطي رساله هم لاس ته راغله. په دې رساله باندې د پښتو ژبې او ادب لوی محقق ښاغلي کاندید محمد دوست پوه مقاله ولیکله چې د رسالې سره یو ځای خپریږي. همدا رنګه د پښتو ادبیاتو مؤرخ پوهاند صدیق الله رښتین هم د دې رسالې په باب خپله نظریه وړاندې کړې ده. د دې نظریو خپرول د ادبي تاریخ له څیړونکو سره د ستونزو د لرې کولو په برخه کې مرسته کولی شي او د څیړونکو د استدلال له طرز سره به یې آشنا کړي.

زما په عقیده، د یو هیوادني محصل چې د ادب تاریخ په باره کې څېړنې کوي، رسالې په باب لوی بنیادي کتاب او خوندوره څېړنه کولی شي. د رسالې د چاپلي ولیکل

د (تیسیز Thesis) دپاره په زړه پوري موضوع ده . هر څیړونکی

چې دې کار ته زړه ښه کوي ښایي د پښتو ادبیاتو په تاریخ ، د څیړنې

په تاکتیکونو ، لهجو پیژندنه او په تیره د ادبي نقد په میتود ځان ښه

وپوهوي .

د نورو پر تحقیقاتو نظري په خپل ځای کې د ستاینې وړ دي خو ښه د چا خبره

«علم دریاب دی» د دا ډول څیړنې لپاره به د مقصد پر لور ته تر رسیدو پوري د دلیل

وکړي .

د افغانستان په تاریخ کې د روښانیانو نهضت زیات خاص ارزښت لري .

هیله لرم چې زموږ ځوان څیړونکي به د روښاني عصر د څیړنو مسایل روښانه

وساتي او ددغه نهضت اجتماعي ، اقتصادي ، سیاسي ، ادبي او ژبني مسایل

په علمي میتود په رڼا کې و څیړي . هیله ده چې استادان به د زده کوونکو د روزنې

په لاره کې له هغو سره مرسته وکړي چې تا څیړونکي له ځوانه پخپله د ستر ملاتړ او

هغوی له چلینج سره مخامخ کړي .

۱۳۵۵/۶/۸

شیرنوال محمد صدیق روهي

د پښتو ټولنې رئیس

دا رساله

www.libtool.com.cn

به دچا اثر وی؟

په ۱۳۵۳ھ ش دبایزید رو ښان دځلور سوم تلین دبین المللــــی سیمینار په موقع پښتو ټو لنې ته یوه منظومه رساله ورسیدله چــه دپښتو ادب دتاریخ، په تیره بیـــادروښانی دورې دادبیاتو دخیړلو له نظره خورا زیات ارزښت لري .

په هغه وخت کښې (درو ښانی ادب یونوی زوړ کتاب) ترعنوان لاندې دزیرې دجریدې د۱۳۵۳ دمرغومې دیوو لسمې نیټې په ۳۹ گڼه کښې، مانو موږ رساله معرفي کړه او دهغې دمولف په باره کښې مې لیکلي وو:

« دا چه رساله دمیا روښان پــه نامه شروع شوې ده ، ۲۱ ځـایــه دمسکین نوم راغلی دی چه هغه هم دبایزید روښان لقب دی. موضوعات یې دیني، تصوفــي اوفــقهي دي .»«پخوانو شاعرانو او مؤلفانو کله کله چه اکثراً ځان او خپل نوم دغایب په صیغه یا دوی.نو ودې شي چــې پخپله بایزید روښان ویلې وی :

میا روښان و یلې دینــه

مسکیــن و یلــې دینــه

او که یې پخپله نه وی ویلې نوارو مرو دادده دکو م نژدې عزیز شاگرد ، مرید، ملگرې او یا اولاد اثر دی چه دده نوم یې په دومـــره اهتمام یاد کړی دی او دده اقوال یې نقل کړې دی او دده دافکارو اووېناؤ نه یې یوه لویه قصیده یاوړه رساله جوړه کړې ده ... »

« ... دبایزید په نژدې شاگردانو کښې ملا ارزانی هغه سړی دی چه دخیر البیان په لیکــنه کښې هـــم دبایزید مرستیال گڼل شوی دی . نو ودې شي چه دا رساله دملاارزانی تالیف وی. بیا هم قطعي حکم هله کیدی شي چه لیکلي سند لاس تـــه راشي .... »

ځینې ښا غلي لیکوال ادعا کوی چې دا اثر دبایزید روښان دی. خو هغـــه دلایل چه په دې باره کښې ارائـــه او اقامه شـــوی دي په قطعــي ډول دا مدعا نه شي ثابتولی .

دغه رنگه دلایل، چه زما په لیکنه‌کښی هم راغلی دی، که له یوی‌خوانه
سړی دی نه متوجه کوی چه نه چه‌دا اثر دبایزید روښان نه وی نودبل
پلوه په دی هم دلالت کوی چه نه !دا به یی دکوم نژدی شاګرد، مرید
او ملګری اثروی .

www.libtool.com.cn

اخوند درویزه خو وایی چـــه‌روښان به شعرونه ویل ... مګــر
دشعر دغه نمونه خویی نه ده‌ورکړی.دخیر البیان نثرته هم شعر ویــل
شوی او دهغه ځینی برخی خو په‌نظم‌دی. او هغه‌نخښی‌چه‌درویزه دروښان
دشعر په باره کښی ور کړی‌زیاتره یی‌په خیر الــــــبیان کښــــی
هم شته . درو ښان زیات آثار ورک‌او دهمدی اخون درویزه په فتــواء
سیزل شوی دی چه په هغو کښی‌به‌هم دشعر برخه وی .

ددی رسالی او دخیر البیان‌ترمنځ‌دلغتونو، اصطلا حاتو او مضا مینـو
یووالی او یو راز والی مونږ تـــه جرئت راکوی چه دواړه کتابونه دیو
ادبی او فکری مکتب محصول وبولواو په احتمالی توګه ووایو چه‌کیدی
شی چه دیوه تن آثاروی ، مګر دازړه نه شوو کولی چه په قطعی ډول یی
دیو لیکوا ل‌دوی لیکنی وګڼو.

دپښتو ټولنی له خوا ددی‌کتاب‌چاپول او خپرول بــه دا زمینـــه
لا مساعده کړی چه افغانی پوهان اوخارجی پښتو څیړونکی ، خصوصاً
دروښانی دوری دهغو آثارو په مقابله‌او تطبیق چه په خـارج کښـی دی
اولا مونږ ته نه دی رسیدلی ،وکولی‌شی چه په دی باره کښی زیاتــه
څیړنه وکـړی . ګونــدی بیا ددی‌پوښتنی ځـواب هم تر لاسه شی چه
« دارساله به دچا اثر وی؟» .

زه دپښتو ټولنی دغه اقــدام‌ګټور بولم او په دأسی حال کښی‌چه
دکتاب دمتن او مقدمو فورمی دپښتوټولنی دښاغـلی او محتـرم رئیس
دلیکنی په شمول چاپ شوی همدی،دخپل نظر وړاندی کــول ضروری
ګڼم. ـکابل ـ ده۱۳۰۵ه ش دمرغومی‌اوله .

خیړندوی عبدالله خدمتګار
دپښتو ټولنی مرستیال

www.libtool.com.cn

روښاني رساله

دمیا روښان د سیمینار په لړ کې چې په ۱۳۵۳ کال کې د پښتو ټولنې له خوا په کابل کې جوړ شوی و،د پښتو یوه دینې رساله منځ ته راغلې وه .

ددغې رسالې د مؤلف نوم په ښکاره توگه نه معلومیږی خو ښا غلی دوست یې د میا روښان اثر بولی.ماچې ددغې رسالی یو څه برخه وکتله نو لړغوندې شك من شوم او دغه نظریه راته قوی او سنلې ښکاره نه شوه. په دې ځای کی زه‌ـا نظر یه داده چې دغه رساله به‌د روښان کوم مرید لیکلی وی لکه‌ارزانی،واصل یا کوم بل . خو زیات‌احتمال‌دادی‌چې ارزانی به‌لیکلی وی. په‌دې برخه کې‌زما دلیلونه‌دادی .

۱ـ د رسالې شروع په دې بیت شوې ده .

میا روښان ویلی دینه ـدا سړی دې نغوړینه

پـه خیرالبیان کې میا روښان ځان ته بایـزید وایي د میا روښان لقب ورتـه دمریدانو له خوا ور کړ شوی دی،له دې نه څرگندیږی‌چې‌دغه‌رساله به‌دده‌د کوم مریدا له‌خوا لیکل شوی وی .

۲ـ په دې رسا له کې څو ځایه دا عبارت راغلی دی چې:

مسکین ویلی دینه ـ دا سړی دې نغوړینه .

هر کله چې مسکین هم د بایزید لقب دی او تل دده د مریدانو له خوا ورته ویل شوی دی.مثلا د دولت‌لوانی په‌دیوان(۲۵۸)مخ کې‌میرخان نومی‌شاعروایي:

سیا مسکین په خلوت ناست په حق یې راز که .

چې نفر په قصد ورا غی له ا فغا نه .

www.libtool.com.cn
نو له دي کبله گومان دادی چي دغه رساله به د ده کوم مرید لیکلی وی .

۳ـ دا رساله کټ مټ د خیرالبیان د دینی مسئلو یو لنډیز دی چي په نیم ډواله نظم لیکل شوي ده.او اخری نیم بیتی یي هرو مرو قافیه او سجع لری‌چي په اهنگ اوتال ویل کیږی .

مطلب دادی چي د خیرالبیان مسئلي پکي په نوی رنګ بیان شوی دی او دا نوی خوند او رنګ به هرومرو د میا روښان کوم مرید ورکړی وی لکه چي وایي:

زه به رساله په پښتو وکښم * که عنایت د مولا وینه .

پکی به اسرونهی ساز کړم * چي سری د نزمو په‌دو دلولینه .

۴ـ په دي رساله کي‌دحقایق په حواله ځيني‌مسئلي راغلی دی لکه‌چي‌وایي .

په حقایق کي دینه کښلي * چي پنځه اسامه پنځه کعبي دي زده کـوینه

د حالناسی له روایته مونږ ته معلومه ده چی ارزانی د (مرأة المحققین) په نامه یو کتاب لیکلی د ی نو کیدای شي چي داته له حقایق څخه همدغه کتاب مطلب وی او د دي رسالی مؤلف دي ارزاني وی .

۵ـ دغه رساله په ځینو لغاتو کي له خیرالبیان سره فرق اری اویوشان نه‌دی مثلا خیرا لبیان د ځمکی د زکو ة په برخه کي د عر بی د خضرو ا ت په ځا ي د (زرغونکی) کلمه راوړي ده او په رساله کي ورته سوزی= سبزی کلمه ویل شوي ده.دغه شان په خیرالبیان کي د کوهی دپلیتی په بحث کي‌د(چینه دار) کلمه راغلی ده، او رسالي د(زیندی) کلمه راوړی ده چي د جاری ا وبـه وچیدونکی کوهی معنا ورکوي.له دي نه معلومیږی چي رساله به دبل چا اثـر وی، که نـه پکاروو‌چي په دواړو ځایو کي یو شان راوړل شوی وای .

۶ـ په رساله کي یوځای په فقر نامه‌باندي‌حواله ورکړه شوي‌ده لکه‌چي‌وایي:

په فقر نامه کي کښلي دینه ـ دا سړی د ي نغورینه

چي خبروی له اته مقامه ـ هم عمل يي کړی وینه

داسي بریښی چی فقر نامه به دارزانی خپله رساله وی چي به دي رسا له کي ورته اشاره کوی،ولي چي د روښان په اثارو کي‌فقر نامه‌نشته دی.او بله خبره داده

چې دغه اته مقامه چې په دې رساله کې یادشوي دي هغه په خیرالبیان کې نه دي راغلي .
www.libtool.com.cn

له دېنه څرګندېږي چې دا رساله د ارزاني وي هغه مقامونه دادي:

تایبان ،عابدان، زاهدان، صابران، محبان، شاکران .

اتم مقام د رسالې د نیمګړتیا په وجه لـه منځه تللی دی .

۷ - اووم دلیل دادی چې دمستر راورټي په وینا ارزاني د خیرالبیان په لیکلو کې هم لاس درلود او بل اثر یې د(چار رساله) په نامه لیکلی دی .

زمـونږ په فکر دغه (چار رساله) کـوم څـه انله اثـر نـه دی بـلکې مطلب ورځنی څلور رسالې دي چې ارزاني لیکلې دي :

۱- مراة المحققین چې په حالنامه کې یې ذکر راغلی دی.

۲- فقرنامه چې په دې رساله کې یې یادونه شوې ده(۱).

۳- حکایت رسول چې د ورېښي مجلې د ۱۳۵۵ کال په اوله ګڼه کې یې بیان راغلی دی .

۴- همدا رساله ده چې د بحث لاندې ده او بناغلي دوست یې روښاني رساله بولي .

دا د روښاني رسالې په باب زما نظریه ، خوسره ددې دا خبره نوره پلټنه او څېړنه هم غواړي .

«پوهاند رشتین»

۱- د کلکتې د اشیا یي انجمن په کتابخانه کې د میرزا انصاري دديوان په پای کې د ارزاني یوه رساله هم شته چې (۲۶) پاڼې لري او ځان پکې د فقیر په نامه یادوي. نو کیدای شي چې فقرنامه هم دغه رساله وي.

www.libtool.com.cn

درسالي دتاليف په باب نظر

دغه رساله ډېروخت لکه يو قيمتي لال دنا اشنايي په ايروکې د محققينو له سترګو پټه وه. لو سړی ځل د هغې دخپل خاوندارواښاد دوست محمد برېڅ مقالي دمحققينو زياته پاملرنه ځان ته واړوله، هغه درسالې په خصوصياتو، د خيرالبيان سره په نژدې ورته والي، ليکن دوداونوروارخونو زياته رڼا واچوله.

ارواښاد برېڅ د اريانا مجلې د ۱۳۴۹ کال په شپږمه ګڼه کې دغه رساله پوره معرفي کړې اودا يقيني شوه چې رساله د روښاني نهضت پورې اړه لري، خو په علمي ولکو کې دا پوښتنه را پيدا شوه چې د رسالې مؤلف څوک دی.؟ .

خپله ارواښاد برېڅ رساله «د خيرالبيان خور» بللې ده خو د دغې مقالې په سر «پوهاندحبيبي» څو کلمې تبصره کړې او ليکلې يې دي:

دا مضمون څوکاله پخوا ښاغلي دوست محمد برېڅ راليږلی و چې اوس يې دخپرونې وار راغی او ګله چې دغه رساله وروسته وليدله شوه نوبې اهميت او نادرتوب يې ثابت شو. غالباً دا رساله بايد د پير روښان وي، مګر دا خبره نوره څېړنه اومطالعه غواړي اوسړی سل په سل کې حکم نه شي کولای، ترڅو چې د دغې رسالې نسبت پير روښان ته په يوه بل دليل ثابت نه شي پخپله، د رسالې داخلي دلايل او اشارات د کاسل يقين سؤيد نه شي کيدای، خو بايد په دغه احتياطي قيد سره د پښتو ادبياتو په تاريخ کې د پير روښان په احوالو کې ځای ونيسي او هم چاپ شي»

دغسې نظرياتو په څنګ کې درسالې دلوست، تحليل، د خيرالبيان سره د تطبيق او څېړنو نورو د ليلو نو په سوندلو له ماسره يقين پيدا شو چې :-

١ دغه رساله خپله دپیر روښان تالیف دی.

www.libtool.com.cn

٢ له خیرالبیان څخه دمخه لیکل شوې ده.

٣ د روښان د کوم مرید تالیفنه دی. زماد لیلو نو لنډیز دادي:

١ کومی نخښی چی اخون درویزه دروښان درسالي (یارسالو) په باب ویلی په د غه رساله صدق کوی. درویزه په خپل کتاب مخزن اسلام کی لیکی «وان سلعون به زبان افغانی شعر سیگفت...» و البته دغه رساله شعر دی.

زه به رسا له په پښتو کښم | که غنا یت د مو لا وینه
یکښی به امر نهی ساز کړم | چی سری یی د نزسو(نظمو) په دود لولینه

درویزه درسالی په باب لیکی:

« وانچه وي دررساله خود آورده است که جز حلال نه باید خوردن غرض او این بود که ...» مخزن(٣ ٢ ١ مخ) په رساله کې د حلا لو او حرامو مسئلې ډیری تکرار شوي دي لکه چی وایی.

اول دایمان شرطونه دا دی | چی وخدای وته په غیب ایمان ورینه
دویم زده کړه چی علم غیب و اړه له خدای دی
دریم چی بهشت دوزخ فالید لی و سنینه
څلورم چی حلال په حلا ل شیمری
پنځم چی حرام، حرا م گڼینه (١٣ مخ)

د رسالی په باب درویزه لیکی:

«ورسایل بسیار در باب الحاد تالیف نموده امایکی از خاصیت تلبیس آن شیطان سیرت آن بوده که در هررساله خود سخنان با رمزوایماء نوشته(مخزن١٣٢)

په دغه رساله کې هم ددرویزه په اصطلاح «رمزوایماء» لیدل کیږی لکه چی یوځای لیکی

چی منکر د ینه له فر ضو | پو ښتنه کانیء چی له کومه قامه دینه
زه خر کند و یلا ي نه شم | ما په ا شا رت و یلی د ینه
هر چی علا قلا ن دي | به ا شا رت به پو هیږ ینه (٢ مخ)

مگر دلته هغه اشارې نشته چی دالحادبوی تري لاړ شی، څه چی درویزه احساسوی

www.libtool.com.cn

هغه البته دنورو موارد وپه شان دده خپل احساس دی

۲ـ رساله دخیرالبیان په شان دروښان په خپل نامه پیل شوي. دخیرالبیان دهری مسئلې په سرکښي (اوبایزیده) په رساله کي (مسکین ویلي دینه) راځي داد مولفینو یو پخوانی دود دی چي دکتاب په سرکښي به یې خپل نوم ښرګند اوه، درسالی په سرکي روښان دي، ورپسي دمفرد غا یب په صیغه „ زه به ګفتار دفا یدی وکړم „ په د ویم مخ کي وایي (مسکین ویلي دینه — زه به رساله په پښتو وکښم) معنایي داده چي رساله خپله سیاروښان ـ مسکین لیکلي ده. داخبره دشك او تر د ید وړ ده چي وایي «سیا روښان» لقب سریدانو ور کړی دی. په خیرالبیان کي هم هرځای ځان غا یب ښئي «هادي ویلي دی دخدای رحمت په ده کلام» په رساله کي د «هادي» په ځای «مسکین» دی چي داخپله دپیر روښان تخلص ؤ مثلا دولت وايي

چي سی حال د معرفت ځینی حا صل شـو

پر مسکین بازید به تل وایم سلام زه (دیوان ۱۷۳ مخ)

له توحیده به خبر شي بی ګو مانـه

چي په نغوته دروښان مسکین بازید دی (۱۲۲ مخ)

دمسکین بازید مرید شه که د انا یـی

دخفی ذکر تلقین ځینی رانسه (۲۱۶ مخ)

هر طالب که عمل کا مقصو د به مومـی

چي مر ید داور سر باز یدمسکین شو (۱۹ مخ)

دخیرالبیان دپیښوردچاپ په مقد مه (۹–۷۲–۸۰) مخونو کي و یل شوي چي (د بازید یو تخلص مسکین هم و) ددغی مقدسی په (۱۸۰) مخ کي ویل شوي „یه پیر روښان باندي ددرویزه دالحاد یوتور داو چي ده (بایزید مسکین ها دی المضلین) مهر درلود „ نود رسالي موالف مسکین اومسکین د بایزید تخلص دي

۳ــ رساله د خیرالبیان په شان په مخصوص طرز لیکل شوی او دفقهي له نورو کتابو څخه څرګند تو پیر لری، په دی معنا چي په دواړ و کي شریعت او طریقت سره ګډ وی او د هر ظاهری شرعی عبادت او طهارت سره دطریقت باطني عبادت اوطریقت

www.libtool.com.cn

لازم گنهی . دشریعت احکام دجسم او بدن او دطریقت احکام دباطن او روح باکی گنهی لکه درسالی (۲۰ مخ) دبدن نعقل روح کعبه اونور . همدغه مطلب دخیرالبیان په (۹۰) مخ کی راغلی دی.

۴—په دوارو کی دروښان دطریقت د امنز لو نو تفصیل چی هغه (د شریعت ، طریقت حقیقت ، معرفت ، قربت ، وصلت ، وحدت ، سکونت) منزلونه دي په تفصیل سره بیان شوی دی.

دخیرالبیان په نسبت رساله دیوی ضابطی حکم لری او مسایل په ټا کلی عدد ښئی مثلا لیکی چی په لمانځه کی دوسره عدد فرض ، واجب یاسنت شته ، حال دا چی په خیرالبیان کی مسایل د ضابطی په شان معدودنه دی.

۵—په دوارو اثرونو کی دعبارتونو ترکیب ، گرامری جوړونی او د هغومخصوصو لغاتو استعمال چی بل ځای اصلا نشته او یا په دوسره پیمانه نه دی استعمال شوی ددی شاهد دی چه دواړه کتابونه دایوه شخص تالیف او دیوی قریحی زیږنده دی داخبره سمه ده چی دخیرالبیان په نسبت درسالی عبارت زیات روان او سلیس دی خو دا داسی مثال لری لکه د خوشحال خټک (دستار نامه) او (دیــوانــی) یا (بازنامه) او (طب نامه) یی چی ددستار نامی نثر یی دمنظومو اثارو په نسبت ډیر پیچلی او گړ وړ دی ، ښا یی علت یی د ا وی چی هغه وخت پــه پــښتو کـــی نثر لا نوی و او دتکامل پړا و و نه یي لانه وو وهلی

رساله دخیر البیان نه مخکی لیکل شوی ځکه چې:

۱—دا هغه وخت لیکل شوي چي روښان یوازی د پښتنو د چاپیریال پیروخو کله چې دده روحانی اوسیاسی نفوذ دپښتنو له چاپیریاله ووت هغه وخت یې په سیمه یزو ژبو اوعربی چی دمسلمانانو بین المللی ژبه وه خیر البیان ولیکه .

۲—خیرالبیان درسالی په اندول بشپړ او مکمل دي دروښان سیر طبعاً د کمال خواته ؤ اودخیرالبیان نه وروسته به درسالی دلیکلو ضرورت نه و ، همدغه دخیر البیان د کمال شعاع وه چی دده رساله یی دده دمریدانو سره بی درکه اویی نوسه کړی وه .

۳—رساله دروایت اوخیرالبیان دالهام په صورت لیکل شوی—په رساله کي ځوځایه

www.libtool.com.cn

په (کتاب الحقایق) (۱۸ مخ) ‌او (قرنامه) (۵۸) او په ځینو روایاتو استناد شوی خو په خیرالبیان کې په نورو کتابونو او دعالمانو په روایت نو اتکا نشته، تول د کامل پیر الهام دی. له دغه ځایه ښکاري چې بایزید مسکین په دغه مرحله کې د نورو د روایت تابع او د درایت په لاره لا نه و روان شوی او له دغه ځایه ښکاري چې خیرالبیان به له رسالې څخه پنځلس، شل کاله وروسته لیکل شوی وي.

دا رساله د بایزید د کوم مرید تالیف نه دی ځکه چې:

۱- د رسالې په کوم ځای (غالباً په سر کې) به د پخوانیو نورو تالیفاتو په شان د ده نوم وای

۲-(کوم مریدې که د خپل پیر روایت نقل کو لای حتماً به یې کوم ځای د هغه نوم په خاصو احترامانه الفاظو لکه (رحمت الله علیه، غفرالله له کامل پیر او نورو) یاد کړی و.

۳- خیرالبیان یو بشپړ او جامع کتاب و د هغه د موجودیت په ځنګ کې به مرید انو د دغې رسالې د لیکلو ضرورت نه احساساوه.

۴- دغه رساله چې د خیرالبیان په روحیه لیکل شوی د کتاب الحقایق، فقرنامه او نورو په شان به د خیرالبیان کوم ذکر ور کې وای بلکې د هغو په ځای به حتماً په خیرالبیان حواله موجوده وای.

۵- د روښانیانو په پیروانو کې د «مسکین» په نامه کوم شاعر یا لیکوال نه دی لیدل شوی دغه دلیلونه که په انفرادي ډول هر څنګه وي په مجموعي ډول د نمرغوندې ګرګند وي چې رساله خپله د پیر روښان تالیف او د خیرالبیان نه د مخه لیکل شوی ده او په دې حساب د پښتو د ادب او سري بشپړ اثر ورته ویلی شو.

www.libtool.com.cn

درسالي ليک دود

دپښتواوسني ليك دود دعربي الفبا پهاساس جوړشوی دی. دعربي الفبا په چوکاټ کې دپښتو دغږونود پاره خاص توری ډير پخواجوړ شوی دی، ځکه چی پښتو ژبه وه اوليك دود به يې هم و، خودځينو رواياتو له مخې په هجری څلورمه پيړۍ کې جوړ شوی دی. په دی باب قاضي خيرالله دخيراللغات (پښتو—اردوقاموس، لاهور ۱۹۰۶ په مقدمه) کې ليکلي چی (دسلطان محمود ديوه وزيرحسن ميمندی په خاصه لار ښوونه قاضي صيف الله دپښتودخاصو غږونو له پاره توري جوړه کړي . . . »

له دغه ځايه ويلای شو چې دپښتودخاصوغږو نوله پاره توری لا ډيرپخواجوړشوی وو خود هغو دجوړولونسبت کله پيرروښان ، کله درويزه او کله خوشحال ختك ته کيږي دغه دريواړه شخصيتونه دپښتو په ليك دود کی خاصې لاری لری ښايي دوی به په پخوانی ليك دود قناعت نه لاره د ريواړو د پښتو خاص توری په دی ډول ليکلی دی (۱)

(دتورو لست په کليشه کې وګوری. هلته ا تم توری «د» په سنځ کې تکی لری چې سهواً پاتی شوی دی .)

دا رساله او خيرالبيان په يوه ليك دود ليکل شوی دی.

د دغه ليك دود په څنګ کی په دواړو کتابونو کې کوشش شوی چې عربی

۱- د درويزه دمخزن الاسلام د هغی ارغونی نسخی په شهادت چی په ۱۱۴۲ هق کې په ملتان کې عبدالغنی کاسی ليکلې او د خوشحال ختك د ديوان د هغی ارغونې نسخی په اتکاء چې په ۱۰۹۹ هق کې داپريد يو په جا نکوړه کې ليکل شوی ده.

-ی-

www.libtool.com.cn

کلمې د پښتو په غږونو ولیکی، عربی هغه کلمی چی په پښتو کی زیاتی ننوتی او دپښتنو له پاره یی ویل گران وو په پښتوورته مناسبه کلمه پیداشوی اوپه هغې یې اړولی لکه.

(مضمضه استنشاق، عورت ضمیمه کید ل، مضمضه کول، مفسدات) عربی کلمی په رساله کې (اوبه په خوله کول (۲۹مخ) اوبه په پوزو کښیبا سل، (۹۲ مخ) شرمځای (هرځای) سره وتل، تباه کرونې) (۳۶مخ)

ه خیرالبیان کی (په خوله اوبه ویستل ۹۵ الف په پوزداوبونویستل ۹۵-الف) شرمځای
پ (هر ځای) سره وت، سره، ایستل ځو ځای یه اویا په اصطلاح مفغنی پښتو شوی دی چی دلته یی خوشالوفه وړاندی کووهرځای (احتیاط) (پ هتیات) او (احتیا طی) په (هتیاتی) لیکل شوی لکه درسالې (۵مخ ۱۰ کرښه ۷ ۲م-۳ کرښه

په خیرالبیان کښې: «۲۳۱-الف ۱۱ کرښه، ۲۵ب ۱۱ کرښه په دواړو کې هرځای (جنس) په ځای (ځنس) لیکل شوی

په رساله کې: (۱۰مخ دویمه کرښه، ۱۵مخ-پنځمه کرښه، ۱۲مخ، اتمه کرښه دولسمه کرښه)

په خیرالبیان کې (۱۶ب ۱، ۳ کرښه، ۳۰ ۱ب اووسه کرښه، ۱۶۱ الف ۳، ۷ کرښه) په دو اړو کې (کلمه) غالب‌اً (کلیمه) لوکل شوی.

رساله:-) ۱۳مخ ۱۰ کرښه، ۳۲مخ لوسړی کرښه اونور)
خیر البیان:-(۵۰-الف ۳، ۳ کرښه، ۳۸ب ۱۰ کرښه اونور)

درسالی په (۳۸مخ ۱۱ کرښه) کې (غلط) په (غلت) لیکل شوی د خیرا لبیا ن په (۱۹ب دویمه کرښه، ۹۸-الف ۱۱ کرښه) کې (غلطی) په (غلتی) لیکل شوی

په دواړو کې (ض) کله کله په (ز) لیکل شوی درسالې په (۱۳مخ ۳ کرښه) کې (استحاضه) په (استحازه) لیکل شوی

دخیرالبیان په (۲۵-الف نهمه کرښه، ۱۲ب دوه ځایه، ۷۰ب ۸ کرښه، ۸۵ الف ۷ کرښه، ۳۳الف اتمه کرښه، ۵۰ب ۹ کرښه کې د (رضا) په ځای (رزا) لیکل شوی همدارنگه د (قضا) په ځای (قزا) په (۸۳ب لسمه کرښه) کې او د (ضروری) په ځای

«ضروري» په ٥٢ الف. ١٠٢٢١ب ٩ کرښه کې) ليکل شوی وی.

www.libtool.com.cn

دوسالې لمه ٢مخ ١٣ کرښه کې د(نظم) په ځای(نزم) په ٣مخ دريمه کرښه کې د(محتاج،محتاجی (محتاځ) ،محتاځی ليکل شوې او په) (٥٦،٥٧)مخونو کې هلورځا يه (لفظ) په لوز ليکل شوی وی.

په خيرالبيان کې هرځای(چې)او په رساله کې په لومړی نيمايی کې(چې) اووروسته کله (چې) اوکله(چه) ليکل شوی .

رساله او خيرالبيان يو اړ نور ګړ خصوصيات هم لری!

(اسان) په دواړو کې (هسان)ليکل شوی،(نمر) په رساله کې هر ځای(نور) ليکل شوی خو په خيرالبيان کې زيات (نمر) او کله(نور) ليکل شوی لکه ٤٨ الف لومړی کرښه په رسا له کی هر ځای(زسکه) ليکل شوی خو په خيرا لبيا ن کې (زسکه) په (٣٣ب دويمه کرښه ٣٥ب٧ کرښه او کمه(سزکه) په ٦٨ الف لومړی کرښه،٣٤ ب٣،٩،٠١ کرښې) (حيات) چې عربی کلمه او د(ژوند) معنالري په رساله او خيرالبيان کې د(ژوندی) په معنا ځوځايه راغلی دی او داسې نور.

(خيرنوال دوست)

www.libtool.com.cn

دخوشال خټک	د درویزه	د روښان
پ	پ	پ
ټ	ټ	ټ
څ	څ	څ
ځ	ځ ځ - ز	ځ
ډ	ډ	ډ ډ
ړ	ړ	ړ
ږ	ږ ژ	ږ ڼ
ښ	ش ښ	ش ښ
ک	ګ	ګ (ګ)
ڼ	ڼ - نړ	ڼ
ه ی - ئ (په ځینو ځایونو کې)		یی (په ځینو ځایونو کې)

PROPERTY OF ACKU 2112

بسم الله الرحمن الرحیم

www.libtool.com.cn

میاره و بنان و بلیدین — وا سربری یی نغوذبین

ز بکقا رد فا دی دوایم — لگی تخوک بزر به فهم لرین

ظاهر عمر دی خور و دیا — دی یی بخژ کند لتا سیدبین

مرک ز بنیا در بزدکید یی — مینک ظاهر عمر کمیدبین

و سریو کری بو یی — حی مرک دیر دیر یا دوین

پیوکال سری یسمره وی — پیل کال دمنی وی دمنی یوین

وخدای استا و دمی یو مرکد کی — باو رکاهی نا کا مابدرشین

سرید و جبل جار روت نظر ترک — حی مشغول لکوم جار بدین

پهر جار کبنی سری مومی — مرک بد بیغو جار کوامی لین

د دین جار به اخلاص کا سی فی — لی اخلاص بیغو ر جار بعقیدبین

دیو کناه بیل و اسنخلی — له جا بیز بحیل کر د وین

له

www.libtool.com.cn

پهر خوی کښې چې څوک مري حیات بې خویون باوریږي

ودین دنیا چارې یې چې نه کړي سیده تا سمي پیوز دکړې یې دین

پښتون به پر پښتو ساوي که با آیات په حدیث ام باور شین

لکه پس چې پې نبي سوال کړ بحیات هغ دوات وجا صیلون

دسر پوکړي یې بوسې چې ددین علم زدکوین

دعلم طلب فرض دي بېشک باورت پکړون

چې دعلم طلب نکړ هغ لفرض منکر دین

چې منکر دین لفرض پوښتن کافي چې لکوم قام دین

زخرکند یې نشم ما باشارت ولیدین

هر چې عاقلان دي باشارت پوهیدین

زبرساله په پښتو کښم که عنایت دمولي وزین

هر چې عاقلان دي عنایت دښځدای وجوارانا

پکښې به لعربي سازکړم چې پسري یې نزموید پوکولین

چې ئې هره وینا د هغو په یاد شي ‖ او د هغو بزرګي چې څرګندوین

www.libtool.com.cn

اول د خدای ثناء به وایم ‖ چې ده پر ثنا باندې ښایین

هر څوک محتاج دده دي ‖ دی محتاج د هیچا نه دین

او وصفت د خدای داده دي ‖ چې ئې بیوبت یاد شویدین

دی حیات دی تل پر ځای ‖ چې ئې هیڅ شکل نمرین

مخلوقان په حیات د ده دي ‖ باور کا هغې اخر خو به مرین

دی بې ربه ګویا دی ‖ هم له هر لوز اګاه دی هر څوین

سمیع په ګویا دی ‖ هم له هر لوز اګاه ندین

عالم دانا دی له هر خبر ‖ هم د وار مخلوقان په هکره یدین

سمیع بمخلوقان کښې دانا تر دی ‖ او لوار د دانایی اګاه ندین

دی قادر پر هسې توانا دی ‖ چې ئې هر څه دي کړي پایشین

وار مخلوقان ځای په دهٔ ګهی ‖ هر ځای به مخلوقان ګړی نشین

او بیغو مهر هر څه اور دي ‖ هم بوار په آواز دي بو هیڅ دین

سمیع

سړی به د شنوا دی — هم به هر آواز به نه وهیده چنا

خدای پلې سترګو هر څه وینیا — او هم پې نظر ګښې هر څه وین

مخلوقان به بینا دي — او ني پې نظر ګښې هر څه د ین

هر چار د مخلوق پر رضا نشي — وار چار د خالق پر رضا شین

چې رضا و بیغ یې و کړه — او هر چې رضا و بیغ نشین

لمو لیلار لور و ر منبره دیسې — هم دي زوښې لون پلرین

خو لا مخلوقان یې کړي پیدا نو — دي لهر اصل اګاه و هر څه د ین

چې مخلوقان به پیدا کړه — د غ لیس یې خبر ګند کړ چې پلمنین

مخلوقان یې په ګار رنګ کړه — سړې لهر چا یه ګړي د ین

نور مخلوقان یې سرمي د پا و کړه — سړي د جنل جنت سنا د پا ګړه دین

دی هم تا په یک تا دي — شریکي یې څوک و ند یې پنهې وین

قوي غالب په جنل چار دي — د خدای چار په خدای پېسان دی ین

مخلوقان پلي لو رنده دې — دو هیځ لوري پلرین

دي هيڅ پاک وي يا بد وي　　لہ سره هر څه ښکاره دين

خداي له هر څيز لعلم خبير دي　　هسي لکه اوبه له ماهي وين

www.libtool.com.cn

ماهي چي په اوبه کښي ګرزي　　محيط يي و اوبه وت اوسين

هسي چي سري چار روزي سي　　محيط و ښخداي وت کښيدين

خداي حضور بادشاه دي　　د بادشاه په حضور ګناه ترو نامين

د حق په پر کښيد اوسي　　لو بر دي هسي څوک لو ودين

شقي سعيد سعيد شقي ک　　رانده خوانده کړ خوانده رانده کوين

ذليل عزيز عزيز ذليل ک　　فقير بادشاه بادشاه فقير وين

هيڅ په خوار و ښي لا خوار دي　　چي پملندلي نعمت نا ميد شين

پهنه ګبر شيطاني دي　　لہ هغه ګبر بهر يو ښتيات اوسين

دي بادشاه غني دي يا　　چي په داسي چار بيد شين

سري چي ئي چار پکالي کړي ښي　　دوار مخلوقان پکالي کړ بين

او سړي کله چار ک　　کله ل چار پر وو در بين

خداي

خدای دایم چارګر | چې هیڅکله چاره نه دریږي

د خدای چاره د تمام بې نقصان | بې نقصان د مخلوقان چاره نه دین

خدای هسې قادر دی | چې په یک کل یې وار چار کړي دين

د خالق چاره دې ګران | مخلوقان یې بې هیڅوک کړه پیدا شین

که دریابون شین تور دي | او ون بوټي قلمون شين

سري پري فرښتې کاتبان شي | تر و د خدای صفت بوار پا نکښین

وار صفت بې و کښاي شي | کتو پرې بېلګ کښين و څښتي قلمون یې ماتشين

د خدای ثنا د ... ير | ما په جبل اکل و ليد ... ین

د خدای رحمت بې ګمان | چې ده یې ثنا د خدای و وایین

لک د حق د یاد ستائین | دران بدې په جبل و ستائینه

د دوم د محمد صفت بو وایم | د اسرې د مې بغو دین

دی خاتم د انبیا و | سرل مخلوقان هو هر خو دين

احمد محمود محمدي نوم دي | داعي هادي سراج د رسول معقود ...

رسول وی تل رحیم د خدای لنور — د امومنان مې بالنور وین

www.libtool.com.cn

پښه صفت رسول مع موصوف وی — د وصف پهٔ پابند بایٔن

نور څوک بې څه ثنا ک — د و ثنا سبحان خدای و بلیدین

ثنا چې خدای و یلي پر نبي دي — سر مې یې مطلق تسبیا کین

تا سي ورو یي عالم — چې خدای و محمد و بلیدین

د آسمانون زمکې و ار — ماستال ابر وي کر بیدین

راحت بناوي بد بیکوویي — چې پهٔ دین محمد ثبات یٔ بشین

چې کلمه د بنی و اسیٔی — او خوید مومنان و بین

شفاعت بې روزي شی — کجار د بنی پهٔ لعنت کړین

د ریم صفت یو الیم د لسو یاران — چې په وي یا مې بهتري یاد شویدین

هم عشره مبشره وو — چې نمون د لس و واړه څرګندین

ابابکر عمر د و خسران وو — عثمان علي پز ومان یاد شویدین

سعد سعید طلحه زبیر — ابوعبیده عبد الرحمن پهٔ بشپړه نمون دي

چهار یاري خلیفه وو — د څلور واړه و خویون خرڅ کمېندین

ابابکر د قافه به ولپصدق — عمر خطاب د لعدل په کین

عثمان د عفان حلیم نیم منګ شرو — علي د ابي طالب پهلوان د ستا کمین

تر و خوي سبکاني عالم — هر څوک بتر چیل خوي یو ریاد شین

اول علم د توحید دي — مسلمانان دیي زده کوین

ورپسې پو سپتن پلتوحید وي — بلند و اب يې کړي شین

چې لتوحید اکار نوي — د و اب د توحید کړي ښښتین

پعرصات بوشر مید يې — با و کاني اول جدي يې په بښتن

عاقلان کسان هغه دي — هر چې د دین علم زیات وین

رسول و یل هغه زیات کار د — چې دور و د و یسم اوسین

مقصود هغه مو يې — چې پا خلاص عمل لعلم کړین

مسکین هغه لیدین — و اسپر یدي نغو دین

د توحید علم بدبریان کهم — چې سري زد کوین

چې علم توحید یې بېښتن · بلند اواب یې کړي شین

www.libtool.com.cn

توحید مقام دی یو یکسانکی · چې پېښېدي دی یې منزل دین

نمونې یې سیسه وایم · کډ چاپ پرې رضا وین

شریعت طریقت حقیقت دي · معرفت قربت وصل دي یې کړین

په منزل کښې امر دی هسم نهي · بنده بخدای لوا پر وبستن

منزلون د توحید او امر نهي وار · بینک د سري یې پر پر کښېبدین

پرخو کړي دی وخیل زړونت نظر کی · جبل زړه پټ کښې پر نه وکورین

کدام منزلون او مقام شي یې منډي · اوعمل یې هسې کړي وین

تر وهسی امید کاندي · چې ذواب بې بنخدای وکړي یې کښېنشین

سم په امر نهي زړ دی · چې د خدای فرواب وکړه مي کښېشین

چې د خدای د واب وکړ · په یوان بد بنخدای وسر میدېتن

دی یې پر ښېما حیران شي · هیچ ښېمانه سبو د دو نوین

دعا قلان کړامي کوسي · چې نجات د توحید علم حاصلوین

نور علم عبادت حضرت حسنات دار د توحید و شناخت کړه

توحید دی د زړه بس کښ د ځای په باور شین

توحید د عام د خاص جدا دی دریم دی د خاص الخاص کښین

توحید د عام د غټ دی چې وایي خدای یو دی بعض ترین

توحید د خاص د غټ دی سیحال یکانګی اګاه وین

توحید د خاص الخاص د غټ دی چې یګانه لحق نشین

د عام و کړه بیسو دی چې توحید د خاص وزر دکوین

د خاص کړه بیسو دی چې توحید د خاص الخاص وزر دکوین

چې توحید د خاص الخاص حالک تر وو د چار و د موحدانو بید وو کریش

د بشر خو بید تر وو بر بندی خدای یی خوی ی دوو بسین

خدای یی خو بید روح راحت دی موحدانو روح راحت وز بیاوین

سرسی علم د توحید زړه کی د واجب د توحید به بستان نشین

www.libtool.com.cn

نسب یکانه وین لخدای		رحمت و یکانگی و سروین

احسنت و یکانه یکه‌یی		تیر و یکانگی و نیکی کین

توحید یکانه و خدای		هر خوک و توحیدی ایمان و رین

مسکین و بیدین

و ایمان بیان بکه‌م		سبب سری زوده کوین

سبب لا ایمان بی پشین		پل و اسباب گرای پشین

و ایمان فرایض و واجبات الطلبه		احکام ارکان نور ظلمات تیم نکیدن

هر سبب جهل ایمان ای مستفکر		و ایمان ز ذکر دوا نزد کوین

و ایمان و رو و لفرض نکح اوصیه		او سبب نه فرض و دی پاکگین

نفرض زنی فرض قصد اوسی		جی به سجده و نزانه محضور وین

نکاحی بوانه‌ی بکتاب بیر دی کلی		سبب احکام ارکان و ایمانی نو دوین

دور کوتون و المیان پی		و زب اقرار و زر صدقای یکی گیفین

جی خدای بنگ بو وسی		دو شر نکید سخرگه نکفین

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

په ایمان مجمل بل مفصل دی — دواړه په کتاب کښې بیان مبین

ایمان مجمل چه خدای ئې نه کړی مقرون ایمان ئې — او چې دوه واړه محکم قبول ئې

چې ایمان مجمل ئې زده کړ — ترو ایمان مفصل دې زده کړین

او دوه صفت د ایمان دی — سم په پوهه ای رښتګین

وروسته چې ایمان دوه خدای ور دی — د ایمان وروره اول په ښنا یین

چې ایمان په خدای ئې ور دی — هغه چارې د خدای ئې هم کړین

هر چه چارې د خدای دي امر ئې — د ایمان د عمر بد روه وعید ئې

دویم چې ایمان په ... فرښتو — فرښتې په عبادت مشغول دي

هر چې ایمان په فرښتو وري — هغه په فرښتو خو یدوی ښین

د خدای ئې ند کړ په ... پاک — چې ایمان ئې پاک کړین په کښتاک

دریم چې ایمان په کتابو دی — ترو د عملک چې اعروین

چې بحجاب عمل ونک — باور کاذم و منزل نه سین

څلورم چې ایمان وری په رسولان — تر و خو یدا انبیاو وین

حبیبە ابنا بحوبی مخالفدی ‌ سەبەب دینی ابنا ثابت دین

ببینم دوری ریستی تۆ [illegible] ‌ بو راستی و دهر بو جزا آفرین

منافقان با یکا [illegible] ‌ سبحی ورستی و دب بین

شیبدم نکی بدی واره ‌ باور کا زلیو خدای کین

سنیکی بدی گرهی جاریدی ‌ سب نیکی خدای از فضیو زانوین

اودم دهستی یعقن کس ‌ سبحی لمر کسین بنو ندی [illegible]

سبحی لمرکب خواوری ‌ بتنگستن چاره بیبا نوین

سبحی ایمانی ناربت [illegible] ‌ خجل ایمان و بحیثنا تزین

سبحی خجل ایمان و [illegible] ‌ معنکسان زبان کاران دین

باک کلیمه وا ایمان [illegible] ‌ او وا ایمان تن و لمو ند کیت

و قران بوستی بیه بربده کرکر ‌ و ایمان تنکی بلیت جاروین

نوری اربستیاد روغی تاریکی ‌ او حکمی جی بو [illegible] کینی اوشین

اغشتنی باکیر کامبی کاربدر ‌ او شرم و بنا نیت و ایمان کین

میوەی علم ماعزی چلا صیدی | ز گوزر بسنجوی یاد و بطرودی

www.libtool.com.cn

حب بشکر و ایمان نقطه دی | تر وو ایمان و نقاب طوین زردوین

بدر تو کس ایمان باتویی | بر و ایمان بلوبده چه خوبین و بین

دو و وم جی و کبیدی تی و اندو | دریم جی و ایمان لوارکو تمیشا وانکه

لوی پیزو ایمان و یی | سیمه بید خیل ایمان نزبانه وبین

خلور قسد و ایمان ویی | خلور وار و داله کسی بیان وین

امدی

و ایمان لعیرفن بو ز دکر و خدید یی | دو وم جی ایمان وخدای وین

او و دیم جی ایمان نز بغوری | خلوسم جی بسر تر الا ایمان کیم روین

او و ایمان شرط ترن دوی | بچیو خدای و تسبیب ایمان وین

دو وم زدکره علم غیب و خدایی | دریم جه بهشت دو دوخ بالایه و بین

خلوزم جلاله چلال حرام بحرام کین | بشیوم چه بو ریاسید خدای ویسی

رلی واجبات و ایمان بر العلمان صحیحی | دو وم جی الفا بشقان رشین

دریم جی قو مدی یاو ب و بک | خلوارم جی زیه و ربو بسین

[illegible]

بنیدبم ژ مغیبان تعریف دی او بشنیدبم ژ جی جی بی انیزبن

اوم بسی مرو ورس بخلاک آتم جی للاری اعشز کاریزکاین

نم جی سیلتی والاکریب لسیم و وممت بیرنیم کرن

بووسیم و علمان بتاریتی و دووسیم ب جهل اعمال و ته ایمان چند و شین

ایمان وی بنیده وبس مسلمانان ز بنیدوار زرو کرین

۱ ایمان معصوم ز انبیا دی ۲ مقبوله مومنان دکین

۳ ایمان موقوف ز منافقان ۴ او مبتوع و مغرور دی جی هلک و دین

۵ ایمان مردود کافران مومنان و بنیدوار پاد کرن

رسول ژ بن و بسیلی جی ایمان ز ریحلپایه بجا ززسی شین

جی ژ ایمان بیروو بی ترسی لستن ژ کم بیر ایمان و برجه دیمن

ایمان بکافران فرض بی بومنافقان و او جار و ایمان بر بهر جاوفرشد بن

جی بی بنده و یی سیی لا ایمان تر و و ایمان عمل و ز ژ دکوین

مسکین و بیبه بن و ابسم بدی بنخوده ین

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

وا ایمان عمل بە بیان کریم — سبب جە سری یە دوکرین

سبب دا ایمان العملی نوه وشتن — بلید واب بیی گری شین

وا ایمان عمل بند بنیاد دا بکا ایدی — چە باور تسلیم فرض شو دین

ور بیی کلمە شهادت دیدی — چە تقلید صحیح واهی مسلمانین

هنغ بکلیمە مسلمان نشی — چە تقلید فاسد پی ی و وائین

تقلید صحیح دعە دیی — چە لدی مسلیمە پی بلمای الکاووین

چە کلیمە باخلاص و ایی بسلمانی نشی — سر چە نوایی لا کافر دریت

او تقلید فاسد دعە دیی — چە باهیی پیی زدگری یاری بزم وواین

کلمە ربنیتا باک و بناد — کلمە کوی ورنبیتا باک فنا و ائین

لد روع بهو و نحش کند درک — بحیات فی جهل کفار تیابه وین

هر سبب جهل کفار نکت — هیچ سبب کلمە حر موبین

دی با اهل شرعیت شی — هم سبب تنبیه با جاهل شیش

بحبیت نابت اوسبی — ثابت بیی تکیبی بینی بنا کاوجب

دقت انکیسی نسبی کیم بیلی ان الله لا یضیع اجر المحسنین

هیچ کیشان لا کافراندی حیبده کلیمه و نوا بین

بو بنیاد لا ایمان بیله ایمان ویری نعمت بلن شفاعت نصیب بولغوسیدرین

سچی کلیمه با اخلاص نوا ئیی هیچ لا بخش کیم کند نفاق کیم سپیدین

و منافقان ایمن نشان مدعیه دیوی حیبده روز یارو اهل فهم و اعتنی

حیبده روز بیهوده محتشم سرکردار و فهم و آیی رسول بیدم دودیا درکه دین

بقر ان کیم سندین کیم بیلی منافقان کافران بحذای بحکم کنتی پشتیدین

وای هم دکرای بوی جی بکلیمه روح کلش بیتر و دین

کلیمه شهادة بوی لروح او کلیمه طیبه بلن بیتر و دین

لا اله الا الله بوی لروح محمد رسول الله بلن بیتر و دین

لا اله الا بوی لیتن الا الله بلروح هر دین

دوم عملدا ایمان نمونه بی حیبده زبر خصوصی کدارین

رستی نمونه لخدای ازدی نماز کذار روضه دای از کسبی حرص دین

چی نموند بحضور یک اندو نیی نشت   دزره و روح حیبت بیا موین

وزره حضوری لخدای ازنه بجوی   چه خدای پیغمبر نموین

چه زره یی بیسا ند کسبی حضور بوستنی   هیچ نموند و نا روا کنین

بیشفیی نبی و یلیدین   وا امتیی دنیی نعوذ بین

خدای لعنت بی مغرکری   هرچه بی حضور نموند کذارین

دمنافقان یو نیشان وعده   چه نموند پیشتیی بربائی گذارین

زیات بیغافل وین لخدی   پر ب بالید بریم یا دوین

دمسلمانان گرای بوییا   چه خوی دمنافقان ترکوین

منافقان با مسید کا چه دواعت طاقی   لعنت با لگناه بیاموین

کافر بیر بشی هیچ زبویی   هرچه ب منکر ان نماند بشین

دنموند کر و تا کرای بی سیی   چه نموند همبیی کا ابیی پیوند

تا در سبلی ب یا و کنبسم   چه لوایا بله نموندی کا بعضی من بند بخشین

بجقای کسبی ین کنیلی   چه بیند بام بندکعبی دیرا کوین

www.libtool.com.cn

او اصل د اسلام دی — اول یې پاس ساده و وقع ورکړین

www.libtool.com.cn

دریم یې وتر نمونځ دی — څلورم طواف د عمرې کښین

پینځم چه عورت د حرم تنګ — شپږم چه زهمن د مور و پلار احترام نیین

اووم دوم الارحام دی — چه لقربا شفقت ...

حکمونه د شریعت اته دي — اول فرض دوم واجب کښین

دریم سنت څلورم مستحب دي — پینځم حلال شپږم حرام کښین

اووم مباح اتم مکروه دی — ... دا ته واړه یاد لرین

پینځه د بنسټ نمونځ بنا د ... روا دی — پینځه واړه ...

امامت جماعت جنازه دوه عید — پینځه کوچني نمونځ د یاد لرین

شپږه بنا د نمانځه دي — چه عقل بلوغ او علم دین

اسلام پاکي شپږم ... — نماز ګذار ... شپږم ...

د فرض ... دوه ... — ... د کفایت نمین

اسلام پینځه بناد فرض عین — نمونځ د جنازه د ... د اسلام ...

www.libtool.com.cn

فرض عینه چه بزانیکه وه خو چلاهاتی شی | کفایت گیری بو گردن وی نویژ و ناشتنی

بشن سنبی و بیدیس | ببنده و ایلبو چیس لیمانوه نشتنی

لا سنجا لا و ویس تغسیل التیمم | او لا مر نهی چی بسپیدین

چبیدا خلو رد و ابرک | دغی بیسی لیماند هستی نوتن

چه فرضوا ب سبت مستحب | مفسده او مکرو ماهی یا نشیو دگرتین

هرچه گاه وی دروا ب ورک | چه اگاه نوی مغنبی وا گیکی اشتین

بسلمانان گرای اوبی | چه سل و ریس مسلی وز دکوین

بسل و رنس بسیلد اوی | کسنجوکی یا بیتین

مند بنیادی بسلمانی | او صفت و ایمان و دین

او صفت و سنجد ایدی | چه بیلو و بیتا و نسوه ین

و بغسل بند باو وبس ملی | و فرض بنیم کشبیدین

دیرشن وا چه زده ک | و خدای حمت بهیج زهوین

دیرشن وفن ویزیدی | او ور بشن نبی تیوردین

کتاب مخزن الاسلام کاسی نهی دی بخش پنځه سرتوی شین

او بس کیت مونده دی دیار بس فرض بنماند کښیدین

خلور علم خلور کتاب خلور ورسول بسپر دین

خلور مذهب پنځه تکبیر پدر بن قحل الهسم یاد نشو دین

نوی خلوینت سرسیل دی پرښتی مومنان دسل دی پرښتی و یاد دین

هر چه سیل دی پرښتی میلی زوک سوال به نماند پر پسیبان شین

پدبی کتاب پښتی دی پی بیلیه هم دنیا اماماند و پلیدین

فرض او واجب سنتی پری اوندی باور کاذ خی بامی زردو دین

دیسم او کری بی سبب جبید اعرفهیر لمونځ زد کوین

هرچه اعرفهیر زده ک هیچ داعرفهیر نکسه عرو کرین

مسکین و بیلیدین دا اسر بدی لنغزوده دین

دا یو بیان سب و کرم چه بسپری زده کوه دین

چه لاړو بسپی و تو بندین . بلد او بسی کرای شین

www.libtool.com.cn

خلوتده بیلسون دیدی آی یمان / باورکانیم خلوت ارکلی دین

دور وا ور دیار خولاسیماند / ر وو دریا حبیبینه لکو بیر ارکینده ین

هر چه ایته دیبسون دیب زودک / ترو دبا که بیلیتی منکا کیمکره بیر دیکون

اوردیسین بیهغ اوب واندی / چه لون ال میونبستید باوین

بیهغ چه نور زخه کبینبی دیرنی / چه داوبول صفتی باسین

کاکت شربت بکره یا نور داهی / کب اوبکنبی اکرشین

کباکت عنبر و سرور بلیتی نیشنی / کب بو صفت داوبو جار باسین

کلک ژی با یالدر بیشی / کب بون زعفران یا دبین

اوردبس عشق یاری رواندی / کلدو ودر یدیا اوبیتی شین

بسر بو فرض عین دیدی / چه الدوا سال بیتی فهم ارین

کبر وان بکینی بکیی بیربر / بلیت ننشی کلی ارزو بلیمی جرکیندین

دهیهر چه بوزنج اوکب کودی دیی / بل وخ نه کودین

سیورحی یابیت بیشی / بل وخ دیی یا کا کین

www.libtool.com.cn

کیکوهی کینی یا بلید او به نسبی بیغ و گرگ — چی په روان وین بلرین

لک ملخ مخ عنبر لرم — بیغ اوب پاک او سپین

ک بیغ په اوب نسبی و مری — چی یی زیست په او به نسبی وین

لکه چنکښ په بلیت نښتی — یا نور خه دا هسی وین

کیکوهی کینی بلیتی پر نور ته — بیغ او به ددیا کید با روا ره کا دین

کیکوهی کینی پوک مرغی — یا نور دا هسی خه ومرین

ل بیغ دی ښیت پیولا نع — اوب راوکا دین

کیکوهی کینی سپی نا لت — یا نور دا هسی خه پر نور ین

پرته ستور سره یی چی کی نسی و مری — او اره او به دو کا دی یا کیکینی چون او بیغ سین

کگوهی پیندی وی یی وا ره او بی ی تقیش نښتی — چو کینی پومنر یا پیول اغدر تیسودکا دین

کیکوهی کینی مر مدک یا نور دا هسی متوفی — په سولی اوب بو ښاک نوین

تنی ز دوی چی کاله کینسی پر نور — دیوی یی پنسی او دلنوبند و چا یا بسین

که په ...

که په سولي بابوبیناک وي / د دري شي به رود منونده و چار باندين

www.libtool.com.cn

هر چي بچه بلو سولي وي / هغ دواړه پر پوهيندين

د سر يو په پښون او وحلال خيږ باکړي / وبالت دې سپي او د نور ليو د بيت کښين

د پښتي و چرګ د مد ک مکروه بدي / او د نور د اسې چي پاک په کښون ين

د خرو قچر په پښون مېن کوکدي / بيغ او به د هضم او د ين تيمم د ګنو ز بمومين

چي چي او به تربيت زده نک / د انده ليو هيرکا را نو نکوني

ليليت او به لکب پاکي جاصل نشي / هسي لمشرک پير پاکي بمومين

مسکين ويليدين / د اسره ي دري لغود بينا

د استنجا بيان بوکرم / چي پا سره ي زده کوين

چي لا استنجاي بو پښتين / بلد واب ي کړاي ښين

نه ويس استنجا دي / چي استنقا بيستر اهم بکښيدين

په او به پاکي استنجا بلو استنقا د / استبرا بعد چي ز پري پاکي کواي وکين

د حيض د نفاس د غسل د يا ر فرض د / خلور م چه دا ي زيات لد ريست ب د ين

www.libtool.com.cn

که خو درم وی ښه وراسپ دې　　کلدرم کم وی بیښت دیکین

که بې نښا یا کرېږی ښکی مستې　　چه یا لیس انډ اغم بدم وی ورکوبند

و ښتیا و بار د غډه لذ بدم ګونښی　　چه د ځښکلب یاد و یار و ک ښخه بد عینی ن

او مکروه د اسپنځ و اوي　　چه اسپنځا کشغ و کعبه و ګښتین

دوو وم حج یا عذر لیښی لا پس اسپنځا یک　　دریم چه د اسپنځا کښتی حوا پین

خلورم مکروه د غښتې دی　　چه دیر د شرم و دی واني ګور زن

دوو وس د ښن ږن مک　　د ښبیدو د ښبیدو و تا رو اګین

بځا و ربلوت یښا د کا ښی ز واد　　ښږي برکړه چه لچای ښلوت

ښه جمله ښځنا ته ځنت روایی مد　　ښکاره چه ښښنه نه وانبه سوری ایرن

که هیڅ ښو موي جي پرو اودي　　تر و بنار و هم مباشرين

ښغه د دنیا خیبر حرقم دی　　چه ښ انډام باکېبره دي

جید شعر ت اسپنځا دی که　　تر و د طریقت د حقیقت معرفت زرد کړي

اسپنځا نغاز وي پياسي کي　　مومنان ښخه باکړا زغاو يت

هر چه آثار عظیمی و استنجا زورک — استنجا بای و مغلس ساکن

www.libtool.com.cn

چه استنجا ی انوری و اسمی — بی حقیقت مغه کیبان بلوریدن

چه او دو بیسی و انویی — د مخو نمونه مطلق بسین

نادزنان کیبان مجددی — چه بینار و ابنید گنبی دین

مسکین و بلیدین — و اسپری بی نغودین

داو و بیس بان بو که م — سحی سری زرد کوین

چه لا و و بیس ی نی بستین — بلد و ابی گرایی شین

و او و بیس و ی خلوردبس — ک دجاب بای نشین

فرص و حیث بی — خلوم و مستحب گیفن

دنماند و سجب نبات و دیار فرصتد — اوچه قبران منغلان و اخلین

واجب و که دمغه و بار — حید کعبی طواف بکرین

بسند و یی خوی کتاب دبار — اوچه زیارت دکور بستان گرین

اوچه بخر و گنبی نیوزری — مینسد بم ته قرآن بیا دولین

مستحب دي د خوړو دپاره — او چه ربا يې ستر که د مغو جي عملا وين

دريم چي مړي و نه بندي — څلورم چه دروغ و نه وايين

پنځم چي غيبت و نه وايي — شپږم چه تحفه و خايدين

فرض دا دوه پس د غره دي — چي مخ د دوه لاسون لخنګلو په يو ځايدين

څلورم څخه مسح د سر د — د دواړو پښو ښنګرو په يو ځاي نيدين

پنځم مسح د ګوتو دي پر يي — سپا ښغو چه ياکي ئي زړه وين

واجب دا دوه پس د غره دي — چه او به و شو نه و بانه د ستر عملي و نيوين

او دريم چي استبرا دي — چه ژر ئي په ساګو بهڼي ولين

څلورم چه اسراف يا تکبنيك — پنځم چه شيطان يې زړ عوين

سنت دا دوه پس د غره دي — چه لاسون طرو ندر په يونيدين

دوهم چه نوم د سبحان اي پاک — دريم چه او به په تخ لکوين

څلورم چه مسواک الغاښن د وهو ي — پنځم چه او به سخوا لګښي ګوتو ته يت

شپږم ني غوټو ته د تسې — اووم چه او به په نوزګنبا سين

www.libtool.com.cn

اتم هەر اندام در یوار وه‌د بی   نم چه دود بر خلال گرین

بسم مسیح دغو و دوبی   چه درون بیسر و ن باگرین

مستحب داو و درس نیت دبی   او و تمام بسر مسیح دگین

دریم چه اندام نباو و باند نوند کن   خلورم چه داو و مین تیتیه فهم بین

او مکروه داو و بس و غنه دبی   چه بسکین لا بن او ب خوانه گرین

دوو وم چه بنسی لا بن یون باگر   دریم چه او بشو تخته بذ و ریاوین

خلورم مکروه دغه دبی   چه بساو بکیشی تر گین

هر چه بجر ظهی داو و بس ر دگی   او و بسی دمغه لیس روانشین

چه او و بسی روانو بی   دمغو نمو بذ دهسم تیاو بین

هر بجی نموند تیاه و بی   خیل دین ور وانه کین

دین بمیشان دکور دبی   راحت به بوران گکنبی مبین

مسکین و یلیدین   داسرهی دی نغووین

داو و بس و ما تو و نی بان کرم   چه بسری زرد گوین

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

چیسدا ودبن لمات بو رو با تو بنش — بلد و اسب گرای شین

باور کاسب نیی عالم — او دبن با و لش توی مات شین

بمیا دبهو بن او بیر و شیبی — ب بنگ بیدوی لم مات شین

بندم بو استحان شیی — چه دالو را ندرخ دوزین

بو و بکند بای بحب لم شیی — چه لو ر بستیی بتو رخ نورین

بو بینه بزو دبز بر بانی — او ب کخوا له جه و او چین

ب لیو تو بو به بهو بنی تخو بینی — گ لخیه بخه گرای و دین

ب بسی تقه خنده شی — گ ب طاهر نوید گنبی و بن

تیم هم ب منع ماشنی — چه او د بسیی لمات شین

بیرون چه بنغ اب بیرومی — چه ب جاگ بسی بستلای بین

چه ما تو ری واو دبن زد گ — او دس دکا تیر تو گ بجات شین

مسکین و بیدین — و اسر به دوی نغودین

دتیم بیان ابوکرم — چه ب ایر بی ز دو کو زین

چان تیمم ای یوبنیتن   بلدوا سیکراری نیین

www.libtool.com.cn

فنر ضد تیمم ورعده یی   چه پاک خاور وزعواین

دوم فسرضی یی روتیب ترودی   دیم چه لامن بزیکی دواه رووهیت

یووا ردی یا سنج زکادیه   دوووم وا ردی یا سون گکوریت

کل لاسون یی کری وی یا   محخدبه یوال یا ی نکمدیت

تیمم بنوفر ضدیی   چه او ب ور دچه نوین

چه یو کروه لاروین تمام   دداودا وبولیسیانکبنی وین

درکروه روفی بنکدیی   اوکروه دیه حلووزکام کین

پاک هنع او ب یحاکبنی لیستاملی نشتی   رتو دتیمم کا چرواوین

تیمم یحیب نحالیص تنفاص سی روادیی   لک پاودی بن ما تی واوین

تیمم ب زمک روادیی   د زمک ببلنس دیهم رواکین

لک ریک کانا کرد   یا جامه چه پ کرد ویت

د زمک دنس بنه دیی   چه لنوزی زولیدیهیم حتز ناجلین

سب تیمم د هونثر نمونددک حیبد نموندکرو یادرضاویت

www.libtool.com.cn

داودسپی نموندرو اوسی چه سب تیمچی بس و کذاریت

تیمم دجاز دعید و نماندو یازرو ادی که وقت تیکندوبی او ویت

بهره اعربی دتیمم زودک تیمم یادی د هیچ کس روایت

مسکین و بلیدین داغه زوید یی نغود بیت

دغسل بیان بیب و کرام چه سربای زدکو یت

چه لغیلی بو بنتین بلد و اب بیکرای یشین

دیارلس غسلدی شیر یکتیی بنبد فرض دود د واجب کین

خلور سنت دیسی دود مستحب کین

واغسل باد یب ن نخلو رکب فرض شین

سب معنی بجیض ننفاس شسی خلورم چه باندام باندم کسنی د قحل شست

بنیدهم فرض غسل دعه دیسی چه کافر جنب مسلمان شین

واجب غسل چه مرکی و رینید بسی یاکافر چه جنب نوی مسلمان شین

www.libtool.com.cn

سنت غسل د جمعې د عیدو دی وایه — څلورم د عرفات چې احرام تړین

مستحب غسل د براءت د شپې وایي — دویم د ورځې کا یا بالغیږي یا ئې نیلی کاله بیرتین

نمونځ سپي روا ندي — خو سبب نجاست کښي بیوین

بغسل کښي درې فرض دي — چې اوبه وخوله و پوزو تمام تن و سوین

بغسل د سنت یاد کړ — چې بو و نیت وهیچ بیا توشین

ترمرو لیت اندر جنابت د وایي — و امیر د رسول و لیدین

واجب د غسل د وایي — چې شرمرد ای یا نسه پر یوندین

د ورو م چې لواړه تن — خو کړاي شي بلبتي اکرین

او و بس بغسل کښي شړدي — او چې د د نو دا پو سنت یاد کړین

چې غوړه د ستر کمر زرم — سر مدایي چې بنیا توشین

مستحب د غسل حلال دعا شو د و ځکه کړي — چې اندام بلاسه بایه پو ښیر بو نید بین

کښيد رته بلبتي بانه کډم بلتیوي — ویا فرض دي یا سنت یا سم و ویل نروی

مقدار د د موړي لیه واجب بي — کښبلک خرنیم لسنو د وین

کلدرم کم وی ای ساشدی | کیب بیک تیم ستونه یم کم این

www.libtool.com.cn

کلا کم وی زرو ستحب دی | چه دهیت ساه دیار ریونید بن

وسمه بو کر ای ایو ببی | چه درنه سبنبک بلیق ز دوکین

درنه سب لیتی متیاد ونیزه زود | یاد اسی چه بسه بورد وزین

نر ب اکنه یکی دهنغه حیون امر عیدی | چه عونه نیسی حرام وین

دهنغه عو نکید باک | پاچه سرک یا بت چه عونی حلال رین

سبک لیتی دهنغه سوند | چه عونه نیسی حلال وین

وسمه بو ریشیوان فی حله دی باک | وجه ر اود قحمی ر جخن ود ومنکوکین

دواتس ره شیوان فی حله د باک | سمه ری کی ب حیث حایض مسلمان یاکاو وین

کتاب عبد الحمید

ب سغه او دس هم تیم وک | ک نرا ره دی موبین

که بحشه کنه بلیتی بیت وی | ب ریکو لی پاکیزه نشین

ک خور ویت خرمین ارکین کاه بلیت بیسی | هم یوزی یابلارز وین

هنغه ب دریو ازمسی یاک سنی | چه او ب لنحا خلکی دریت

زدیر

کەو سەبرین سورولنیپ یاتیپ نی | پاک بیشی کیووار بونیدین

www.libtool.com.cn

ب واهم پاکیزە بیشی | بجاور یایی جی و منزین

هرچه بار نهی و غسل زدک | غسل بی و هیچ پس روا نشین

چه غسل سیپی روانوی | هیچ کس تعسل الا نیچی جنب دین

بجتاب کسبی و بن کنبلی | دا سر هدیی سبب تیتین

کجامه کم لنخلورم نجز پاکیزه وی | منوند بر وادی کس نور جامه دی بزین

هسم چه وبه ور د جه نویسی | چه جمع جامه سب ر و بیدین

کجامه نوی نیو بند دیانسات | سب ولا یه یانیاستی و کیدرین

کیت کسیدین کنبلی | ر مسند ر منوند دیاشاره کیدرین

مسکین و بلیدین | دا سر هدیی تعود رین

هیچ منوند چه بسری و قضیدی | اول کس کعت ینشماردین

دیار سن کنبی و قرصدیی | زبن حلکون و ن رکنون دین

کسی ز جار ضاوی ج د التعود و منشی | ور بیان سب گرکه نما به حکم و مین

حی لحکمی بوزسین　　بلدو لب سی گرای شین

هرچه بوحسلم خطاک　　ترو بدبینو نهو نتبا کیین

www.libtool.com.cn

اول احسلم باکی دتن د　　د و وم د جاجی یا یاارین

دریم چه نهو بد بیاک دابی دکا　　ترو د باک دای یاسنط دزد گوین

باک دای یهوبمین انشزکل نیرطدای　　چه بیبیی بیرید دی یسجدب کشین

ک وار دای یلیت و ی　　هرون بیه یسجد یا لینی بید دین

ترو نهو بد کرد وسیلی بوی　　چه هیج دای د و در ین

ک دای یلیت نوخربی　　ترو د جهه دای دی نهو مین

ک هیج دای جامه جوی نهو بدبرد وادی　　ک یو رحی هنو شین

ک بل رخ رهم هنو شیی　　نه نهو بد د نا روا کین

ک باک وج دای نهو یسی　　نهو بد د با نشارت یکاغذ یا یو خرگذارت

د شرمدای یتوال احکم د نماند دی　　چه نهو بدی صبحی شین

د هر شرم دای لیه زنکمه دیی　　د یا نوم د شرم دابرنکین

داورشتنه مداري وارتن دي　　مخ لا اسپينې د نما بذ تجي د ښر مداي بذين

دوښيد ښر مداي لکه دين لري　　سرليحي ښه ډي د ښر مداي بذين

بشهوت کاتب و ښر مداي قي　　سب نامحرمان حرامدين

ک خلوم بحرد ښرم داي تمام نماند حراکوزار　　نخ نمونځ د ناروا کړين

د مخ کرزول و کعبو حکم د نماند دي　　سبله نمونځ ډي صحيح شين

بيرون چه د ته وارو يي　　ترو نمونځ چه رضاوي مخ نغوږه کذارين

ک د کعبه لوري وسيتر شي　　ترو وي بنس چه حضورين

او د کعبې پا لبستي نمونځ بدک　　نخ نمونځ د ناروا کړين

کمال خو ک حضور تو بي　　سبچي و بو بنين

ترو د نمونځ ک وسح لورت　　چه د زره باوري سيښن

ک زړه ي باور نک　　ترو نمونځ د و د مرغونه کذارين

سجده و خداي روت د او　　د خداي ستر و و مر خوت کتين

فرض نمونځ پا عمر　　د تيدو نيا　باندښين

www.libtool.com.cn

کدار وی دسواره بوی — چه بیت کا وکعه وت ئی مح وجا نه سین

تروو ده په حضوری بسولی نموبند — و هر خوت حی دین

نقل نموند و هر خوت حی دین — هم دبیت کـ هم دنموند کدار زه بن

دنماند بیت حکم دنماند ده دی — بله نموندیی صحبی شین

وحنت و خر کندارین — صبا بمبین کبل وخت وین

ور یه بیت مطلق فرضدی — ور ب مستحب دیی ک بیتن

کدمندکر ونی بیت دیی چنه بمبین کرم — روادی که زب بلوخت و واین

ور یه بیت دسری مطلق — ور لبنت ینهکنهاین

ببیسری نموند رواد دی — بولا که ینماست می کدارین

که بسری کعبیه و بجار روژ — نمبند کر ویه دهم و کعبوت و گزین

هر حج دکعبی دلو روت نیک — بعه نموند دنار و اکنیت

هرچه امام بر کو کهبنی مودی — ترو دتکبیر بولا یه وو املت

که تکبیر بولا یه وا سیدی — امام بر کو عکسبی نمو میت

بش رکعت نی نیشیسی یوددیل عیسم ونگذارین
www.libtool.com.cn
چه دنماند حکمون ردک نموندبی یی مغه بسن رواشین
مسکین وبلیدین داب سر بیدی یی نغو دین
زب دربیان کرم دلمساندار ارکان خوددین
چه ارسکنیی بو بستین بلدو واب سیکرایی نین
هر چه بویر کن خطاک و هنع نموندتر وتساه شین
حکمون رکنون وید ایک نع کیبان حی نموندکذارین
اول وهی تکبیر ودیی چه آمد ابسر دو وائین
دوو وم قیام ولاه دیی دریم یی قیسرا رتدی جوالین
خلورم رکوع بیسدم سجود دیی شسیدم ورتی ماستی دی حی کسین
اول تکبیر وسرتی ماستی وصد ینی ب دروایتی لار کان نحکین
هر چه دنماند حکمون رکنون دک نموندبی یی هنع بس روشین
هر چه نموندسی رونوشی بهوده یی مشقعت دیی جرکرین

مسکین و بلیدین   واسه بدی نیغوددین

www.libtool.com.cn

ونماندو واجب دربابیکم   جه سهوی زدکوین

حیسد نماندو بواجبی شنتین   بلدو واجبی گرایی شین

باور کا سینهی عالم   ب نماندکنبی دی الحمد و دین

ورجی جه الحمد لو یا   دو وم جه صورت ور بر باتین

دریم سبب دوعه رمی کعت کینی   جه قرات نرکندرین

غلورم جه ترتیب بغوریسی   جه جارکب جه قیت وجار دین

علیندم تعدیل ارکان دری   جه برکوع سجدو کینی قرارشین

شیدم ورتی باستیدکی   اوومی جه بدو واره باستکبنی بالتحیات دین

آلم جه بسلام بنماندو وری کی   نم جه دعا قنوت بو بر کینی دین

لسیم بو برسی تکبیر   جه دو وو عید تکبیر ورایمن

لوسیم بصباح بنما باقم بجنقش   جه امام ببشی رو لوین

دوو لسیم بنماز بینبین بنماز دیگر   جه بب ورو امام لولین

چه نموندیە پیاوی کاملی — هەم کەسبان جنەت بیارین
www.libtool.com.cn

بە زوریادی و رولیلا — ویا لصعدی چە بیهم بزور بلین

هەرچە واجیب دنیاند زورک — نموند بێ نقصان ونشین

مسکین و پلیدین — داسپەیدی لغۆز دین

هەم خێزرون بەربباکم — چە بەسجدە بوجب نشین

چە لیفو نیزروی لوێپ یتن — بلەد وا سبی گەی بی نشین

باور کاند عالم — سجدە بەد ولبس لوک واحب نشین

وەسیمی چە دنیاست بدیی وکراە — دووم چە دولا بەد بی نشین

دریم چە بزور دلوسن وخوی — ترو ب ورسج لول بن

خلو رم چە جنت وزرولوسن وی — ترەو ب زوری لولین

سبندم چە دفرقا یدی دیابی — شیدیم چە دو عایدی براس فرقات الین

ادوم چە بلموندی تمام لوی سلامی — اتم چە تمام وی سلام نلین

نم چە الحمد بە دوری کعت — ب خلو فرض کن سند و رکالین

بسم چه بیله دوروستی کوکتکینی   چه الحمدی پایپر شین

www.libtool.com.cn

بولسم چه تکبیر دین دوو عید   تکبیر گندی پاپیر شین

دوو بولسم چه بو تیر نماز کینبی   دعای قنوت تکوین

مهرچه بو سجده سهوز دوک   سجده وو دوکا تیزبوکت چه دیا چشن

مسکین و بلیدین   دالسر بدیبی تغوذ دین

رب و ربان کرم   هیچ سنت چه بیماند لبسبید بین

چه ال سنتی پوچ بستین   بلدوات بی کرامی شین

ب کتاب کنبی وین کتیلیچ   ب نماز کنبی آنی ازنشت شیدین

او بولارا وودی بیمکور کنبی   او بسجده او پاسیی کبیدین

هیچ او چه بولاه کسبیدی   دلامش سکولدی ججی تکبیر و لاین

دووم چه خشی الامس یکین باذ   زینه نیا مره ورشت بیزه دین

دریم چه نظر سجده وکاه   لسینه و خلوکشت ارتسکین

خلوم چه سبحانک اللهم بولیا   ملبند م چه اعوذ بالله و دوین

شپږم ئې جلسه ئې ده وايي — اووم چې ئې ضالين ووئيلي آمين ووئين

نهم او سنت چې رکوع ده ئې — ورې چې تکبير وايي چې ورکوع ته ورځين

دوه وم چې نظر ئې ښه ورکړه — دريم چې دواړه زنګنونه ونيسين

څلورم چې درې واره تسبيح وايي — پنځم چې له رکوع سر چې ورين

شپږم سميع الله لمن حمده ئې — چې امام ئې سمي ووائين

اووم ربنا لک الحمد ئې — چې مقتدي ووائين

نهم او سنت چې سجده ئې کندي — ورې چې تکبير وايي چې سجدې ته ورځين

دوه وم چې پاو اندام سجده کړي — په لاس ئې بنځ ئې دواړه زنګنونو پکښين

دريم چې د ګوتو سرونه کعبې ته کړي — دواړه لاس ئې نژدې تر غوږ ږدين

څلورم چې ګيده لږ او ګنسي کړي — او درې واره تسبيح هم ووائين

پنځم چې سر دوه واره من زمان ئې کړي — او ديده سنخهم ر ين

شپږم چې ونيږ روه ګوڅي ئې — ستر کې ئې ... پر خپل زنګنونو ږدين

او هم تر وجلسه ده ئې — چې دوه دوه سجده په مينځ کښين

هغه وو سنت چه بنا کړ ستا نبي — ورمې چه کین بنسه پر پایي کښینن

www.libtool.com.cn

دوهم چه بنسټ بنسه یکتوولایي کړي — دریم چه د اولاین ولی نو انبیا ئي

څلورم د کتو مخ چه وکعبه وه کړ — پنځم چه نظر وسین ته وکړي

شپږم چه صلوة لویا — اووم چه صلوة سلام و نبي کښین ته ورځي

هر چه بسنت د نمانځ د زړو کړ — نمونځ بي بي ملا ملکه روښن

مسکین و پلیدیت — د اسپه بدي تنخو دین

د نمانځ تباه کړونیه بدر بیا کړم — سپی سره ئي د کوین

چه د نمانځ لتباه کړونیا لوبستن — بلد و اسپ کړي شین

او تباه کړونه د نمانځ د علیکي نشي — چه د شریعت چابر نقصان ورین

کتب بعقصد ګناه کار نشي — کتب امیر باکړ نوین

تباه کړونیه د نمانځ دي پیند کوکت — تب لار ده تر قول د کغفن

سب حق و نیر نمانځ دي — او سب حق و نیر نمانځ زړي چ هم نمونځ کړي نیت

او خنبر چه د سري وکړ — بقصد کیو امیر وداین

سب قرکه بخر سنبیدی   سب خوب پاک بیله روبت

www.libtool.com.cn

کسلدی یا ویرنه وا سینی   حقیقی یا جلگی وین

دووم ضحک قعقسته وی   سب قعقعه بهم وو دیش تابا و سشن

دیریم دیر چار ده دریوار کاید نی   بسیرون چه صلاح ونماز و دین

او نماند صلاح دعه وی شی   چه او دس وامام ما لنشی خلیفو دیر سنت

یا نموند کرودیا   چه نموندک   سب نماند کبنی وما بوزله بخوی منزلشین

خلوریم چه ونماند فرض بخندرک   بندم چه بعقصد او دسدی ما بیت

چه تیا بکروزیا ونماند زدک   نموند و لتسباه کرو نیانوز عورت

چه تیا بکرو یادنما بذرد که   کس نموند تابا بشیی خیر و زنت

مسکین چه بلیدین   واسر بدی نغنو دین

زیب دربایان کرم بگرگند   چه دنما بذمکرو باهه و بیت

چه ملکرو باتسی بونبتن   بدو اسی کرامی شین

دوهمی چه بوبه لیتن اجاهلک   دوووم چه آرد.   میین

دریم ده تا کنو تکولدیب　　خلوم تکیه کیب تابین

www.libtool.com.cn

نیبدم چه تطرونکز سحونتکا　　شپیدم لک سببی یالبنی سحون رنیش

اوم چه لا امام ور اند رکوع یا سجده ک　　اتم چه بیسر لا امام ور اندکوین

نم چه ور اند صورتی حرنو یدنوی　　لسم چه داری برابر بوزین

لسم چه گنج یکیلبنی یکیتدوی　　دو و لسم چه داری کورستان و بین

حیید نماندکراهت زدک　　مغدل مکروهات هستیاه و بین

هره نموند ظاهر بد ابک　　مغسد باطن هم بد ابکوین

بعث ان کنسی دین کیبلی　　دار سبب تین

هر چه نموند زکوات ابکب　　لا خوف علیهم دوری دنیع اندو نکرین

مسکین و بلیدی نا　　دار بدی نغو دین

هر چه علم د نماند زدک　　ترو علم و حیض و نفاس زدکوین

چه الحیض النفاس کونبتق　　بلبد وار سبب کرکاری شین

کبد الد حیض دین درشی پی ود　　زیادت و ایکس شبی پی و دکف

www.libtool.com.cn

که د چا لاس باور وو د بېعاده توري | يو وار ربد رباب کښېني به وړېنه

غسل او نمو بد د زړه که | دمره صحبت د نار و کړين

پس يو عادت که وي | خو لاس يا او ورور قربېږين

عادة جار وته يو وار رسيدي | که نکاح م باور شين

که د چا علت ير ورو کوي | منبد لاس يا کړي پر خپل خيرن

زيات نفاسي خلوت ته وي | او لد نفاس وحد هم پلرين

که دا ورته رهن پر ريدي | نهم ساعت شي يا که جزو پر دور

که خلوت ته ورو رابلي | د چا وين وورين

غسل نمو بد رو زر رواد يي | دمره صحبت د نار روا کړين

پابند که د نه او وي | خو خلوت شي پيا تر ېشين

که خلوت شي پسي يا ورونني | مع وينه د علت وړ کړين

هر سجي نجر تر الحيض لتغايب | نهم دېکړه دکسه امر ويت

تقبل كن معبدين كبلي | واسر بدي ريس تين

تز و سی یکی دلاور تو سرنگ   غول حیض النفاس پاک نین

www.libtool.com.cn

حلال کن بی حرام بو بدی   به حیض و نفاس کن نزد بشین

مسکین و بلیدین   دا اسره بدی نخودین

هر چه به علم و حیض و نفاس زدوک   تز و علم د روز دز دکوبت

چه لروزی بی نوبستن   بلبد و اب کرای نشین

دریم دا ایمان عمل در روزی بی دی   چه روا روز دولرین

پریغمبران چه روز فرض دی   هیچه ر مومنان فرض دیت

دریش فرض روز بدی   دیرش بدر رش نیت و نین

د مسلمانان کرای کم بی   چه بشیت و اربادرین

نیت د روز واد دی   هر چه روز دکوین

دا ایری دکاهند پو غرض روز ارم   ک خدا ای می جیاده نخجل فرمان رین

پر روز دنخوزی نخشی صحت   ال اسلام و اندام ارات

مسکین و بلیدیت   دا اسره بدی نخودیت

www.libtool.com.cn

دروژ اخیر بو برکرم — هرچه بروا روژ د ماد بار رویت

هرچه د روژ امر نهی زندک — روژ بابید د نهع بس روانشیت

هرکه امر نهی د روژ بزد — نماند نهع د خاروی بیت

چه بغیس کن منشقت تک — او خو یاد هستم بر باوین

لو د بهشت بنی چز ادی — کس لو رجز اغواری بیمو امیتش

چه روژ بی ره واکوی — آتش د رماند کا نجزوین

ما به پیشتو دی بیان کردی — د ای پاک [illegible] کس بنی بی بوین

هرچه اروژ منکر دوسی — نهع تروامیتی د وندین

هرچه ظاهر روژ بر وابک — نهع د باطن نهم بر د ای اوین

مسکین و یلیدین — د اسکی بید بنحو دین

د ذکوات بیان برکرم — چه مسلمانان نی د کوین

چه زکوت یکی نبتین — بلد و اب سکر ای شتین

نخلورم د المیان عمل زکوتدی — چه ر و ازکوات [illegible] بین

زکوات بهنغ و صیدی   هم بمال تو انگران و بین

www.libtool.com.cn

چه ازاد عاقل بالغ مسلم ودی   تر و زکوات و مال و تن و بمال و دای آسمین

ند و بابی و رکا بلیو سینی   نه بنده کا چه ازاد شوی بمال و بین

حساب دینک بمالکنی که رنجامه د عشتن   نه هم غم بیان چه وتیده وتین

نیده دی بخو تیا ند زوال بنده   نه او ترسیل بی رون که دودی ترژدو وین

سپین زر یو جلیو بتیم منقال دی   که زیر زروی د شلو دنیم منقال کنین

او زیر سپین د رسر دونیم دی   بباد هم کالی چه د فروخت وبین

که میوه دی شکل پروری   با ارکی بی ند با سوزیجی زبیوت

وهرچه ارنک وزرمینی کسیم و باسی   نیو اریت و د اسمان با چه بتا تخنین

که میوه دی شنی بارو یاردی تا شنکوی   او ودنی اب سیری او بیسیرونیل سانکین

چه د کوهی با و به پیدا شی نیم دوه   ال مه لسم وکه بنده خرو ارعلا بها تخشین

ل شتو د هم لسم ورکه   کب با نشاهیر زبکنبی تریب

کب تا بنیدین گذنیلا   از حبز زیر بکی لسم نو با بیین

کیم جاهل کشی خلق آراسیده کالان بیر کشی — تشویش بولور ازاری بیر جیشین

www.libtool.com.cn

کیم خلایق بیلن کشی بولور دور — تر و تشویش بولور دیکین

کیم نیت بیلن کشی شوشبو لر دور آره‌دیکی — لاو یا نزاره بولور ریده اثباو و بولور گیکین

لوقتاتنه اعتیا بولور دور بیدور — کیم نیشی تره وزاری تنوی بولور و جیشین

کیم بیل کشی و زاری بولور بیر بولورکا — تر و بیر بیلن زاری بولوری و جیشین

کیم دجال خلق بیلن سوز کالان بیر کشی — بولور بیلن تیلوشلوق بولور زر کورات بشین

کیم ینه یا آه کشی تره و توده سو بولور یاغا جیشین — کلدو سوز بیات کشی تره ورتر زنبور و جیشین

کیم غرور کشی خلق دور — تر و بیر بیل بیلن بولور زیا آه وین

کیم دجال بیند او بنا زوی کالان بیر کشی — بولور بیلن تنز بولور ز یا کورات شین

کیم شلسن تره و تخمز اربو بولور — کیم بیند بلسن کشی تره و هتو لین بولور زکوه شین

کیم شلسن کشی خلق دور — تر و خلیر و لیشت بولور دیکین

کیم بیند و لیشت کشی یاه یار دور — تر و بیند و ریشن بولور دی کین

کیم شیمید ریسی کشی یاره دور — اوت بیند خلوبنت بولور دیکین

کشید خلوتی بێشی و غربی دوور　　ترو دشیبیت یار کین

www.libtool.com.cn

کشیه بوشیتی بێشی حلو غربی دوور　　ترو دبند اوو بایاوریی گین

کشید ووبای پیی دو داغبید ودرک　　ترو دسل شلوبور کیف ملم

داوو بنان زکوتی پردی　　دانور دهیسی کونی چاپامروین

کز خوک آسن باسیی پیی کاله تیرشی　　دهو خربان دبار دنیا دوکورین

یاد بباکاله و شوو درم کریی　　مبند ودرم زکوت کیف

نشتار کوه دآسن وتخچی بید دخر　　بیروون چو بسوداد باروبیت

زدکان چو زکوت بچاپاروا　　اونار روا چو بچاوین

چه کمد ازبا دا روی بنحو بروادیی　　او چه لده خوایه ودیلی و چاپابد ده ورکه بوکریت

او دمنج نبه چه پیال ز دوییی　　ومنج چه دکور لمال کونیسیی وین

ندوو مسند وورک ندم زرک و ونمک　　ندبکفن کاند بپیرده آزادوویت

زبلار ونک زو زنمس و نیسی　　زو منج مهرخو بوراست کنب تدوین

نمر واوورت ناورت ونمر　　نه تنبتن دمنج نبده چه پیال ازاد کو کریت

www.libtool.com.cn

نور په نور زه هم چه نور کړه وي — زه ناشه شي و چې عشق يو وړ کوين

زه عقيلا و جار ئي په زه هم د مطلبي — نه ورک او هغه په رو او نوين

کپ دالحمان نج کي له کړه و ر کې په غوږ دوي — زه چې ښي چې تو نظر ما نسي يا کا و روين

کيي بلا ر يار هم تي ري په يا د نه ورک — بيرون کي سنده دي د يبال ازا وکړه وين

مکروه دي چې ليوه ښهر — دبل ښهر وت کوټ و ترين

بيرون که نه هيچ ښهر د القرابات — خوک فقير سهير د رمانده وين

هرچه په رکوت نيا بني عاشقي يا — کسو ور مال يار ي نغلبديت

هرچه منکر ښي اکوکات علم — هيچ تر وپه تخسر کنده کاوښين

سرايه په ته تو نکرا نور د و اجب — چه د وان و کم ز همت د په و د يار جبين

نه پاسني او ر ئيند لوي ز همت د يار — نه هيچ پر و چه په بال ازا د کړوين

نه هيچ د بارچه پيا زا رکا ناوي — نه هيچ پر و چه د امنيان ز نرکوين

سرايه او د بي و رلښتنا غنيم و ي — يا يبا د و غوان ور کوين

او د بي عمر و قابل لزيندي ي — سرايه د نور وخانه و پيايين

هره له غمه څو ورځې پاڅو زړه یې یې پکښې مسکین — په باغ تر و بیا لړه یه و اخیست

نواب یې ژبه بیا لړه یه د عید پرود — ب نور روځات لګند وی وېړه پر بستن

غوږې لاسه سایه نیولې یې په تېلا — د روژ نواب بې کې معلومیت

مسکین و یتیمین — داسې یې نیغ وتو یت

د حج بیان بې وکړم — چې ایسې زړ دک ویت

چې ل حج یې روستین — بلد و ا بې کې لاره یه شین

نیم یې عمل د ایمان محمد بې — چې رواج دو ګذاریت

د حج ګذاردن په مسلمان فرضیدی — ماړ او عاقل چې بالغ وین

چې خاروي تیدو بیا او د ګعلې خرڅ وي — او چې د حج بې لار امان وین

د مسلمانانو ګلیې یو سې — چې حج د خدای یار وګذارین

حج د ګذاري چې خبر او ورته یا — بیرون چې محرم کساو ور وین

د حج ګذاردن په نعو هم روا ندې — چې ورسره د مدینې محرم نوین

هر څو چې د کعبې زیارت ته روک — هغه د په بې ځناد جنتي نګرین

هر چه لیده لکه انبیتي ورېدې　　هغه د حج ثواب بیا مومین

www.libtool.com.cn

د ابراهیم مقام په پېږ ورشي　　چه دایم امان پکښې وین

هر چه لیده لکه انبیتي په دریدې　　خپل محمدي یا و عیسی د خپل حج خپل کین

بکتاسبت په بنلي یا د کعبي زیارت　　ب کور د حر بخچوي ملحر شمرا وین

لکفري د و یل　　هر چه ب ننګه لحج شین

د اسلام بنید بنیاد د اوي　　مسلمانان و وکړه و باز رد کو بیت

چه د اسلام بنید بنیاد زړک　　د ان دل مسلمانان نګین

د مسلمانان کړي پایوي　　چه دا بنید بنیاد و یاد لریت

تروچه روادي نهج د کاندي　　او نهج د ننګ چه رواوندیت

هر چه زړوک بنید بنیاد　　ترو منو ید نه د کتاب ورنه د کوین

د خدایي کتابون د یر دي　　د خلور کتاب نو مون نزکند دین

توریت پوزرو د عبرانیې　　د موسی ع ث خدای رسیا وین

انجیل ب لوز د سریانیې　　د عیسی ع ث خدای انجیلونه

ز نور رب پ نور د نبي پيدا يي — و د او د دوست خدای آسمانونه

فرقان په ژبه عربي يي — محمد ته خدای نازل کړی

www.libtool.com.cn

صلوات رحمت پر دوي يي — زيات سي له خدای و پلمون

چه نمون و کتاب و زده کي — تر و د خلو ربي تي سري زده کوين

محمد د عبد الله و — عبد الله د عبد المطلب وين

عبد المطلب د هاشم و — او هاشم د عبد المناف وين

هر چه خلو ربي تي سري زده کي — تر و خلو مقام او کلمه زده کوين

هر چه خلو مقام او کلمي نه زده — د فقر لقمې پر حرام دين

شريعت طريقت حقيقت دي — خلورم د معرفت کېږين

د اشريعت کلمه دا دي — دا سريده سپه وئيين

لا اله الا الله — محمد رسول الله حق وئين

د طريقت کلمه دا د — سالکان دي نغود دين

لا اله الا الله عظمته — محمد رسول الله خليفه و وائين

د حق

وحقیقت کلیمه دا د　　صادقانه بیئن

www.libtool.com.cn

لا اله الا الله بیدقدرته　　محمد رسول الله برسالته یې بیئن

ومعرفت کلیمه دا د　　عارفان د باورکرین

لا اله الا الله حقاً حقاً　　محمد رسول الله صدقاً صدقاً بیئن

بعقر نامه کښبیدین کښلي　　داسریدي نعوذوین

په خبروی لا ته مقام　　هم عملي به کړوین

به اتفاق مشایخانو دي وېلي　　روادي خو توبه ورکوین

اول مقام دي توابان　　تائبان د گناه جاوزین

هر چه له گناه نجات روزی　　بو نیا تبا بیان نشین

چه تایب شي له گناه　　تایبان به لادوم شوین

دووم مقام د عابدان　　عابدان دي په اخلاص بندگي کړین

هر چه به اخلاص بندگي ونک　　دان دل عابدان گنین

عبادت به اخلاص کان　　عابدان به لادریش شوین

دریم مقام دیدز زاهدان / زاهدان دالد نیامین کم دین

هر سببی مین ال دنیاد / بز بهدن جنبی جیزن کین

www.libtool.com.cn

چه پرستشی زاهد لر نشی / زاهدان بیر عیبی لتقولوین

خلورم مقام دیدی صابران / صابران دب بلا صابرو آسین

چه ببلای جی بنکسر / دان دل صابران نکین

چه ببلای صابرو بسی / صابران بدالوب بصیف کنیوین

بیشیم مقام دیدی راضیان / راضیان ده بقضا ایر فیرا آسین

چه بقضای راضی بوبی / نعم ب راضیانکنی دوین

چه بقضای راضی دیرسی / راضیان بلموسی شیمرلیوب

ششیم مقام دیدی محبان / محبان دمحبت بنغی کنی ور اسین

هر چه دمحبت بنغت کسنی نه آسی / دمحبت دعوی در و وغ دین

حیار زخدای بنغت کان / محبان بلا لا برهیم زیرین

دوم مقام دیدی شاکران / شاکران دلشکر کسبی بسین

www.libtool.com.cn

بسم الله الرحمن الرحيم

سیا روښان و یلی د ینه — د اسړی دې یې نغوړینه

زه به گفتار د فایدې (۱) ووایم — که یې څوک په زړه فهم لرینه

ظا هر عمر دی څو روځې — دی مې په څرگند له تاسې ځینه

مرگ رښتیا در نزدې کیږي — پیشک ظا هر عمر کمیږینه

د سړیو کړی بسو یسه — چه مرگ ډیر ډیر یا دو یسنه

په یوه کال مړی سره وي — په بل کال ځینې وی ځینې نه وینه

د خدای امتاځی (۲) مې یو مرگ دی — با ور کانځې نا گاها به د رشینه

مړی دې و خپل چارو ته نظر که — چې مشغول له کومې چارې د ینه

په هرچار کې چې (۳) مړی سوسی — مرگ به د هغو چارو گواهی لینه

د دین چار په اخلاص کانځی — بې اخلاصه به نور چار نه قبلیږینه

د یوه گناه به بل وانه خلی — له هر چاسره به خپله کرده وینه

په هرخوی کښې چې څوک ومري (۲مخ) حیات (۴) به یې خویونه یادوینه

---

۱ – «فا دې» لیکل شوی. ۲ – «استا وځی» لیکل شوی.

۳ –(چې) له بل چاله خوا لیکل شوی ښکاری . «۴»(حیات = ژوندی).

www.libtool.com.cn

ددين ددنياچاري دی‌څرګندي | تا سي سي(۱) پسو زده کړي‌دينه
پو ښتنه به په ر ښتيا وي | که په‌ايات،په‌حديث سوبا ورشينه
له سرګه پس چي څني سوال که | يه‌حيات هغه‌ځواب دي‌حاصلو ينه
د سړ يو کړی بـو يـه | چي د دين علم ز د ه کوينه
د علم طلب فر ض دی | پيشکښ په ا و ر ته په سيرو نه
چـې د عـلـم طلب نـه کـه | هغه له فر ضو منکر د ينه
چي منکر د ينه له فر ضو | پوښتنه کانښی‌چي‌له‌کوسه‌قامه‌دينه
ز ه خر ګند و يلی نـه شم | ما به اشارت ويـلی دينه
هـر چـي عـا قـلا ن دي | په اشارت به پو هيږ ينه
ز ه به رسا له په پښتو و کښم | که عنا يت دمولی و ينه
هر چي عـلا قـلا ن دي | عنايت دي له‌نبه خدايه وغواړينه
يکښې به‌امر نهي سا ز کړم | چي‌سري(يي) دنزمو(۲) په‌دودلولينه

چي‌وهير وي د هغو به‌ياد شی (۳سخ) او د هغو به زده شي چي (يي) زده کوينه

ا و ل د خد ای ثنا به و ا يم | چـې د يـر ثنا پـه د ه ښا يينه
هرڅوک‌محتاځ (۳) د(ده) دی | دی محتاڅی(۴) د هيچانه لړ ينه
ا و وصفته د خد ا ی د ادی | چي يو بيت (۵) ياد شوی دينه
دی حيا ت دی نه په روح | چي به هيڅکله نه مر ينه
مخلوقا ن په د ه حيا ت دی | باور کانښی آخر خو به ومر ينه

---

۱ ـ «تاسيي» هم‌لوستل کيږي، خو دلوسړی‌سخ ددريمي‌او اوسی کرښي په‌شان (سي) زيات دی.اودلته دچارو دزده کړی‌په باب خبره ده، نه د «سمي»

۲ ـ نظمو. ۳ ـ محتاج. ۴ ـ محتا جی.

۵ ـ د ۲۲ سخ په‌اسم بيت کي‌د (يوبيت) په ځای‌په(يوه‌بيت) ولیکل شوی.

www.libtool.com.cn

دی بې ژ بې ګو یادی　　هم له هره‌لوزه(۱)اګاه‌دی‌هرخودینه
سړی په ده ګو یا دی　　هم له هره‌لوزه(۲)اګاه نه دینه
عالم دانا دی له هر څیزه　　هم ده وا په مخلوقان پوه کړي‌دینه
سړي په‌مخلوقان کښې‌داناتردي　　او له واړه دانا یې اګاه‌نه‌دینه
دی قادر هسې توانا دی　　چې هر څه دی کړی شینه
زاړه مخلوقان چار ره‌په‌ده‌که　　هره چار مخلوقان کړی‌نه‌شینه
او بی غوږ و هر څه‌اوری　　هم په‌وا ړه‌اوازدي پو هیږ ینه
سړي په ده شنوادي (۳ مخ) هم په هر اواز نه پو هیږ ینه
خدای بی سترګوهر څه وینی　　او هم په نظر کښې هرڅه وینه
مخلوقان په ده بینا دی　　او نه یی په نظر کښې هرڅه دینه
هره چاره دمخلوق په رضا نه شی　　واړی چارې دخالق په‌رضا شینه
چې یې رضاوه هغه بی‌و کړه　　او هرچی(یې)رضاوی‌هغه به‌شینه
له سور له پلار له‌ورور مننزه دی　　هم‌دی زوی لونه‌نه لر ینه
څو لا مخلوقان یی کړي‌نه‌وو　　دی‌له هر اصل اګاه و هر څودینه
چې مخلوقان (یی) پیدا کړه　　دغه‌پس یی څرګند کړه‌چی نوسینه
مخلوقان یی ر نګا ر نګ کړه　　سړی(یی)له هرچا بهه کړی دینه
نورمخلوقان یی دسړی‌دپاره‌وکړه　　سړی(یی)دخپل‌شناخت‌دپاره کړي‌دینه
دی بې همتا یك تا دي　　شریك یی نه څوك‌نه‌دی‌نه‌به‌یی وینه
قوي غالب پرخپله‌چاردی　　دخدای‌چاری په خدای هسانی(۳)دینه
مخلوقان بی لو ری نه دی　　د ده هستی هیڅ لو ري نه لرینه
دی په مثل پاك د ریاب دی «مخ» له ده سره هر څه یګا نه دینه
خدای‌له هرڅیزه‌په‌علم‌په هستی‌دی　　هسی لکه اوبه له‌ماهی و ینه

۱ ، ۲ لفظ. ۳ -(آسانی) .

www.libtool.com.cn

ما هي چي په‌اوبو کښې گرزي — سخ يې تل و او و بو و ته او سينه
هسې چه سرې چا روزي — سخ لې وبنه خداي وته کېږينه «۱»
خد اې حضور د باچا ه دې — د بادشاه په حضور گناه ترونه‌ښا يينه
د حق په وېره کښې دي او سې — دله ويرې ي هيڅوك نه وځينه
شقي سعيد، سعيد شقي که — رانده خوانده که‌خوانده رانده کوينه
ذليل عزيز، عزيز ذليل که — فقير با د شاه ، با د شاه فقير و ينه
هغه په خوارو کښې لاخوار دې — چې له‌موندلي نعمت نااميد شينه
بهنه کبر شيطا نې دې — له دغه کبره دې هريو هتيات‌اوسينه
د ې بـا د شاه غني د ې — چې د ا هسې چا رې په ده شينه
سرې ځيني چاربې کالي کرې‌نه‌شي — ده واړه مخلوقان‌بې کالي کرې‌دينه
او سرې کله چا ر که — کله لـه چـا رې و د ر ينه
خد اې د ا يم چا ر که (٦ سخ) چې هيڅکله له چا رنه د رينه
د خداې‌چارده تمامه‌بې‌نقصانه — په نقصان دمخلوقانو چارې د ينه
خد اې هسې قا د ر د ې — چې‌په اتکل‌بې واړه‌چارې کړې دينه
د خا لق چا رې د ې گرا نې — مخلوقان به‌يې هيڅوك کړاې‌نه شينه
که د ريا بو نه شينه تورې — او و نې بو تې قلمو نه شينه
سرې پيرې فرښتې کاتبان شي — ترو د خد اې صفت به واړه کښينه
واړه صفت به‌يې وکښاې‌نه‌شي — که‌تورې په کښل وچ‌شي قلمونه يې مات‌شينه
د خد اې ثنا د ه د يره — ما په خپل اتکل و يلې د ينه
د خداې رحمت په هغو کسانو — چې د يره ثنا د خد اې وايينه
لکه يې حق د ې د ستا ينې — ځان به دې‌په خپله وستا يينه

۱ـ (کښېږينه) ليکل شوې دې . ۲ـ (احتياط دې .) .

www.libtool.com.cn

دو وم د محمد صفت به وایم — د ا سر دي بي نغو ر ینه

د ی خـا تـم د ا نبیا و و — هم له مخلو قانو بهه وهرخو د ینه

ا حمد، محمود محمد يي نوم دی — داعی، هادی، سراج د رسول صفتونه دینه

رسول وبل زه یم د خدای له نوره (۷سخ) دا سومنان زما له نوره دینه

په نیه صفت رسول موصوف دی — د د ه صفت په ده باندي ښاییږنه

نو ر څو ك به بي څه ثنا كه — د ده ثناښه خد ای ویلی د ینه

ثنا چی خدای ویلی پر نبی ده — سری دي مطلق ر ښتیا گڼینه

تـا سی وا روی ء عا لـمه ! — چی خدای ومحمد و یلی دینه

د ا آسما نو نه زمکي وا ره — ما ستاله ا بروی کړی د ینه

ر ا حت ښا دی به د هغو وی — چی په دین دمحمد به ثا بت شینه

چي کلمه د نـبی وا یـی — ا و خوی دمو منا نو و نیسینه

شـفا عت به یی ر و ز ی شی — که چارد نبی په نغوته کر ینه

دریم صفت به وایم دلسو یارانو — چی دوی هم په بهتری یادشوی دینه

هـغـه عشره، مبـشر ه و و — چی نومونه دلس وارو څرگند دینه

ابا بکر، عمر دد ه خسر ا ن وو — عثمان، علی، په زومان یادشوی دینه

سعـد سعیـد، طلحه ،ز بـیر — ابو عبیده، عبدالرحمان دشپږونو مونه دینه

چها ر یاریی خلیفه و و(۸سخ) د څلو روا ړ و خو بو نه څر گند د ینه

ابابکر د قافه به و په صد ق — عمر خطاب دي په عدل بهه گڼنیه

عثمان د عذان حلیم هم شرمناك و — علی دا بی طا لب دی پهلوان ستار گڼینه

تر و خو ی ښه کانیء عا لمه — هرڅوك به ترخپل خوی پوري یادشینه

ا و ل علم د تو حیـد د ی — مسلما نا ن دي ز د ه کو ینه

ورسی پوښتنه به له تو حیدوی — بل څواب یـی کړی شینه

چی له تو حید ه ا گا ه نه وی — څواب دتوحید کړی نه شینه

په عرصا ت به و شـر منیږي — باور کانیء اول چی دي پوښتینه

www.libtool.com.cn

عاقلان کسان هغه دی   هرچې ددین علم زیا توینه
رسول ویل هغه زیان کاردی   چې دوه روځې سما وسینه (۱)
مقصود به هغه سوی   چې په اخلاص عمل په علم کړینه

* * *

مسکین ویلي دینه
دا سړی دې یې نغوږینه

دتوحید علم به دربیان کړم   چې سړی یې زده کوینه
چې له توحیده یې پوښتینه (۹ سخ) بل ځواب یې کړای شینه
توحید مقام دی د یگانګی   چې شپږ منزلسه د یسنه
نوسو نونه به یې وایم   که د چا په رضا و یسنه
شریعت، طریقت، حقیقت دی   معرفت، قربت، وصلت دې گڼینه
په هرمنزل کښې امردی هم نهی   بنده به خدای له واړه و پوښتینه
منزلونه د توحید او امر نهی واړه   بیشکک دسړی په زړه کښې د ینه
هرڅوک دی وخیل زړه وته نظر که   خپل زړه ته پکښې سیر به وګورینه (۲)
که دا منزلونه او مقام یې وی موندلی   او عمل به یې هم په کړی وینه
ترو دې هسې امید کا ندی   چې ځواب به دښه خدای و کړی شینه
سړی دې امر نهی زده که   چې د خدای ځواب و کړی شینه
چې دخدای ځواب ونه که   په دیوان به دښه خدای و شرمیږینه
دی به ډیرپښیمان حیران شی   په هغه پښیمانی به سود دده نه وینه
دعاقلا انوکړای بویه   چې په حیات دتوحید علم حاصلوینه
نورعلم عبادات خیرات حسنات واړه (۱۰ سخ) دتوحید دشناخت دپاره کړی دینه
توحید دی درې جنسه (۳)   که د چا په باور شینه

۱- مطلب یې پوره څرګند نه دی.

۲- ښه نه لوستل کیږی. (خپل زړه ته که پیر . . .) هم لوستل کیدای شی.

۳- هرځای (ځنس) په (جنس) لیکل شوی دی.

www.libtool.com.cn

تو حیدد عام د خا ص دی   د ریم دی د خاص الخاص گڼینه
تو حید د عام د غه دی   چی وایی خدای یو دی یقین یې وینه
تو حید د خا ص د غه دی   چی له یگا نگی اگا ه و یغه
تو حیدد خاص الخاص دغه دی   چی یگا نه له حقه شینه
د عا سو کړای بو یه   چی توحید د خا صو زد ه کو ینه
د خا صو کړ ی بو یه   چی توحید دخاص الخاصو زد ه کو ینه
چې توحید د خاص الخا ص حا صل که   ترو دي چار د سؤحدانو په دود کړینه
د بشر خوي دي ترو پر پر دی   خدا یی خوی دي و نیسینه
خدا یی خوی دروح را حت دی   سؤحدا ن دروح راحت دي زیاتو ینه
هر چی علم د توحید زد ه که   خوا ب د توحید په ا ما ن شینه
تل په یگانه و ینه له خدایه (۱ سخ)   را حت د یگا نگی ورسره و ینه
را حتو نه ر نگا ر نگ دی   بهتر د یگا نگی دي گڼینه
تو حید یگا نگی د خدای د ه   هر خوک دي په یوه خدای ایمان وړینه

* * *

مسکین ویلی دینه (۱)

دایمان بیا ن بـه و کـړ م   چـی سـړی یـې زد ه کو یـنه
چی لـه ا یـما نه یې پو ښتینه   بل ځوا ب یې کړا ی شـینه
دایمان فرایض واجبات شرا یط د ی   احکام، ارکان، نور، ظلمات هم پکښی د ینه
هرچې خپل ایمان اوس مستقیم که   دا یمان زدد کړه دي وا ره زده کوینه
دایمان وروړاله فرضو پخوا فرض دي   او سیا نه فرض دي پا کی گڼینه
له فـر ضـه پس فـرض د ا دی   چي سجد ه دزره په حضو ر و ینه
نکاح یې روانه دی په کتاب کښی دی کښلی
چی احکام ارکان دایمان یې نه زده وینه

---

۲ - (مسا ن) لیکل شوی دی. ۳- دو یمه مصرع یې نه ده ایکل شوي.

www.libtool.com.cn

دوه وكنـو نـــه د ايـمـا ن دى — دژبې اقرار دزړه صدق دې هسې گڼينه
چـې خـدا ى بې شكه يـو دى — د ده شريك دې هيڅو كله نه گڼينه

يو ايما ن مجمل بـل مفـصل دى (٢ ٫ سخ) د واړه په كتا ب كښې بـيا ن د ينه
ايمان مجمل چې دخداى ونوم ونو صفتونو ايمان ورى
او چى د د واړ و حكم قبلو ينه

چې ايما ن مجمل يـې زد ه كه — تر وايمان مفصل دې زده كوينه
او وه صـــفته د ا يـــما ن دى — سرى دې اووه واړه زد ه كو ينه
وړمى ايما ن دې و خـدا ى ورى — دايما ن وروره اول په ده بنا يينه
چـې ايمان وبنـه خـدا ى ورى — هغه دې چاردنبه خداى په امر كړينه
هرچى چاردنبه خداى په امرنه كه — دا يما ن دعوى يې دروغې دينه
دووم چې ايمان ورى وفر ښتگا نو — ښتې په عبادت مشغو لې د ينه
هر چې ا يما ن و فرښتو و رى — هغه د فرښتو خوى دې ونيسينه
دخداى بندگى دې په پاكى كه — چې ايمان يې په ملكوت كى ثا بت شينه
دريم چې ايمان و كتا ب و رى — ترودې عمل كه چې ا مر وينه
چې په كتاب عـمل ونـه كـه — باور كانښى ومنز ل به نه رسينه
څلورم چې ايمان ورى وپيغمبرا نو — تر و د ې خوى د ا نبيا وو نيسينه
چې دانبيا وله خوى مخالف دى (٣ ٫ سخ) په د ين د ا نبيا ثا بت نه د ينه
پنځم دې ورى دور وستي ر و ځى — په وروستى روځ به هريو جزا سومينه
منا فقا ن يا به كا فرا ن شي — چې و ر و ستي ر وځ به نه منينه
شپږ م نيـكى بـــد ى واړ ه — بـا و ر كاني له يوه خدا يه گڼينه
نيـكى بـدى كړى خداى دى — په نيكى خداى راضي په بدى ناراضه وينه
او و م دې هسې يقين كـه — چه له مرگه پس به ژ و ند ي شينه
چې له مرگـــه پخـوا ومـرى — بيشكه تل حيـــات به بيا مو مينه
چې ا يما ن يې ثـــا بت نه وى — خپل ايمان دې په حيات ثا بتو ينه

www.libtool.com.cn

چې خپل ایمان اوس ثابت نه که   هغه کسان زیانکاران دینه
پاکه کلیمه دایمان سپر دی   او د ایمان تن دې نمونځ ګڼینه
د قرآن لوستن یې زړه برکه ده ډیر ذکر   د ایمان تنګي پلیتی چارې دینه(۱)
نور یې رښتیا دروغ یې تاریکی ده   او حکم یې چې له ویرې په امید کښې اوسینه
اغوستن یې پاکیزه ګی پرهیزګاری ده   او شرم دې ښایست د ایمان ګڼینه
میوه یې علم ماغزه یې اخلاص دی (۱۴ مخ) زیور یې ښه خوی او ځوانمردې دینه
صبر شکر د ایمان نقطه دی   ترود ایمان د بقا شرطونه دې زده کوینه
په دری توکه ایمان باقی وی   یو د ایمان په سونده چې خوښ اوسینه
دووم چې ورکیږی تر واند وه که   دریم چه د ایمان له ورکونې هتیات(۲) اوسینه
لوی نیز (۳) د ایمان دی   سړی دې خپل ایمان نه زیانو ینه
څلور فرضه د ایمان دی   څلور رواره د اله ګو ښـی بیانو ینه
ایمان له فرضو یوزده کړه د خدای دی   دووم چې ایمان و خدای و رینه
او دریم چې ایمان ژغوری   څلورم چې سرتیر له ایمانه ګوره وینه(۴)
او د ایمان شرطونه دا دی   چې و خدای وته په غیب ایمان ورینه
اووم زده کړه چې علم غیب واړه د خدای دی   دریم چې بهښت دوزخ نالیدلی وښینه
څلورم چې حلال په حلال شمیری   پنځم چې حرام په حرام ګڼینه
شپږم چې په ویره په امید ښه خدای اوسی   اووم چې په ځفی ذکر دایم خدای یادوینه
اول واجبات: ایمان یو له عالمانو(۵) صحبت دی   دووم چې له فاسقانو لری شینه
دریم چې و تیری او به ورنه   څلورم چې ر نځور و پو ښتینه

---

۱ - ښه نه لوستل کیږی ۲ - احتیاط.

۳ - (لوی نیزه ... ، لویې نیزد ...) هم لوستل کیږی.

۴ - ښه نه لوستل کیږی. ۵ - علمان لیکل شوی دی

www.libtool.com.cn

پنځم په فقیرانو شفقت دی (۱۵ مخ) او شپږم چې سړی پر یو ینځینه
اووم چې سر و رسره پخلا که اتم چې په لاری اغزی کاڼی لری کوینه
نهم چې پلیتی د لار که پټه لسم دې مر حمت پر یتیم کړ ینه
یو لسم د عالما نو(۱)زیا رت دی دولسم چې اهل، عیال وته ایمان وروښیینه
ایمان دی پنځه جنسه (۲) مسلما نا ن دې پنځه وا ړه زده کوینه
«۱» ایمان معصوم دانبیا ی «۲» مقبول د مومنا نو دې گڼینه
«۳» ایمان موقوف د منافقانو «۴» او متبوع د هغو دی چې هلک وینه
«۵» ایمان مردود د کافرانو مومنان دې پنځه وا ړه یاد اړ ینه
رسول د ینه و یلی چې ایمان په زړه په خوله په چار رښتینی شینه
چې د ایمان پیژ ند وی نه وی - تش نوم به د ایمان ور خیځه وینه
ایمان په کافرانو فرض پر مومنانو سنت دی اوچار دایمان په هرچا فرض دینه
چې پیژ ند وی شی له ایما نه تر و د ایمان عمل دې زده کوینه

***

مسکین ویلی دینه
دا سړی دې یې نغوړ ینه

دایمان عمل به دربیان کړم (۱۶ مخ) چې سړ ی یې زده کوینه
چه دا یمان له عمله یې پو ښتینه بل ځوا ب یې کړ ای شینه
دایمان عمل پنځه بنیاده داسلام دي چې په اورته په سیړه فرض شوي دینه
د یو سی کلیمه د شها دت دی چې تقلید صحی (۳) وا یې مسلمان شینه
هغه په کلیمه مسلمان نه شی چې په تقلید فاسدیې ووا یینه
تقلید صحی (۲) د غه دی چې له دې مسئلې (۴) ذې اگاه وینه

۱ ـ «علمانو» لیکل شوی دی ۲ ـ (خمسه) لیکل شوی دی
۳ ـ صحیح (۴ ـ «مسلمانی» هم لوستل کیږی.

www.libtool.com.cn

چې کلیمه په اخلاص وایی مسلمان شی   هر چې نه وایي لا کافر دینه
او تقلید فاسد د غه دی   چې یې هسې زده کړی په رسم ووا ینه
کلیمه رښتیا پاکه وینا ده   کلیمه گوی دې رښتیا پاکه وینا واییه
له دروغ بیهوده فحشی که دې حذر که   په حیات دې خپل گفتار ثابتوینه
هر چه خپل گفتار ثابت که   هغه به د کلیمې اجر شو مینه
دی به اهل شریعت شی   هم د ژبې تشبیه به یې حاصل شینه
په حیات به ثابت اوسی   په ثابتې کښې به دی بیشک وسرینه
په قرآن کښې دینه کښېلې (۱۷ سخ) ان الله لا یضیع اجر المحسنین
هغه کسان لا کافران دی   چې د اکلیمه ونه واییه
په دنیا به له ایمانه بې ایمان ځی   په قیامت به له شفاعت بې نصیب وینه
چې کلیمه په اخلاص نه وایی   هغه لا په خرگند نفاق کښې دینه
د منا فقا نو نښان د غه دی   چې دروغ ناروا (۱) بې فهمه واینه
چې دروغ بیهوده فحش شرک، بې فهم وایی   رسول به رد مردود یاد کړي دینه
په قرآن کښې دینه کښېلې   منافقان کافران به خدای په جهنم کښې وسیځینه
دا یې هم زده کړای بویه   چې به کلیمه له روحه که له تنه سره وینه
کیلمه شها دت به وی له روحه   او کلیمه طیبه به له تنه سره وینه
لا اله الا الله به وی له روحه   محمد رسول الله به له تنه سره وینه
لا اله به وی له تنه   الا الله به له روحه سره وینه
دووم عمل د ایمان نمونځ دی   چې دزړه په حضور یې وگذارینه
رښتینی نمونځ له خدایه رازدی   نمازگذاردي د خدای په راز کښې خوښ اوسینه
چې نمونځ په حضوری که اندوه یې نشته   (۱۸ سخ) دزړه د روح راحت به بیاموینه
دزړه حضوری، له خدایه راز به د هغه وی   چې خدای یې په زړه پیژندلی وینه
چې زړه یې په نمانځه کې حضور نه وی   هغه نمونځ دې ناروا گڼینه

---

۱ ـ (ناروا) لیکل شوی.

www.libtool.com.cn

په نبي وېلی دينه
دا امتی دي يې نغوږينه

خدای لعنت په هغو کړی	هرچې بېحضوره نمونځ گذارينه
د سنا فقا نو يو نښا ن د غه دی	چې نمونځ په سستی په ريا بی گذارينه
زيا ت به غا فل و ينه له خدا يه	په ژ به به يې لږ په رسم يادو ينه
د مسلما نا نــو کړی بو يــه	چې خوی دسنا ففا نو تر کو ينه
سنا فقا ن به امید که چی داطاعت دی	په قيا مت به يې له گنا هه بيامو سينه
کا فر به شی هغه ژ و ی	هر چې به منکر له نما نځه شينه
دنمونځ کړ ونې کړای بو يه	چه نمونځ يې هسې گذارې چې روا وينه
ناد رې مسئلی به د لې و کښېم	چی لولی هله نمونځ له صحی (۱) نمونځه شينه
په حقايق کښې دينه کښلې	چې پنځه اسامه پنځه کعبې دي زده کوينه
دا ما م د کعبې نښا نې و ا وره (۱۹ سخ) د سری په تن کښې د ينه	
دانښا نه په ځان کښې وينې	هغه کسا ن چې نمو نځ گذ ا رينه
اول امام تن دووم يې زړه دی	د ريم روح خلو ر م د ې فهم گڼينه
پنځم ا ما م د ی عــقل	د ا سـړ ی د ې يــې پتوينه
او له کعبه محرا ب دی	د و و مه د ا بر ا هيم کعبه گڼينه
د ريم بيت ا لمعمو ر دی	خلو ر مه د ې کــر سی گڼينه
پنځمه کعــبه عــرش دی	کــه د چا په يا و ر شينه
که څوك پوښتنه کاندی	چې ځا يو نــه يې کــو م د ينه
وايې ځای د تن محراب دی	او د ر و ح د ې کعبه گڼينه
د عقل ځای بيت المعمور دی	او د فهم ځا ی کــر سی گڼينه
د زړه ځای مطاق عرش دی	ترو په خپل ځا ن کښې دې هريو امام لرينه

---

۱ ـ صحيح .ورته مخکی «کا» زيات دی .

هرچی له کعبوله اسامه اگاه نه وی یوتش رسم عادت دې یې کښینه

www.libtool.com.cn

***

امام اعظم ویلی دینه
دخدای رحمت دې پرده وینه

چی څلور مسئلی نه زده فتوه ده دعالمانو(۱)(۰ ۲مخ)چه نمونځ دې دوړاندې نه گذارینه

که وایې ته امام زما یی، ستا امام کوم دی وایه زما امام قرآن دی که دې باورشینه

ما اقتدأ په تا پسې ده کړې تا په چا پسی ده کړې که دې پوښتینه

وایی ما په محمد پسې ده کړی چی سید(ي)(۲)سر سلانو دې کړینه

زما نمونځ په تا روا دی ستا په چا روا دی که دی پوښتینه

وایه زما نمونځ دخدای په علم په شریعت دمصطفی روا دی که یی پښتینه

زما نمونځ کړې که خپل کړې وایه نمونځ خپل کړم اماستی ستاسې چې وشینه

ه تاسې سې قرأت او سجده سهوده اخیستې که ستا سې باور شینه

هر چې امامت که اول دا مسئلې دې زده کوینه

هر چی یې زده کړی امام شی دعالمان (۳) په فتوه به سلامت شینه

اصلونه د دین اته دی اول توحید، دووم دې عدل گڼینه

دریم امامت څلورم یی نبوت دی پنځم امر شپږم دې نهې گڼینه

اوم یی تبراء اتم یې تولی ده دا اته اصله دد ین دې یادرینه

اووه اصله د اسلام دی (۲۱ مخ)اول یې سر سایه دووم دې قربانی گڼینه(۴)

دریم یی وتر نمونځ دی څلورم طواف د عمرې گڼینه

پنځم چی عور ته دمیړه حرست که شپږم چه زهمن دسور وپلارخادم شینه

۱-(علمان) لیکل شوی دی. ۲- باید(سیدی) وی (ي)ورکړه شوه.

۳ - (علما ن) لیکل شوی دی۴ - (قر با ن) لیکل شوې دی .

www.libtool.com.cn

او وم ذو الارحام دی(۱) چه په قربت، شفقت ویل پو ښتینه
حکمونه د شریعت اته دی اول فرض دووم واجب گڼینه
دریم سنت څلورم یې مستحب دي پنځم حلال شپږ م دي حرام گڼینه
اووم مباح اتم مکروه دی سرې دي اته واړه یاد ارینه
پنځه جنسه(۲) نمونځ په اورتو ناروادی پنځه واړه دي اورته نه گذارینه
اما مت، جماعت دجنازې ددووعیدو پنځم دجمعې نمونځ دي یاد ارینه
شپږ بنیا ده د نما ځه دی چه عقل، بلوغ او علم د ینه
اسلام، پاکی شپږم یې نیت دي نمازگذار دي دا شپږ واړه زده کوینه
دا فرض دی دوه جنس(۳) یو عین بل دي کفایت نو مینه
(د)اسلام پنځه بنیاده فرض عین دی نمونځ دجنازې ځواب دزړی دسلام(۴) کفایت دینه
فرض عین چې په ځان که کړو نې خلا ص شې (۲۲سخ)
کفایت که یویو که گرد نډ نورو ساقط شینه

***

ښه نبې ویلې دینه
بنده به له توحیده پس له نما ځه پوښتینه

د اسرې دی باورکا ندی خدای به له څلور پا کی ادسی پوښتینه
له استنجا، له اودسه، له غسله، له تیممه اوله اسره، نهی چې پکښې دینه
چه د اځلو رځوا به ورکه دغه پس یې له نمانځه هسې پوښتینه
چه فرض، واجب وسنت، مستحب مفسدات او مکروهات یې تا پسوزده کړې دینه
هر چې اگاه وی ځواب ورکه
چې اگاه نه وی هغه به یې ځواب کړی نه شینه
د مسلمانانو کړې بویه چې سل دیرش مسئلې دې زده کوینه
سل دیرش مسئلې دا دی کـه ځـو ك یې پتینه

---

۱ - «دوم الارحام» لیکل شوی دی. ۲،۳- (ځنس) لیکل شوی.
۴- «اسلام» لیکل شوی دایه (سلام) مطلب دی

پنځه بنٔیا د ه دی مسلما نی ‌ ‌ ‌ ‌ او وه صفته د ایما ن د ینه
www.libtool.com.cn
او وه صفته د بنه خد ای دی ‌ ‌ ‌ ‌ چې په یوه بیت یا د شوی د ینه
دري په غسل پنځه په اودس کښې ‌ ‌ ‌ ‌ د رې فر ضه په تیمم کښې د ینه
د یر ش وا ره چې زد ه که ‌ ‌ ‌ ‌ د خد ای رحمت په هغه زړه وینه
د یر ش فرضه ر و ژې دی ‌ ‌ ‌ ‌ ا و د یر ش یې نیتو نه د ینه
که تا سی فهم کا نې ء (۲۳سخ) دیر ش شپیته سره نـوی شینه
او ولس رکعته نمو نځ دی (۱) ‌ ‌ ‌ ‌ د یاراس فرضه په نما نځه کښې د ینه
څلو ر علمه څلـو ر کتا بـه ‌ ‌ ‌ ‌ څلو ر د رسـول پیـړی د یـنه
څلو ر مذ هبه پنځه تکبیر ه ‌ ‌ ‌ ‌ په ځینی قول هـم یـا د شوي د یـنه
نوی څلو یښت سره سل د یرش شی ‌ ‌ ‌ ‌ مو منان دې سل د یرش واړه یاداړینه
هرچی سل د یرش مسئلی زده که ‌ ‌ ‌ ‌ سوال به د نمانځه پرې هسا ن (۲) تینه
په ځینی کتابو کښې د ینه کښلی ‌ ‌ ‌ ‌ هم ځیـنی اسـا ما نـو ویـلی د یـنه
فر ض واجب سنت یې روانه دی ‌ ‌ ‌ ‌ باور کانې ء حی نامه یې نه زد ه و ینه
د سـړ یـو کـړ ی بو یـه ‌ ‌ ‌ ‌ چه داسر نهی نومونـه زد ه کو یـنه
هر چی اسر نهـی زد ه کـه ‌ ‌ ‌ ‌ هغه دې اسرنهی نه که، ا مر دې کړینه

***

مسکین ویلی دینه

داسړی دې (یې) نغو ږینه

د و بو یا ن به و کړ م ‌ ‌ ‌ ‌ چـه سـړ ی یې زد ه کـو ینـه
چې نه و بو یې و پو ښتینه ‌ ‌ ‌ ‌ بل ځو ا ب یې کړ ا ی شینه
څلور جنسه او به دی له اسمانه (۲۴سخ) باور کانې ء څلور له زمکې دینه
داوره، واوری، ږلی، پرخوله اسمانه دی ‌ ‌ ‌ ‌ رود، دریاب، چینه له کوهی، له زمکې دینه
هرچی ا ته جنسه ا و به زد ه که
ترودې پاکې، پلیتې، مشکوکې مکروهی زده کوینه

۱ـ مطلب یې فرض نه وځ دی ـ آسانې.

www.libtool.com.cn

او دس په هغو اوبو روانه دی   چه له و نې الهيو ي نښتيدلې و ينه
په هغو چې نور څه په کښې ډير شي   چې د اوبو له صفته يې و با سينه
لکه شربت، سرکه يا نور د ا هسې   که په ا و بو کښې ا کثر شينه
که پاك څيزو رسره وزی پليتي نه شي   که يوصفت د اوبو وجار باسينه
لکه نيزو بی يا لږه ز سي   که سا بون زعفران يا پې و ينه
اودس غسل يې روا نه دی   که ابری ودريد لې اوبه پليتې شينه
په مړ يو فرض عين دی   چه له خوا به له پليتی فهم لر ينه
که په روانو اوبو کې پليتي پريوزی   پليتي نه شي که اثر د پليتی څرګند نه وينه
دچهرچې يوروخ اوبه کوروی   بل روخ (يې) نه کوري ينه
که يو رخ يې پليت شي   بل رخ دي يې پاکې ګڼينه
که په کوهی کښې يا په ابراوبه کښې هغه ومری (٢٥ مخ) چې روانه وينه نه لرينه
لکه ملخ، مچ غوسبسه لړم   په هغه اوبه پاکې اوسينه
که هغه په اوبه کې و مری   چې يې زيست په اوبو کښی وينه
لکه کب چونګښه په پليت نه شي   يا نور څه دا هسې و ينه
که په کوهی کښی پليتی پريوزي   هغه اوبه دې د پاکې د پاره واړه وکاږينه
که په کوهی کښی مږك سر غي   يا نور دا هسې څه و مر ينه
له هغه دې شپيته په سو لا غ (١)   او به را و کا ږ ينه
که په کوهی کښی سپی، ناالت   يا نور دا هسي څه پر يو ز ينه
پسه يا ستو رسړ ى چې پکښې و مری
واړه او به دې و کاږی يا که پکښې حيوان وپړ سيږينه
که کو هي زينده وی واړه او به يې وسوړ کښی نه شي
خو پکښې هو سره يا له سو لا غ تير سوو کا ږ ينه
که په کوهی کښې سر سرېك يا نوردا هسې سومې
پر سو لې ا و به بو ى نا کې نه و ينه
نه يې ز ده وی چې کله پکښې پر يوت   د يوې شپې روځې نمونځ دې وجار باسينه
که پر سو لی يابوی نا ک وی (٢٦ مخ)   د درې شپې روځې نمونځ دې وجار باسينه
هر چې په څه بـلـو سولی وی   هغه دې واړه پر يو ينځينه

---

١ ـ سلولاغه.

www.libtool.com.cn

دمړیو پر ښښون اود حلال څیز پاک دی
دنالت، د سپی اود نور لیوه دي پلیت گڼینه
د پیشي دچرگك‌د مږ کك سکر وه دی   او دنور دا هسې چي په کور کښې وینه
د خره‌د کچر پریښون‌ مشکوکك‌دی

په هغواوبودي هم اودس‌تیمم وکه که‌نوري نه‌موسینه
چي داو بوتر تیب زده نه کـه   ځان‌دي له پر هیز گا ر انو نه گڼینه
له پلیتو ! وبو لکه پاکی حاصله نه‌شی   هسې‌له‌مشر که پیره به‌پاکی نه‌موسینه

***

مسکین ویلی دینه
دا سړی دي یې نغوږینه

د استنجا بیان بـه وکـړم   چي سړی «یې» زده کویـنه
چي له استنجا یي پـوښـتیـنـه   بل ځواب یي کړ ای شینه
نهه جنسه (۱) استـنجـا دی   چي استنقا استبرا هم پکښې دینه
په او بوپاکي استنجا په لوټه استنقاده

استبرا هغه ده چي زړه یي‌په پاکی گواهی وینه

دحیض دنفاس دغسل دپاره‌فرض ده   څلورم‌چي‌ځای‌زیات‌له‌در مه‌پلیت وینه
که‌څودرم‌وی هغه‌واجب‌دی (۲۷سخ)   که‌له درم کم وی سنت دي گڼینه
که پښاب‌بي کړی‌وی‌مستحب‌دی   چي یی لس اندام اندام‌دي پربوینځینه
دهتیاتی (۲) دپارد‌غه‌ده‌چي‌لږ‌اندام‌موښی   چي‌دخشکك‌باد‌دپاره‌وکه هغه‌بدعت‌نوسینه
اومکروه‌دا استنجا دادي   چي‌استنجا که‌مخ وکعبي‌وته کښینینه
دویم چي‌بي‌عذره‌په‌ښی‌لاس‌استنجا که   دریم چي په‌استنجا کښي‌څه‌وا یینه
څلورم مکـروه‌د غـه دی   چي ډیر دشرم ځای وته گورینه
دو لس جنسه (۳) له زمکي   شپږ روا شپږ دي ناروا گڼینه
په خاوره په‌لوټه په کانی‌روا ده   په‌شړی په‌لرگی په‌زاړه‌چي‌له‌چاروی‌ستلی‌وینه
په هډ به غوشا یه په خښته‌روانه دی   په سکاره په‌ښښه‌نه‌په‌وابه‌چي‌سبزی‌اری‌نه

---

۱ ـ ۳ ـ (څمس) لیکل‌شوی . ـ ۲ـ احتیاطی.

که هغه نه مومي چه په روا دی   تر و په نا ور وا هم مباح شینه
www.libtobl.com.cn

په خور د نی څیز حرام دی   چې په اندام پاکیز وینه

چې د شریعت استنجا زده که   ترو د طریقت، د حقیقت د معرفت دې زده کوینه

استنجا اغا زدی د پاکی   مومنان دې ښه پاکی اغاز وینه

هرچې امر نهی د استنجا زده که (۲۸ مخ)   استنجا به یې د هغه پس روا شینه

چې استنجا یې روا نه وی او دس یې نه شی   په حقیقت هغه کسان نا ولی دینه

چې اودس یې روا نه وي   د هغو نمونځ مطلق نه شینه

نادانان کسان هغه دی   چې په نا روا بندگی کښې د ینه

* * *

مسکین ویلی دینه
دا سړی د پېږي نغوړ ینه

دا ودس بیان به وکړم   چې سړی (یی) زده کوینه

چې له اودسه یې پو ښتینه   بل ځواب یې کړای شینه

دا اودس دی څلور جنسه (۱)   که د چا په با ور شینه

فرض و اجب سنت دی   څلور م دې مستحب گڼینه

د نمانځه، د سجده تلاوت د پاره فرض دی   اوچې قرآن بې غلافه واخلینه

واجب دی د هغه د پاره   چې د کعبې طواف په کړینه

سنت دی د خوب د کتاب د پاره   اوچې زیارت د گورستان کړینه

اوچې په مزد لک کښې ننوزی   پنځم چې قرآن په یاد لو لینه

مستحب دی دخوړو د پاره (۲۹ مخ) اوچې زیارت که د هغو چه علما د ینه

د ریم چې مړ ي و ینځی   څلورم چې د روغ و ایینه

پنځم چې غیبت وا یی   شپږم چې په قهقه وخاندینه

فرض د اوس د غه دی   چې مخ دوه لاسونه له څنگلو پر یو ینځینه

---

۱. څنسه لیکل شوي.

www.libtool.com.cn

څلورسمه برخه مسحه د سر ده ... دوارهٔ پښې له ښنگر و پريوينځينه
پنځم مسحه د ګنې پريږي ... په هغو چې يې ګڼې پريږي و ينه
واجب داودس دغه دي ... چې اوبه وشو نه‌وو بانه‌وسترغلي ورسوينه
او درېيم يې استبرا دي ... چې زړه يې په پاکى ګواهي و اينه
څلورم چې اسراف په اوبه کښې نه که ... پنځم چې له شيطانه زړه ژغورينه
سنت داودس دغه دي ... چې لاسونه له سره ونده پريوينځينه
دويم چې نوم دښه خدای یاد که ... دريم چې اوبه په خوله کوينه
څلورم چې مسواك په غاښو وسړي ... پنځم چې او به په خوله کښې کوږوينه
شپږم يې غړغړه دي ... اووم چې اوبه په پوزه کښېباسينه
اتم هرانداندام دری‌واره‌وسړی (۰ ۳ سخ) ... نهم چې د پريري خلال کړينه
اسم مسحه د غوږو دي ... چې د رون بيرون يې کړينه
مستحب داودس نيت دي ... او د تمام سر مسحه دي ګڼينه
دريم چې اندام په ناود (۱) باندي نوند که ... څلورم چې داودس په ترتيب فهم ارينه

او مکروه داودس دغه دي ... چې په کين لاس اوبه په خوله کوينه
دويم چه په ښي لاس پوزه پاکيزه که ... دريم چې اوبه وسخ وته په زوره‌آچوينه
څلورم مکروه دغه دي ... چې په اوبو کښې وتو کينه

هر چې امر نهى داودس زده که ... اودس بي د هغه پس رو اشينه
چې اودس يې روا نه وی ... د هغو نمونځ دي هم تباه ګڼينه
هر چې «يې» نمونځ تباه وی ... خپل دين دي روا نه ګڼينه
دين په مثال د کور دی ... راحت په وران کور کښې نه مومينه

۱- دخيرالبيان په (۹ ٥ الف سخ) کی د(پناود باندنوندك) په ځای(پنا نونده باندنوندول) ليکلی شوی چی مطلب دادی: (پخوا له دي چې يوغړي وچ شي بايد پر يمنځل شي) د لته هم همدغه مطلب وربه مراد دی .

www.libtool.com.cn

مسکین و یلی دینه
داسې دي يئ نغوږ ینه

داودس د ماتو ونی بیان به وکړم — چې سړی (یی) زده کوینه
چې داودس له ماتوونی پوښتنه (۳۱مخ) — بل ځواب یې کړای شینه
بـا و ر کا نیء عا لمه — اودس په اولس توکه مات شینه
په متیاځی په هوس اوبه په سپیروبه شی — په منګ رِیزه یې هم مات شینه
پنځم په استحازه (۱) شی — چې داله و ړاندې رخه ووزینه
په وو، په ګندګی، په چیمجی هم شی — چې له وروستی سور اخه ووزینه
په وینه په زوه په زیړبی شی — او یه د که خوله چی واچو ینه
په لیونتوب په بیهوښی په خوب شی — که تکیه (یی) په څه کړی و ینه
په مستی ه قهقه خنداشی — که په ظا هر نمو نځ کښی و ینه
تیمم هم په هغه ما ت شی — چې اودس یې په ما ت شینه
بیرون چی هغه او به مومی — چې په خا کی «۲» یستلای شینه
چې ماتوونی داودس زده که — اودس دي وکا په هر توك چې مات شینه

* * *

مسکین و یلی دینه
داسې دي یی نغوږ ینه

د تیمم بیا ن به و کـړ م — چه سړی (بې) ز د ه کو ینه
چې له تیممه یې پوښتینه (۳۲مخ) — بل ځوا ب یی کړای شینه
فر ض د تیمم د غه دی — چې پا که خاوره وغوا ړ ینه
دو یم فرض یې ترو نیت دی — دریم چې لاس په ز مکی دو اړه ووهینه
یو وا ر دې په مخ را کا ږی — دو یم وار دې په لا سونو را کاږ ینه
که لاسو نه یی پرې کړې وی — مخ دې په دیو ال یا په ز مکې و مږینه
تیمم په هغه فرض دی — چې او به ور څخه نه و ینه
چې یوه کروه لا رو ینه تدا سه — دده او داو بو په میا ن کښی و ینه

۱ـ «استحاضه»   ۲ـ «چار» لیکل شوی.

www.libtool.com.cn

دري کروهه يو فرسنګ دی　　او کروه دې څلور زره ګامه ګڼېنه
يا که هغه اوبه وی په څاکښې ويستلی نه شی　　ترو دې تيمم که چی روا وينه
تيمم په جنب په حايضه په نفاسه هسی روادی　　لکه په او د س ماتي رواوينه
تيمم په زمکه روا دی　　د زمکی په جنس «۱» دې هم روا ګڼېنه
لکه، ريګ، کانی، ګرد　　يا جامه چی په ګرد و ينه
د زمکې جنس (۲) هغه دی　　چی نه سوزی نه ويلېږی هم سهرنه اخلېنه
په تيمم دې هو مره نمونځ کړه (۳۳ مخ) چی د نمونځ کړونی رضا وينه
د او د سي نمونځ روا دی　　چی په تيممی پسې و ګذاروينه
تيمم د جنازې دعيد د نمانځه د پاره روادی　　که وقت تنګ وی اوبه نه وينه
هر چی امر نهی د تيمم زده که　　تيمم به يې د هغه پس روا شينه

* * *

مسکين و يلی دينه
داسې دی يی نغوز ينه

د غسل بيان بـه وکـړم　　چې سړی (يې) زده کوينه
چې له غسله يې پو ښتېنه　　بـل ځواب يې کړای شېنه
ديا راس غسله دی په شريعت کښې　　پنځه فرض دوه دې واجب ګڼېنه
څـلور پـکښې سنت دي　　د وه دې مستحب ګڼېنه
دا غسل پـه ادميانـو　　پـه څـلور تـو که فرض شېنه
په منی په حيض په نفاس شی　　څلورم چې اندام په اندام کښې داخل شېنه
پنځم فرض غسل دغه دی　　چې کافر جنب مسلمان شېنه
واجب غسل چې سړی ئې ينځی　　يا کافر چې جنب نه وی مسلمان شېنه
سنت غسل د جمعې د عيد د عرفې دی (۳۴ مخ) څلورم د هغه وقت چې احرام تړېنه
مستحب غـسل د بـرات د شـپی دی
دو يم دوړکی «چی» بالغ شی يا پنځلس کاله په تيرشېنه

۱-۲ (ځنس) ليکل شوی.

www.libtool.com.cn

نمونځ یې روا نه‌دی   څو په نجاست کښې وي پسته
په غسل کښې دا فرض دی   چې اوبه وخولې وپوزې وتمام تن ورسوینه
په غسل دې هتیاتی (۱) که   چې یو و ېښته وچ نه پاتو شینه
تر هر ویښته لاندې جنابت دی   دا مې ښه رسول ویلی د ینه
وا جب د غسل د ادي   چې شرمځای ښه پریو ینځنه
د ویم چې له وا ړه تنه   څو کړای شي پلیتي لرې کوینه
اودس په غسل کښې سنت دی   اوچې دځینودایوهتیاتی (۲) کړینه
چې غوړستر ګې نوم   شرمځای وچ نه پاتو شیمه
مستحب دغسل خلال دغاښ ، دنوك دی
چه اندام په لاس په او به ښه پر یو ینځینه
که په د رنه پلیتی زیات که درم پلیتي وی
وله یې فرض دی یا په سپکه زیات له نیم لستوڼی وینه
مقدار د د رم وی‌وله یې واجب دی   که سپك څو نیم لستوڼی و ینه
که‌له درمه کم‌وي‌وله یې‌سنت‌دی (۳۰سخ)
که‌سپك‌له‌نیم‌لستوڼی‌هم کم‌وینه (۳)
که لا کم وی ترو مستحب دي   چې د هتیات (۴) د پاره پریونځینه
د سړ یو کړ ی بو یه   چې د رنه‌سپکه پلیتی دې‌زده کوینه
د رنه پلیتی ستیا ځی ، وبنه زوه   یا داهسې چې (له) سړیو ووزینه
شراب،ګندګی‌د هغه‌حیوان، مرغه‌دی   چې (یې) غوښی حرامې و ینه
د هغو مر غو ګند ګی د ه پا که   بې‌چر ګ‌چی«یې»غوښی‌حلالې‌وینه
سپکه پلیتی د هغه حیو ان د ه   (چې) غوښی حلالې و ینه
د سړ یو پر ښو ن ا و خو له‌دی پا ك
دخره او کچرپس خوردەدې‌مشکوك ګنینه

---

۱ - ۲ - احتیاطی . ۳- دخیرالبیان په (٦٥ب او ٦٦الف)مخونو کښې دسپکې‌او درنې پلیتی د پاره همدغسې معیار ښوول‌شوی دی .
۴- احتیاط.

www.libtool.com.cn

داس پریښبون او خوله دې پاك　　سړی که جنب حایضه مسلمان یا (۱) افرونه
یه هغه (دې) اودس هم تیمم و که　　که نور ې او به دی نه مومینه
که په خرگنده پلیتی پلیت وی　　په لرې کول یې پاکیزه شینه
که خاورین (۱) خرسین، لرگین، کانی پلیت شی
هم پوزی یا پلاز و یمه
هغه په درې واره مسې پاك شي　　چې او به له ځا ځکي (۲) ودرینه
که وسپرین سرولین یا تیغ پلیت شی (۳۶ مخ)
پاك به شی که یو وار «یی» پر یو بوینځینه
په دا هم پاکیزه شی　　په خاورې په ایرې چې وسپرینه
هرچی اسرنهی د غسل زده که　　غسل یې د هغه پس روا شینه
چه غسل یې روانه وی　　هغه که تل تل لامبی جنب وینه
په کتاب کنی د ینه کښلی　　د اسرې دې پتینه
که جامه کم له ملورسی بخرې پاکیزه وی نمونځ په روا دی که نوره جامه دی نه لرینه
هم چی او به ور ځخه «۳» نه وی　　چی هغه جامه په پرې و ینځینه
که جامه نه وي نمونځ دی په اشارت　　په ولاړی یا په ناستی و گذارینه
په کتاب کښی د ینه کښلی　　برمنه دې نمونځ په آشارت گذارینه

مسکین و یلی دینه
داسړی دی یی نغوړ ینه

هغه نمونځ چې په سړی فرض دی　　اوولس رکعته په شمار دینه
د یارلس پکښې فرض دي　　ځینی حکمونه ځینی رکنونه دینه
که د چا رضا وی چې دا نغوړی　　وربیان به کړم که د نما نځه حکم وښینه
چې له حکمه یې بو بتینه (۳۷ مخ)
بل ځوا ب یې کړای شینه

۱ - (خورین) لیکل شوی دی .
۲ - مطلب یې (له ځځیدو) دي .　　۳ «ځیځه» هرځای «ځځه» لیکل شوي،

www.libtool.com.cn

هر چې یو حکم خطا که
ترو به د هغو لمونځ تباه کیږینه

اول حکم پاکی د تن ده ... دویم دې جامې پاکې ارینه
دریم چه لمونځ په پاکځای وکا ... تر ود پاکځای شرط دې زده کوینه
پاکځای هومره اتکل شرط دی ... چه پښې سر پرې ږدی سجده کښینه
که واړه ځای پلیت وی ... بیرون چې سجده که یا پښې پرې ږدینه
ترو د لمونځ کړو نی بو یه ... چې په هغه ځای دې ودرینه
که ځای پلیت نو چن وي ... ترو وچ ځای دی نه مومینه
که په هغه ځای جامه واچوی لمونځ په روادی ... که یو رخ یې په نوشینه
که بل رخ یې هم په نو شي ... هغه لمونځ دې ناروا گڼینه
که پاکه وچ ځای نه موسی ... لمونځ دې په اشارت په کانړی یا په نورخه وگذارینه
دشرمځای پټول حکم د لمانځه دی ... چې لمونځ یې صحی (۱) شینه
د میړه شرمځای له نامه له زنگانه دی ... و لې نوم دې شرم ځای نه گڼینه
داورتې شرمځاي واړه تن دی (۳۸مخ) لاس پښې دلمانځه په حق د شرم ځای نه دینه
دوینځې شرمځای له گردنه له زنگانه دی ... سر، لیچې، پونډی د شرم ځای نه دینه
په شهوت کاته وشرم ځای و ته ... په نامحرما نو حرام دینه
که څلورمه برخه د شرم ځای په تمام لمانځه څرگند وی ... هغه لمونځ دې ناروا گڼینه
دمخ گرزول و کعبې و ته حکم د لمانځه دی ... بله لمونځ یې صحی (۲) شینه
بیرون چې د خطر اروی (۳) ... ترو لمونځ چې رضاوي هغه رخ و ته گذارینه
که د کعبې لوری و هیر شي ... ترو دې و پوښتی چې حضور وینه
او د کعبې بې پوښتنې لمونځ که ... هغه لمونځ دې ناروا گڼینه
که هاله څوک حضور نه وی ... چې یې و پوښتینه
ترو دې لمونځ که وهغه لور ته ... چې د زړه باور یې شینه

۱، ۲ — صحیح.

۳ د «خطر اروی» پر ځای «دخطر واروي» لیکل شوي دي خو معنا یې سمه نه ده. ځکه چې د ته «خوف» لمونځ مطلب دی.

کـه ز ړه یـې بـا و ر نـه کـه | ترو نمونځ دې وهر رخ وته گذارینه
سجـده و خـدای و تـه روا ده | د خدای هستی دې وهر رخ وته گنینه
فرض نمو نځ بـې عـذ ر ه | په تیڅو نی با ندې نه شینه
که دا روی دسوا ره بو ده (۳۹ مخ)
چې نیت که و کعبې وته دې مخ و جار باسینه
ترو د زړه په حضوری دې په سورلی نمونځ که | وهر رخ و ته چې ځینه
نفل نمو نځ و هر ر خ و ته چې ځینه ـ هم دې نیت که هم دې نمونځ گذارینه
د نما نځه نیت حکم د نما نځه دی | بله نمو نځ یې صحی(۱) شینه
و خت دې څر گـنـد لر یـنه | صبا پنځین که بل و خت وینه
د زړ ه نیت مطلق فر ض دی | د ژبې مستحب دې که پتیینه
که د نمونځ کړونی نیت وی چې پنځین کړم
روا دی کـه ژبه بل وختو واینه
د ز ړ ه نیت دې سری مطلق | د ژبـې لـه نیته بهه گنینه
په بېړی نمـو نـځ ر وا دی | په و لاړ که په نا سته یې وگذارینه
که بیړی د کعبې له رخه وجاروزی | نمونځ کړونی دې هم و کعبې وته وگرځینه
هرچه مخ د کعبې واوړو ته نه که | هغه نمو نځ د ې نا ر واگنینه
هرچې امام په رکوع کښې مو سی | ترو دې تکبیر په ولاړ ه ووایینه
که تکبیر پـه و لا ړ ه و وا یـی | امام په رکوع کښی نه موسینه
هغه رکعت بې نه شی (۴۰ مخ) | یودې بل هم وگذارینه
چې د نما نځه حکمو نه زده که | نمو نځ به بې د هغه پس روا شینه

* * *

مسکـین و یلـی دینـه
داسې دی یې نغوز ینه

زه به در بیان کړم | د نمانځه ارکان څو دینه

---

۱ ـ صحیح.

www.libtool.com.cn

چې له رکنه یې پو ښتینه   بل ځواب یې کړای شینه
هر چه یو رکن خطا که   د هغه، نمونځ تروتباه شینه
حکمونه رکنونه دي په ځای که   هغه کسان چې نمونځ گذارینه
اول و ړسی تکبیر د ی   چې الله اکبر د ي وو اییڼه
د و یم قیا م و لا ړ دی   دریم یې قرات دی چې او لینه
څلورم رکوع پنځم سجو د دی   شپږم وروستی ناستی دی چې کښېنینه
اول تکبیر وروستی ناستی فرض دی   په دي روایت یې له ارکانه نه گڼینه (۱)
هرچې د نمانځه حکمونه رکنونه زده که   نمونځ به یې د هغه پس رو اشینه
هر چې نمو نځ بې رو انه وی (۱ م سخ)   بیهوده یې مشقت دی چې (یې) کړینه

• • •

مسکین و یلی دینه
داسړی دی یی نغوز ینه

د نمانځه واجب به در بیان کړم   چې سړی (یی) زده کوینه
چې د نمانځه له واجب یې پوښتینه   بل ځواب یې کړای شینه
با و رکا نې ء عا لمه   په نمانځه کښې دولس واجب دینه
و ړسی چې الحمد لولی   دویم چې سو ت ورسره یاسینه
دریم په دوه ورسی رکعت کښې   چې قرائت څرگندلر ینه
څلورم چې ترتیب ژغوری   چې چار که چې یې و خت د چارو ینه
پنځم تعدیل د ارکان دی   چې په رکوع سجود کښې قرار شینه
شپږم وروستی ناستی دی   اووم چې په دواړ ناسته کښې التحیات لولینه
اتم چې په سلام له نمانځه ووزی   نهم چې دعاقنوت په و ترو کښې لولینه
لسم په وړسی تکبیر (کې)   چې د دووعیدو تکبیروایینه
یوولسم په صباح په نماښام په خفتن   چې امام په زوره و لو لینه
دولسم په نماز پښین په نماز دیگر   چې په و رو امام لولینه
چې نمونځ یوازی کاندی (۲ م سخ)   هغه کسان اختیار لر ینه

۱ــ سطلب یې پوره څرگند نه دي

www.libtool.com.cn

په زوره یادې ورو لولی　　ولې بهه دی چی دی ځم په زور لولینه

هرچی واجب د نمانځه زده که　　نمونځ یې بی نقصانه رواشینه

* * *

مسکین و یلی د ینه　　داسری دی یی نغوږینه

هغه څیزونه به د ربیان کړم　　چی سجده په واجب شینه

چی له هغو څیز ویی پوښتینه　　بل څواب یی کړای شینه

باور کانښی عالمه　　سجده په دولس توکه واجب شینه

وړسی چه د نامت په ځای ولاړ شی　　دویم چی دولاړ په ځای کښینینه

دریم چی په زور دلوستن وخت وی　　ترو په وروچی (یې) لو لینه

څلورم چی وخت دورو لوستن وی　　ترو په زوره یی لولینه

پنځم چی د قراءت په ځای دعا ولی　　شپږم چی د دعا په ځای قراءت لولینه

اووم چی نمونځ یی تمام نه وی سلام لی　　اتم چی تمام وی سلام نه لینه

نهم چی الحمد په دووړسی رکعت (کې)　　په څلور فرضو کښی سورت ولونینه

لسم چې په دووړو ستی رکعت کښی (۳ م مخ)　　چې الحمد یې وهیره شینه

یوو لسم چې تکبیرونه د دو وعیدو　　به څر گند یې په و (۱) هیر شینه

دولسم چې په وتر نمانځه کښی　　د عای قنوت تر کو ینه

هر چی سجده سهوه زده که　　سجده دې وکه په هر توك چی واجب شینه

* * *

مسکین و یلی د ینه　　داسری دی یی نغوږینه

زه به د ر بیان کړم　　هغه سنت چی په نمانځه کښې د ینه

چې له سنته یې پو ښتینه　　بل څواب یې کړای شینه

په کتاب کښی د ینه کښلی　　په نمانځه کښی اته ویشت سنت د ینه

اووه په ولاړه او اووه دی په رکوع کښی　　اووه په سجده او اووه په ناستی کښی د ینه

هغه اووه چې په ولاړه کښې دی　　د لاس هسکول دی چې تکبیروایینه

۱-(په) زیاته ده.

www.libtool.com.cn

دویم چې ښی لاس په کیڼ باندې   نارینه په نامه، اور ته په سینه ږدینه
دریم چې نظر و سجده گاه که   په سینه دې ښځې لور گوتې ا رتې لرینه
څلورم چې سبحانك اللهم لولی   پنځم چې اعوذ بالله وو اییه
شپږم چې بسم الله وایی (۲۲۲خ)   اووم چې له ضالین پسې نو رامین واییینه
هغه اووه سنته چې په رکوع (کې) دی
ورسې چې تکبیرو ایی چې رکوع ته ورځینه

دویم چې نظر و پښو ته که   دریم چې دواړه زنگنونه ونیسینه
څلورم چې درې واره تسبیح وایی   پنځم چې له رکوع پسې چې ودرینه
شپږم سمیع الله لمن حمده دی   چې امام یې و واینه
اووم یې ربنا لك الحمد دی   چې مقتدی (یې) وا یینه
هغه اووه سنته چې په سجده کښې دی   ورسې چې تکبیروایی چې سجده وته ورزینه
دویم چې په اووه اندامه سجده که
په لاس پښو په مخ په دواړه زنگنونه یې گڼینه
دریم چې د گوتو سرونه و کعبې وته که   دواړه لاسه له تخرگه ارت لرینه
څلورم چې گیډه له ورانو گوښې ارې   او درې واره دې تسبیح هم وواییینه
پنځم چې سر دوه لاسو تر میانه کیږدی   او دی دې ښه فهم لرینه
شپږم چې و پوزې و ته گوری   سترگې دې هم رونې لرینه
اووم یې تر و جلسې دی   چې دوو سجدو په میان کښینینه
غه اووه سنت چه په ناسته کښې دی (۵۲۲)
ورسې چې کیڼه پښه پر یبا سی پر کښینینه

دویم چه ښی پښه په گوتو ولاړه لری   دریم چې دواړه لاسه په ورا نو باندې ږدینه
څلورم د گوتو سخ چې و کعبې وته که   پنځم چې نظر و سینې و ته لر یسنه
شپږم چې صلوات لـو لـی   اووم چې سلام و ښی کیڼ ر خ و ته لینه
هر چې سنت د نما نځه زده که   نمونځ به یې بې ملا متگی ر و ا شینه

www.libtool.com.cn

مسکین و یلی د ینه   داسېری دی یی نغوړینه

د نما نځه تباه کړونی به دربیان کړم   چی سړی (یی) زده کوینه
چې د نما نځه له تباه کړو نی (یې) پو ښتینه   بل ځواب (یې) کړای شینه
اووه تباه کړونی د نما نځه د غه دی   چی د شریعت چار نقصا نو ینه
که په قصد که گناه گار شی   که په هیر که باک بې نه وینه
تباه کړونی د نما نځه دی پنځه توکه   په لار دی ږیر قول وګنینه (۱)
په حق د هر نما نځه دی   او په حق د هر نمازی چی نمونځ گذارینه
اول (۲) خبرې چې د سړی په دود که   په قصد که په و هیر ووا یینه
په قهر که په خو ښی دی (۳۶ مخ) په خوب یا که بید ار وینه
که لږ یا ډیر څه وایې   حقیقی یا حکمی وینه
دویم ضحک قهقه دی   په قهقه هم او د س تباه شینه
دریم ډیر چارده چې دري واري کا ندی   بیرون چی صلاح د نما نځه وینه
او (د) نما نځه صلاح د غه دی
چی او د س د امام ما ت شی خلیفه دې ونیسینه
یا نمو نځ کړو نی چې نمو نځ کـه
په نما نځه کښېښی د سار په وژ له مشغول شینه
څلورم چی د نما نځه فرض بې عذره ترک که
پنځم چې په قصد او د س د ی ما تو ینه
چی تباه کړونی د نما نځه زده که   نمونځ دې له تباه کړو نی وژ غورینه
چی تباه کړ ونی د نما نځه زده نه کا (۳)   نمو نځ تباه شی خبر نه وینه

---

۱ - مطلب یی پوره څرګند نه دی.

۲ - د (اول) په ځای (او) لیکل شوی خو له یوې خوا دلته د عطف (او) معنا نه ورکوی او له بلې خوا له ورو ستی شمیره ښکاری چی (اول) دی نه (او).

۳ - (رد کا) لیکل شوی ښایی اصلا (زده نه کا) وي چی (نه) په سهواً پاتی شوی وی.

www.libtool.com.cn

مسکین و یلی دینه　　داسړی دی یی نغوړینه

زه به دریاب کړم په خرګند　　چې د زمانځه مکروهات دینه
چې له مکروهاتو یې پوښتینه　　بل ځواب یې کړ ای شینه
وړومی چې لوبه له تن له جامه که　　دویم چې اوربه سینه
دریم د کوز توتکول دی (۳۷ مخ)　　څلورم تکیه که پټینه
پنځم چې نظرو ښی کینږ رخ وته کا　　شپږم لکه چې پا پلتی بې عذره کښینه
اووم چې له اماسه وړاندې رکوع یاسجده که
اتم چې سر له اماهه وړاندې کوینه
نهم چې وړاندې صورت د حیوان وي　　لسم چې ځای برابر نه وینه
یولسم چې په وچه سپکه پیلتی پایت وی　　دولسم چې ځای ګورستان وینه
چې د زمانځه کراهت زده که
هغه دې له مکروهات هتیات (۱) اوسینه
هرچې لمونځ ظاهر په ځای که　　هغه دې باطن هم په ځای کوینه
په قرآن ښې د ینه کښلي　　داسړی دې پتینه
هرچې روا لمونځ زکات په ځای که
لا خوف علیهم د وی دې هیڅ اندوه نه کړینه

* * *

مسکین و یلی د ینه　　داسړی دی یی نغوړینه

هرچې علم د لمانځه زده که　　ترو علم د حیض د نفاس (دې) زده کوینه
چې له حیضه له نفاسه یې پوښتینه　　بل ځواب یې کړ ای شینه
لږ حیض دې درې شپې ورځې　　زیات دې لس شپې ورځې ګڼینه
که د چالس یا اووه ورځې عادت وی (۳۸ مخ)
یوواری په درې یا پنځه کښې وینه ودرینه
غسل او لمونځ دې وکه (۲)　　د میړه صحبت دې نا روا ګڼینه
په بیا عادت (دې) نه اوسی　　خو اس یا اووه ورځې تیرې شینه
عادت جار واته یوواري بس دی (۳)　　که په کتاب سو با ور شینه

۱- احتیاط. ۲-(زده کا) ایکل شوي . ۳- د ذخیر البیان په (۹۲ب) مخ کې دامسئله داسې ده (دادت جار واته یووار بس دی عیان)

www.libtool.com.cn

کـه د چـا علـت روان وی — پنځلس په پاکی لس دي حیض شمیرینه
زیات نفاس دی څلویښت ورځي — او لږ نفاس ترو حد هم نه لرینه
که داور تیز همن و زیږی — په هغه ساعت شی پاکه چي وینه ودرینه
که څلو یښت ورځي وراندي — د چـا وینه و درینه
غسل نمونـځ روژه روادی — دمیره صحبت دي نا روا گڼینه
پسې بنـدگـی دي نـه اوسـی — څو څلو یښت شپی تیري شینه
که څلو یښت شپو پسي بیاو وینی — هغه وینه د غلطه (۱) دي گڼینه
هرچي خبر شی له حیضه له نفاسه — هغه دي په کړو که چی امر وینه
په قرآن کښی د ینه کښلـی — د اسـړی دي پـتیـینه
نزدیکی دي له اورتو سره نه که (ومسخ) — څو له حیضه له نفاسه پاکي شینه
نه حلال کښی حرام هوي دی — چي په حیض په نفاس کښی نژدي شینه

***

مسکین و یلی د ینه — داسړی دی یی نغورینه

هرچی علم دحیض دنفاس زده که — ترو علم د روژي دی زده کوینه
چی لـه روژي یـې و پوښـتینه — بل ځواب یی کړ ای شـینه
دریم د ایمان عمل د روژي دی — چی روا روژه دي وار یـنه
پر پیغمبرانو چی روژي فرض دی — هسی پر مؤمنانو فرضي د ینه
د یـرش فرضـي روژي دی — د یرش په د یرشزنیته و نیسـینه
د مسلمانـانو کـړی بو یـه — چی شپیته واره پاد ار یـنه
نـیـت د روژی د ادی — هـر چی (یي) زده کوینه
و ایي دي گاهنده (۲) به فرض روژه لرم — که خدای سی حیات په خپل فرمان لرینه

۱ - (غلته) لیکل شوی . ۲ - گانده - سبا، د(به) په ځای (په) دي؛

په روژې دې نه خوری نه ښځې نه دې صحبت که　　له حرامو دې ځان لرې لرینه

www.libtool.com.cn

* * *

مسکین و یلی د ینه　　داسې دی یې نغورینه

دروژې اجر به وکړم (۵۰ سخ)

هر چې روا روژه زما له پاره و لرینه

هر چې د روژې امر نهی زده که　　روژه به یې د هغه پس رو اشینه

هر چې امر نهی د روژې نه زده　　په ما نند هغه د ځا روی د ینه

چې په غیل کې مشقت که　　او خوله بی هم تږ ای و ینه

لوږه تنده یې جز ادی　　که نوره جز اغواړی نه مو مینه

چې روژه یې روا نه وی　　تش د رماندګی (یې) بخره وینه

ما په پښتو دی بیان کړی　　داسې په کتاب کښې کښلی دینه

هر چې له روژې منکر وی　　هغه تر وا متی دده نه د ینه

هر چې ظا هر روژه پر ځای که　　هغه دې باطن هم پر ځای لرینه

* * *

مسکین و یلی د ینه　　داسې دی یې نغورینه

دزکات بیان به وکړم　　چې مسلمانان یې زده کوینه

چې له زکاته یې پو ښتینه　　بل ځواب یې کړای شینه

خلورم د ایمان عمل زکات دی　　چه روا زکات و با سینه

زکات په هغه فرض دی (۵۱ سخ)

هر چې په مال توانګران وینه

چې ازاد عاقل بالغ مسلم وی　　تر وزکات د مال دتن د ایمان دې و باسینه

نه دې و باسی دوه کی یا لیونی　　نه بندګان (۱) چې ازاد شوی په مال وینه

حساب دې نه که په مال کښې کورنه جامه دا غوستن

نه هغه خریان جې د تیځ و ینه

۱- د (بندګان) په ځای (بندګا) ایکل شوی دی.

www.libtool.com.cn

نه لیږدی نه جوتی نه دژواک بنده

نه داورتی پسول بیرون که او ږی د زر وویته

سپین زر یو څلو یښتم مثقال دی   که زیږ زروی دشلودې نیم مثقال گنیینه

اوله زیږ له سپین ورسره دې وشمیري   بها د هغه کا لی چی د فر وخت وینه

که میوه یي تر (۲) له پوري ورسی   بی لرگی بی نلمه بی سوزی چی وانبه وینه (۱)

اوهرچی له زمکې وزیږی لسم دې باسی   نور (۲) اوبه دا سمان په اوبه چی پا خه شینه

که سیوه شی پنځه باره او باردې شپیته وی   اوږی اته میره دي سیر دې شل ستاره گنیینه

چی د کوهی په اوبه پیداشی شلم دې ور کا   له پوسی لسم دې که پنځه خروارغله بهاشینه

(۳) له شاتو دې هم لسم ور که   که په پاد شاهی زمکه کښی نه وینه

په کتاب کښی د ینه کښیلی   له خرا جی زمکی لسم نه و باسینه

که دچا شل څاروی کال په تیرشی (۴) (۲ ٥ مخ)

تر دیرشو پوري زاري واجب شینه

که څاو یښتشی بووا ری دې ور که   تر و دې تر شپیتو پو ر ې و گنیینه

که شپیته شی تر شپیتو پوری دوه زاری دی   له اویازاریو بوا ری دې تر اتیاو پوري گنیینه

له اتیا ترنهه اتیا پوری دې دوه بواري دې ور که

که نوی شی ترودي زاري تر نوی پو رې واجب شینه

۱—د خیرالبیان په (۳ . ۱ ب مخ) کښی دا مسئله داسې ده (بې لر گی بی نلمه —بې وښو بی زرغو نکی عیان) «یعنې د سوزی سابه ، په عوض د زرغونکی» دی.

۲—لمر .

۳— دخیرالبیان په (۱۰۳ ب مخ) کښی دا مسئله د ا سی د ه له پنبې که د پنځه خر وا ره غلی بهاشی لسم دې وباسی)

۴—د خیرالبیان په (۴ . ۱ الف مخ) کی دا مسله داسی ده (: څلویښتو یو اری دی د شپیتو دوه زاری دی په تو انگر ان).

٥—(ر) په رساله کښې پاتې ده خو په خیرالبیان ۴ . ۱ ب مخ کښې (دري) دی .

www.libtool.com.cn

که سل شی دوه زاړی یو بواری دي ورکا ـ تر و په هر اس پسي زاړی، بواری واجب شینه (۱)

که د چا څلوېښت پسونه کال په تیر شی ـ یو پسه یي تر سلو شلو پورې زکات شینه

که یو زیات شی تر دوه تر دوه سو پورې واجب شینه

که له دوه سوه زیات شی تر و د(ر)ې (۲) ترتیرسو پو رې واجب شینه

که څونسو شی څلو ردې ورکه   تر و په هر سل پسی (دې) یو یو ز یا توینه

که د چا پنځه اوښان وی کال په تیر شی   یو پسه یې تر نهو پو رې زکا ت شینه

که لس شی دوه دې ترڅوارلسو پورې ور که

که پنځلس شی ترو درې (۳) ترنولس پو رې ز کات شینه

که شل شی څلور دې و رکه   ترو تر څلر ویشتو پور ې دې گڼینه

که پنځه و یشت شی زاړی دې ور که   تر و پنځه د یر ش پو ری دې گڼینه

که شپږ دیرش شی بواری دې ور که   اوتر پنځه څلو یښتو پو ري دې گڼینه

که شپږ څلویښت شی دوه غاښی دې و رکه (۵۳ مخ)

ترو د ې شپیته پو رې گڼینه

که یو شپیته شی څلور غاښی دې و ر که

ترو دې پنځه ا ویا پور ې گڼینه

که شپږ اویا شی دوه دوه غاښی دې و رکه

تـر و دې سـل شلو پـو رې گڼینه

د ا و ښا نو ز کات د یر د ی

دانور دې هسی گڼی چې ا سر و ینه

---

۱ ـ د خیرالبیان په (۴.۱ مخ) کښی دا مسئله داسې ده (اوله سل دوه زاړی یو بور ای دی تر و په هر لس زاړی بواری واجب شینه ....)

۲ ـ ۳ ـ د(درې) (ر) سهواً پاتی شوې ده د خیرالبیان په (۱۰۵ الف) مخ کښی دا مسئله داسې ده (په پنځلس کښې درې دې ورکه شل او ښان شی تما م).

www.libtool.com.cn

که څوک اس یا اسپې لري کال په تیر شي

دهرخریان دپاره دینار دې ور کوینه

یادې بها کا له د وه سوه درم دې　　پنـځـه د رمـه زکا ت گنینـه

نشته زکات د آس دکچر نه د خره　　بیرون چې د سودا د پاره وینه

زده کا نه چې زکات پـه چـا روا　　او نـاروا چـې پـه چـا وینـه

چې کم دارنادا روی په هغوی روا دې　　اوچې لېر خواره وچا پادشاه ورکړې وینه

او وهغه بنده چې په مال ازادوی　　وهغه چې دکور لهماله گوښې وینه

نه دې وهندوور که نه دې پهمزدک روغ که

نه دې په کفن کا نه دې په بردهاز ادوینه

نه وپلار ونیکه نهوزهمن ونمسی　　نه وهغه هرځو پورته کښانهوینه

نه میره واورتې نه اورته و میره　　نه تښتن وهغه بنده چې پهمال ازاد کړې وینه

نهوبېرده نه وزهمن چې دتو انگروی «۳۵مخ»

نهوها شمی و جعفری دې ور کوینه

نه و عقیلي وحارثي چې زهمن دسطلب دی

نه دی ور که و هغه چې روا نه وینه

که په داگومان څوک زکات ورکه چې فقیر دی

تر و خبرشی چې توانگر، ها شمی یا کافروینه

که یی پلار یازهمن وی بیا دې نه ورکه

بیرون که بنده وی په مال ازادکړی وینه

مکروه دی چې له یـو ه ښهره　　و بل ښهر وته زکا ت و را ستو ینه

بیرون که په هغه ښهر ده اه قراباتو　　خـوک فقیر زهـیر درمـا نـده وینـه

هر چې زکات نه بـا سی عاصی شی　　که واره مال بـا زی نـه قبلیږ یـنه

هـر چې منکر شـی لـه زکا تـه　　هغه تـر و په خرگنده کا فـر شینه

---

۱ ـ د(نیکه) په ځای نلك ایکل شوی.

www.libtool.com.cn

سر سا یه پـه توانگرانـو ده و ا جـبه چې دځان دکم زهمن دبرده دپاره او سینه
نه دې‌پا سی‌داورتی‌نه‌دلوی ز همن‌دپاره نه دهغه بر ده چې په مال‌ازاد کړی‌وینه
نه دهغه دپاره چې په بازا رګانی وی نه‌د هغه‌برده‌چې داد میانوشریک‌وینه (۱)
سر سا یه اوری ور بشی‌یانیم‌من‌غنم دی یـا بـها دې و فـقیر ا نو و ر کـو ینه
ا و ړی د عـرا ق پـه سیر ا تـه دی سر سا یه دې په‌نور (۲)و خاته‌و با سینه
هر چی له د غه‌پخوا و سری یا وزیری مسلما ن شی (۵۵ مخ)
پر هغه ترو سر سا یه‌وا جبه شینه) (۳)
ثواب دی چی سر سا یه‌دعیدپه‌رو ځې په‌نور و خاته‌له‌نمانځه ورا ندی‌او سینه
ځو یی لا سر سا یه نه و ی یستلی د رو ژ ی ثـوا ب یې معلق و ینه

مسکیـن و یلـی د ینه
دا سې ی دی‌یې نغو ږ ینه

دحـج بـیا ن بـه وکـړ م چې سړی(یی)ز ده کوینه
چـې لـه حجه یې پو ښتـینه بل ځواب یی کړای شینه
پنځم‌عمـل دایمان حج دی چی روا حج دی وګذا رینه
دحج‌ګذاردن‌په‌مسلمان‌فرض‌دی په‌ازادعا قل‌چی با لغ وینه
چی‌ځا روی‌تیځونی‌اود کهله خرخ یې‌وی
اوچی دحج‌په لار امان وینه
د مسلمانـانـو کړی بـو یه چی حج دخدای‌دپاره وګذارینه
حج د ېنه ګذاری څره او رتی بیرون‌چی‌محرم کسان ورسره و ینه
دحج‌ګذاردن په هغوهم‌روانه‌دی چی‌ورسره دمد ینی محرم نه وینه

---

۱ - مطلب ور نه هغه سر یی دی چه د څوکسو تر منځه شر یک وی دخیز البیا ن په(۷۰ ا ،ب مخ) کی‌دا مسئله‌دا سی د ه (نه دهغه بړ ده چی‌شر یک وی‌په‌میان دا د میا ن) دلته (دامیان) لیکل شو یدی.

۲-لمر. ۳ - د خیرا لبیا ن په(۱۰۸ ا لف) مخکی لیکی چی په دغو کسا نو سر سا یه وا جبه‌نه ده . د رسا لی مسا له سم ده .

www.libtool.com.cn

هر چې د کعبې زیارت تروو که — هغه دې بدې، ګناه، نښتې نه کړینه

هرچې له بدی له ګناه له نښتې و دریږې (۵۶ مخ)

هغه د حج ثواب به بیا مومینه

دابرا هیم مقام به یې روزی شی — چې د ا یسم ا مان به پکښې وینه

هرچې له بدی له ګناه له نښتې نه دریږی — خپل حج دې د عیسی د خره د حج مخې ګڼینه

په کتابو لښلې به د کعبې زیارت که — په کور د خره به له خره شمیرلې وینه (۱)

به کفر ه دې و مسلې — هر چې به منکر له حجه شینه (۲)

د اسلام پنځه بنیا ده د ا دي — مسلما نان دې د کړو د پا ره زده کوینه

چې داسلام پنځه بنیاده زده نه که — ځان دې له مسلما نا نو نه ګڼینه

د مسلما نا نو کړی بو یه — چې د ا پنځه بنیا ده یا د لرینه

ترو چې روا دی هغه دې کاندی

او هغه دې نه که چې روانه دینه

هر چې زده که پنځه بنیا ده — ترونوسو نه د کتا بو دې زده کوینه

د خدای کتابونه ډیر دی — د څلورو کتابو نومونه ښرګند دینه

تورات په لوز(۳) دعبرانی — وموسی وته خدای رسولی دینه

انجیل په لوز دسریانی — و عیسی وته به خدای بخښلی ونه

زبور په دلوزد یویانی (۵۷ مخ) — داودوته خدای ا ستولی ونه

فرقان په لوز د عربی — و محمدوته خدای نزول کړی ونه

صلوات رحمت په دوی — زیات به خدای ویلی وونه

چې نومونه د کتا بو زده که — ترو دې څلور پېړی زده کوینه

۱ـ به نه او ستل کیږي د (کعبې) نه دمخه (ځ) لیکل شوی بنایی (د) وي او د (به) پره ځای (بې) لیکل شوی دی.

۲ـ دا سې لیکل شوی (لکفر یې دوسل ـ هر چه ...) خود اعبارت بې معنا دی

۳ـ څلور واړه ځایه (لوز) لیکل دی . ۴ ـ (یونانی) هم لوستل کیدای شی.

www.libtool.com.cn

محمد د عبدالله و عبدالله د عبدالمطلب وینه
عبدالمطلب د هاشم و او هاشم د عبدالمناف وینه

هر چي خلور پیري ز ده که – تروخلور«۱» مقامه او کلیمه دي زده کوینه

هر چي خلور(۲) مقام او کلیمه یي نه زده د فقیری لقمي په حرامي د ینه
شریعت ، طریقت، حقیقت دی خلورم دي معرفت گڼینه
د شریعت کلیمه دا ده دا سري دي بي پتینه
لا اله الا الله محمد رسول الله چي و اینه
د طریقت کلیمه دا ده سالکان دي یي نغو ړ ینه
لا اله الا الله عظمته محمد رسول الله خلیفه وواییینه
د حقیقت کلیمه دا ده «۵۸ مخ» صادقان دي پتیینه
لا اله الا الله بید قدرته محمد رسول الله برسالته چي وواینه
د معرفت کلیمه دا ده عارفان دي با ور کړ ینه
لا اله الا الله حقاً حقاً محمد رسول الله صفاً صفاً چي وواینه
په فقر نا مه کښي دینه کښلي دا سري دي یي نغو ړ ینه
چي خبر وی له اته مقامه هم عمل یي په کړی وینه
په اتفاق مشایخانو دي ویلي روا دي څه توبه دي ور کوینه
اول مقام دی د تائبانو تائبان دي له گناهه جارو زینه
هر چي له گناهه نه جا رو زی په و ینا به تائبان نه شینه
چي تایب شی له گنا هه تائبان به له ادمه سره وینه
دو یم مقام د ی د عابدانو عابدان دي په اخلاص بندگی کړینه
هر چي په اخلاص بندگی ونه که ځان دي له عابد انو نه گڼینه
عباد ت په اخلاص کانه عابدان به له ادریسه سره وینه

---

۱ – ۲ – د (خلور) په ځای (خلو) لیکل شوی دی .

www.libtool.com.cn

دریم مقام د ی د زاهدانو «۹ ومخ» زاهدان د ي له دنیا سینه کمو ینه

هرچی سینه‌ ابه د نیا د ه په ز هد کښېي خیر نه ګڼینه

چی رښتینی زاهدان شی زاهدان به دعیسی له‌توالی وینه

څلورم مقام دي د صابرانو صابران د ي په بلا صابراو سینه

چی په بلا یی صبر نه که څان دي له صابرانو نه ګڼینه

چی په بلا یی صابرا وسی صابران به دایوب په صف کښی و ینه

پنځم مقام دی، دراضیانو راضیان د ي په قضا راضي ا و سینه

چی په قضا یی راضی نه وی هغه به اله راضیانو ګوښی وینه

چی په قضا یی راضي شی راضیان به اه‌سوسی شمیر لی وینه

شپږم مقام دی دمحبانو محبان د ي دمحبت په نغوته کښی اوسینه

هرچی د محبت په نغوته کښی نه اوسي د محبت دعوی یی دروغ دینه

چا ر د خدای په نغو ته کانه محبان به اه ا برا هیمه سره وینه

اووم مقام دي د شاکرانو شاکران د ي په شکر کښی او سینه

(... درسالي نوره برخه نه ده سوندل شوی.)

www.libtool.com.cn

اټکل : (اند ازه ، مقدار)
قاموسونو د (تخمین) په معنا اخیستی دی .
په رساله کې:
خدای هسې قادر دی- چې په اټکل یې واړه چارې کړې دینه (٦ مخ)
پاک ځای هوسره اټکل شرط دی -چې پښې ،سر پر پړدی سجده کښینه (٣٧ مخ)
په خیرا لبیان کی:
پاکی دتن ،دجا مې ، د ځای له پلیتی شرط ده دنمانځه ددرستوالی له پا ره په ادمیان ،هو مره اټکل چې سجده کـه اوږې کېږ دی اقـدام (٨ ٦ ـ الف مخ)
اوبایز یده !دخپلی پو هې په اټکل یې وکښه تما م (٩ـ الف مخ).
اچول(کهه کول ،قی کول)
په رساله کې داودس ماتو ونکی بحث :
په وینه په زوه په زیړ بی‌شی.
اوپه ډکه خوله چې وا چوینه (٣١ مخ)
په خیر البیان کې داو دس ما توو نکو بحث :
په وینه په زوړ په زیړ بی ،په ډکه خوله چې واچوی ..(٦٢ب)
بل ځای د ا سې راغلی دی .
چې په‌قصت(قصد)وا چوی‌روژه‌یی ساته شی ،یود ې قضا ولری ولی کفا رت یی واجب نه‌شي - په تاد ېوی اعلام (٩٨ - ب)
خوشحال ختـک په همد غه معناد‌باز دناروغی په باب راوړی دی :
طعمه ا چوی ، طامب دا و بو ډ یر کا—تو ر پیخا ل کا ندی دلو یو په مثال
(کلیات ١٦٨ مخ).
اربومل:(خولەوا زی کول،فاژه کول) پښتو قـاموس(اربوس،اربو مې =په درنده‌او خر ګنده (یی)اخیستی،خوپه ننګرهار ،پکتیااو دپښتنو په‌ز یاتو سیمو کی (ار بو می (په‌نرمه یې) دي دفعل په‌صورت‌بل ځای‌زما په‌نظر نه‌دی‌راغلی . درسالې په (٣٦ مخ کی د فعل په صورت دنـانځه دمکروها تو په بحث کې داسی راغلی دی :

www.libtool.com.cn

د رسالی ویی پانګه

« لغتنامه »

ترتیبوونکی

څېړنوال دوست محمد «دوست»

www.libtool.com.cn
ورسي چي لوبه له تن له جامه که ـ دویم چي وار پرمینه.
خیرالبیا ن : په همد غه مساله کی د اسم ذات (اوریسی) په صورت راغلی دی:
مکروهات دلمانځه لو بهده له تنه له جامي، له سره اؤ ار یسی . . .(۷۳- الف مخ)

اودس ماتی (بی اودسه، هغه څوک چي او د س نه لری).
د صفت په ډول ، په رساله کي:
تیمم په جنب ، په حا یضه ، په نفاسه هسی روادی ـ لکه په اودس ماتی
روا وینه (۳۲مخ)

په خیرالبیان کی:
تیمم په جنب ، په حا یضه ، په نفسا یا ندي هسي روا دی چي په او د س
ما تی کسانو ... (٦١ ب مخ)

او دسي: (او د س لرونکی ، هغه څوک چي اودس لری .)
په رساله کي :
داو دسی نمونځ روا دی ـ چي په تیممی پسی وگذارینه(۳۳ مخ)
په خیرالبیان کی : داو د سی نمونځ په تیممی پسی روا دی (٦۲-الف مخ)

اوری (دغلو او دانو داند ازه کولو یو لر گین لوښی دی چه په عربي یی
(صاع) بولی (ظفر اللغات د(اوری) په با ب لیکی چي په مختلفو ځا یو نو کي د
اوری مقد ار مختلف وی. په رساله او خیرالبیان کي داوری داندازي د معلومول په
(دعراق په سیر، دنبي په اوری) مقید دی چي هغه شر عی صا ع ده. ا بو حنیفه ا و
عراقیان یو صاع داته رطله سره مساوی گنی (هررطل تقریبا نوی مثقا له دی) اما م
شافعی او حجازیان پنځه یو پر دری رطله دیوه صاع سره اندا ول بولی چي پنځه پاوه
کیږ ي او همدغه دنبي اوری او دسر سایې همدغه اندازه معمو له ده (دخیرالبیان
قاموسی برخه) :
په رسا له کی :
سر سایه او ری و ر بشی یا نیم غنم د ی:
یا بهادی و فقیرا نو و ر کو ینه .

اوری د عراق په سیر آته دی ـ سر سا یه دی په نور(نمر) خاته وباسینه(۳ ۵ مخ)
که میوه شي پنځه باره او بار دی شپیته وی- اوری آته سیره دی، سیر دیشل، تاره گنینه
(۵۱ مخ)

www.libtool.com.cn

په خیر البیان کې:

سرمایه یو په اوړی وربشی ، یا نیم غنم یا بها دي و رکه و فقیر ان ، اوړی اته سیره په سیرد عرا ق عیا ن (۱۰۷ ب مخ)

بل ځای: که سیو ه شپیته باره‌شی‌با ر شپیته په اوړی‌دی‌د نبی په او ړی‌علیه‌السلام‌او اوړی اته په سیرد‌ی‌او هر سیر په دروندوالی دوه شله ستا ري (۱۰۳ ب مخ)

د (او ړی) کلمه پـه پښتو کلا سیکو متــو نــو کــې څو ځا یه را غــلی د ه!

په چا د اد په‌لپه، نمنځ کوي فنکه ـ په چالوني په اوړیو په چمبونه (خو شحال)

چی په‌تله خه تلل شی — یا په ا وړي یا یمل شي (خوشحال ـ فضل نــا ســه)

که په لړوی که په‌ړیروی ـ که په‌اوړی که په‌سیروی..(حمید ـ شرعت‌الا سلام)

سرمایه په هر سړی باندي واجب ده نیم اوړی دغنمو یا نیم او ړی د اوړو یا یو اوړی دخرما یا اوربشو چي ددي‌و خت په ا و ړی هغه نیم او ړی حساب شی دوه تر یهاو ه اوهغه اوړی چي دا اوړی خلور تر یها وه

(فوایدشریعت‌دسر سایه‌مجبث)

بار: (د و ر ی ، خته ، پیتی)

په روښانی رساله او خیرالبیان کې ورنه خـاص تول سطلب د ی چې د کابل په تیړه (۱۸) سنه‌او (۱۲) پاوه کیږی.

په رساله کې داسې‌ر اغلی‌د ی.

که سیوه شی پنځه باره او بار دې شپیته‌وی .

اوړی آته سیره دې، سیر د ی شل ستا ره گنیینه (۵۱ مخ)

په خیرالبیـان کې‌همدغه سطلب داسې د ی .

با ر شپیته په او ړی دی د نبی په او ړی علیه السلام (۱۰۳ ـ ب مخ)

بلوسول:

۱ ـ (نښتل ،لگول ،) ۲ ـ(تیری پري کول، تعرض کول)چې‌متعدی‌دی‌اولازمی فعل یې (بلوسیدل) دی خو پـه رساله او هم په خیرالبیان کې د لا زمی په‌ځای

www.libtool.com.cn

دمتعدی په بنه راغلې دی همدارنگه دپرسیدلی په ځای (پرسولی)
په رساله کې :

که په کوهی کښې سر سرك یا نور داهسې سوسی-پرسولی ، او به بوینا کې نه وینه نه یې زده وی چې کله په کښې پریوت -دیوې شپی روځې نمو نځ دې وجار باسینه هر چې په څه بلوسولی وی - هغه دې واړه پر یو ینځینه (۲۶—۲۰۷ سخونه)
په خیر البیا ن کې:

که په کوهی کښې سر سرك یاسرغی یانور څه هسې موسی پرسولی، بوینا ك نه وی او نه یې زده وی چې کله پر بوتلی دی-دیوې شپی رو ځې نمونځ دې وجار باسی که پرسولی یابوینناك وی هرچې یې او دس په کړیوی یا په څه بلو سو لی وی هغه دې پریوینځی عیان(۳۶ ب سخ)

بله : (به هله) (هله به) : په رساله کی دوه ځایه (۳۸ سخ) پنځه کر ښه (۳۹ خلو ر سه کر ښه)، او په خیر البیان کې شو ځلیه لکه (۱۸ — الف ۵ کر ښه ، ۳۵ ب ، سخ ۵ کر ښه).
په ر ساله کې :

دنمانځه نیت حکم دنمانځه دی .بله نمو نځ یی صحی شمینه (۹۳ سخ)
په خیر البیان کې :

دبر غو په ور سی او از به و اړوژ وی ژ و ندی کړم بله گو ری خپلې ناسې ته ادسیان. (۳۵ ،ب سخ).

بو اری (دوه کلن سخوند ر) پښتو قاموس اخیستی.
د رسالې د زکات په بحث کې داسې راغلې دی.

که دچاشل څاروی کا ل په تیر شی ٭ته (تر) دیر شو پورې زاری واجب شینه که څلویښت شی بواری دی و رکه ٭ترو دې ته (تر) شپیتو پورې و گنینه (۵۲ سخ)
په خیرالبیان کې :

که دیرش (څاروی)شی هاله گو ښی زاری د ې که کا ل پې تیر شی تمام ،

www.libtool.com.cn

دغلوينبتو بواري دېدشپيتودوه زاري دي (۱۰۳ - الف)

لهاوبا و ز اړي او بواري ،لهاتيادوه بوارېدي . . . (۱۰۳ - ب)

بير ون: دغه کلمه چې د (بهر ،دباندي) په معناده په رساله او خير ا لبيان کې د(پرته ،غير،مستثناء) په معنا ز بنته ډيره راغلې ده.

په رساله کې :

حساب دي نه که په سا ل کې . . . .

نه د ا و رتي پسو ل- بير و ن که ا و ږی د ز رو و ينه (۵۲ سخ)

نشته زکا ت داس نه دکچر نه دخره - بيرون چې دسودااله پاره وينه(۵۳سخ)

په خيرا لبيان کې:

حسيب دي نه که په حال کې ... نه داورتي پسولي بيرو ن له اوږی (۱۰۲ ب سخ)

نشته زکات داس نه د کچرنه دخره -بيرون که دبازرگانیوی عيان (۱۰۵ ب سخ)

پر ينبون: د(پا تی شو نی ،پس خورد ه)

په ر ساله کې :

د سړيو پرينبون او د حلا ل خيز پاك دی

دنالت دسپی او دنورهليو ه دي پليت گڼيه

دپيشـی دچـرگـك ، دمـږ كـك مكـروه دی

او نور دا هسې چې په كور كـې و ينـه

دخره د کچـــر پر ينبون مشکـو کــك دی

په هغهاوبه دي هم اوس هم تيمم وکه که نورنهوينه(۲۶سخ)

د خيرالبيان د کابل او پيښو ر په دوارو چاپو کې (پريښون) دی خو په قاموسی برخه کې (پر ينبونی) نيول‌شوی دی.

پريښون دسړی ، د حلال خيز پاك‌دی او پريښون دنالت‌دسپی دنور ليوه پليت‌دی او پرېښون د پيشی ، د چرگی ، د نيونی مرغه او چې په کور کښې وی لکه مږ ك ، يا مار يانور داهسی شکل مکر وه دی (۶۵ - الف)

www.libtool.com.cn

پسو:(ځنګه ، په ځه‌شان ،څه رنګ) په رسا له او خیرا لبیان کی همدغه‌شان

په‌نوروزړو اثارو کی‌زښت ډیر ځایونه راغلی دی.

په‌رساله کی:

فرض،واجب،سنت،مستحب،مفسدات،او مکروهات یی تا پسوزده کړی دینه(۲۲مخ)

په خیرا لبیان کی «په‌څه» همداسی لیکل شوی‌دی لکه‌په(۱۱۳—مخ پنځمه

کرښه) کی‌خوا« پسو» نور ځا یونه(پسو) لیکل شوی لکه

ګوره! پسو مکر که‌شیطان‌چی‌لیږ دی و ډیر مال وا ورتو لښکرو ته و هیروی

عدل باد شاهان«۱۱۱—ب‌مخ »

د ډیروشاعرانو په‌قلمی دیوانو کی‌په همدغه لیکه‌دود اوپه‌همد غه معنا راغلی

خو په چاپي کی یی کله کله‌په ځای(په څه)لیکل شوی دی.

په‌هر سویی‌رقیبان په‌څنګ کی نا ست دی -زه ویار ته حال پسو کښېم په کاغذ

(مصری خان ګګیا نی)

مجبو با پسو ځړګنده - دړ انده په دید مستوره « میا نعیم»

لکه مچ په انګبین کښی پسوبند شوی بی دایله « خوشحال غزلیات»

چی‌ځا طر دي پری‌ا زار کړم-تروپسوبه‌هسی کا رکړم„عبدالقادر-یوسف‌اوزلیخا»

پیړی: (پښت) قا موسونو د (قرن) » په معنا اخیستی .

په‌رساله کی:

چی نوسونه‌د کتابو زده کړی ترو څلور پیړی(دي)زده کوینه

محمد د عبدالله و عبدالله د عبدالمطلب وینه

عبدالمطلب‌د هاشم و او هاشم دعبدالمناف وینه

هر چی څلور پیړی‌زده که تروڅلورمقاسه‌او کلیمه‌دي‌زده کوینه(۵۷مخ)

www.libtool.com.cn

اخون د ویزه د اسی ر اورې .

څلور پیړی د پاك رسول دی محمد د عبدالله، بل د عبدالمطلب، بل د هاشم بل مناف (مخزن ۳۰ ا مخ)

پلاز ، پلاس : دا کلمه د (نیمخی، کراستی) په معنا په رساله کی (پلاز) او په خیرالبیان (۶۸-الف مخ) کی (پلاس) راغلی ده .

په رساله کی:

که خو رین خرمین لرګین کالی پلیت شی ـ هم پوزی یا پلاز وینه

هغه په دری و اری هسی پاك شی ـ چی اوبه له څاځکی ودر ینه (۳۵ مخ)

پلاس ، پلاز په نورو متونو کی هم په دو اړه ډوله لیدل شوی :

مدعا د سړی وار مسر یتوب دی ـ که یی غوندی وی اغوستی که پلا س (حسین)

نشته پښتنو کره یو کهنه پلاز ـ سره تغر په کور کی درو غجن لري عماز (خوشحال متفرقه)

(پو زی) په خیر البیان کی (پزی) او په رساله کی (پوزی) لیکل شوي .

تباه : د فاسد (او تباه کړونی د مفسد) په معنا د غه اصطلاح په ر ساله کی زښته ډیره راغلی ده .

چی او دس یی روانه وی ـ د هغو نمونځ دي هم تبا ه ګڼینه (۳۰ مخ)

هرچی یو حکم خطا که ـ ترو به د هغه نمونځ تباه کیږینه (۳۷ مخ)

هرچی یو رکن خطا که ـ د هغه نمونځ ترو تبا ه شینه (۰ ۴ مخ)

د نما نځه تباه کړونی به د ربیان کړم ـ چی سړی یی زده کوینه (۴۵ مخ)

ترو : د (نو، ځکه نو) په معنا .

په رساله کی:

هرچی یو رکن خطا که ـ د هغه نمونځ ترو تباه شینه (۴۰ مخ)

په خیرالبیان کی:

..وای تن دی ژغوری ترومنع ره یاران محبان او هغه چی . . . (۱۲ الف)

توری : (سیه، سیایی ، دلیك د پاره رنګ په معنا.

په رساله کی:

که د ر یا بو نه شینه توری ـ او و نی بو تی قلمو نه شینه

ی پیری فرښتی کاتبان شی ـ ترو د خدای صفت به واره کښینه

www.libtool.com.cn

واړه صفت به یې وکښې نه شي ـ که توری په کښل و چشي قلموده یې ساتښینه (۶ مخ)
په خیرالبیان کې په دغه معنا داسې راغلی ده ،
که دریابونه شي څو په ګړندر (ګڼندر) د مخلوقاتو، ترو واړه دریابو نه توری شي
یا که له دغو په ګړندر زیات شي اویازره کاتبان یا که له دغو په ګړندر زیات شي د
هر کاتب اویازرڼه مونه شي بې ګمان و کښې، تمام به نه شي ستاد ستر ثنا خبری که
د کښلو په بهنه قلم و نه سات شي او توری شي تمام (۱۰ الف،ب)
توری د پښتو په زړو دیوانو کې هم د(سیاهي) او هم د(حرف) په معنا راغلی دی.
په لومړی معنا:

ستا ثنا د ده یره ګران ده بې حد ، بې پایانه
که شي دریابونه توری کاتبان شي انس جن، ستوری «دولت لواڼی»
غم دیده زړه سې د سینې به او روسو در د اسیزچې ریژی توری له قلمه (لواڼی)

په یل حدیث کې هسې راغلی چې تـوری دعلم دعالمانو په جـو کل شي له هغو
و ینو چې پیدا شي له شهدانو (فوائد شر یعت ۱۰ مخ)
په دویمه معنا:

هغه څو ک چې ددانش به توری پوه شو .
تر و په خواله دنورو تورو شمارنه کا ـ ـ(خوشحال غزلیات)
توري زلفي دي پرتې دشاه په مخ باندې ګډ ایه
پا س په سپین و رق که د کتاب توری جلوه کا . .(اخون ګدا)
دا قرآن غیر مخلوق دی کۀ یې ګور ي
وسکه څه شو که یې توری په کاغذ دی ثابت شوی...(مخزن الاسلام ۸۷ مخ)
تیخ ، تیخل ، تیخو نی (په مجهوله یې) د رسالی په (۵۲ مخ) کې (تیخ) د (سپر یدو)
او په (۳۸) مخ کې (تیخونی) د(مرکب، دسپرلی خاوری،اس) په معنا راغلی دی
په رساله کې :
حساب دی نه که په مال کښی نه کورنه جا مه د اغو ستن
نه هغه خریان چې دتیخ وینه (۵۱ مخ)

www.libtool.com.cn

فرض نمونځ بی عذره
په تیځو نی با ندې نه شینه (۳۸ مخ).
په خیرالبیان کې په همد غهٔ معنا داسی راغلی د ه.
حسیب د ې نه که په ما ل کښې کور نه جامه داغوستن اونه د تیځ خریان
(۱۰۳ ب مخ -)
حج گذاردن واجب دی پرازاد ، پر عا قل بالغ چې ځو رې، تیځو نی، د کاهله
خرځ ولری (۱۰۸ الف).
په قا موسی بر خـه (۹ ۳ مخ) کی بې د (تیځو نی په
ځـا ی (تیرونی) ایکل شوی) ا و (د تیځ خریان) په ځای د پښتو رپه چا پ او د
کابل د چاپ په قاموسی برخه (۳۹ مخ) کې (د تیگی خریان) ایکل شوی چی معنا نه لری.
د پخوا نیو نور شاعر انو په دیوانو کې غالباً د (ځ) په ځای (ز) راغلي دی.
د اسمان توسن هیڅانه د ی تیزلی
خو ک به خرنگه سو اري دباد په شا که (رحمان بابا)
زه خوشحال چی په ز ړه بو باندې تیځ کړم
تاته څرنګه کیدړشم تروای کسه (خوشحال غز اليات)
تیر سو. د (درې سو ه) په معنا .
په ر سا له کی :
که په کو هی کښې سپی نا لت یانو ر د اهسې څه پر یو ځینه
که کوهی ز یندی وی واړه او به یی و کښې نه شی
څو پکښې هوسره ، یاله سولا غ د ی تیر سو و کاږ ینه (۲۵ مخ)
دخیر البیان د(ډول) په ځای په رساله کې(سولاغ) د ی چی اوس(سلواغه)
و یل کیږی او د (چینه دار) په ځای (ز یندی) د ی چی ما بل ځای نه د ه لیدلی
په خیرالبیان کې:
که په کوهی کې سپی نالت یانور داهسی لیوه پر یوځي . . . هر چی پکښې و ی
واړه اوبه دې راو کاږی که کوهی چینه داروی ،واړه اویه یی و کښې نه شی واجب
د ي چي پکښې وې هونږه یاسل په ډ و ل له تیر سو بو ری او به ر ا و کاږی عیان
(۳ ٦ -الف اوب مخونه)

www.libtool.com.cn
په خیرالبیان کی (تیرسو) بل ځای داسی راغلی دی.
گوره د پسو د زکات دی بیان، که شی څلو ېښت چرند گا ن کا ل پی تیر شی تما م یو دې ورکه د سل شل پوری، که یو زیات شی دری د ې ورکه څوتیر ـ و نهه نوی شی که څو ېنسو شی څلو ردې ورکه ... (۳۰۱ الف سخ)
داعبارت په رساله کی د اسی دی

که د چا څلوېښت پسونه کا ل په تیر شی
یو پسه یی ته (تر) سلو شلو پورې زکات شینه
که یو زیات شی تر و دوه
تر دوه سوه پورې و ا جب شینه
په مخزن السلام کی دا سی ر اغلی دی
ته اگاه شه هر چی څو د پاك نبی دسرو ېښته وو
دولس لکه دیارلس زره تیرسو دیر ش پرې زرغو نه وو(۹ ۱ ۱سخ)

جو تی :(ف . س . ف. س) (هغه ځاوری چی په قو لبه کواو یا گا ډی چلو لو عادت وی) ظفرا للغات په دغه معنا اخیستی . په رساله کی ورته همد غه څاروی مطلب دی .

نه لږ دې ، نه جوتی، نه د ژواك بنده ـ نه داو رتی پسول بېر و ن که او ړ ی دزر و وینه (۱ ۵سخ) .

حسین داسې راوړی:

که هر څو چو که په لا س کی گرزومه ـ پرې جوتی نه شو رقیب غوندی خر ډگ.

چهړ ، جو هړ ، د(ډنډ، حوض) په معنا په رساله کی(چهړ) په خیر البیان کی جوهړ لیکل شوی دی.

په رساله کی:

دچهړ چی یورخ او به کوړوی — بل رخ (یې) نـه کو ږ ینه
که یو ر خ ، یې پلیت شی — بل رخ د ې یې پا کی گنهینه (۳ ۲سخ)

په خیرالبیان کی:

۱ـ اوبا یزیده ! دجوهړ، دد ر یاب، د رود، دچینی، د کوهی اوبه پا که د ه او داسمان عیان(۳ ۶ الف م)

www.libtool.com.cn

۲- با هغه جوهرچي يورخ اوبه يي و که روی ا وبل رخ يي نه کوری که په يووه رخ يي پليتي پريوزی په بل رخ يي اودس روادی د هغه ادسيان(۶۳ ب سخ)

څو: روښان په دوو معناو راوړی دی.

۱- په هغه معناچي اوس يي استعمال عام دی اودشمير د(څوسره والي) دښوولو ضمير دی.

۲- د(اندول، مقدار) په معنا، چي دا د روښانخاصه ا صطلاح ده.

په د وهمه معنا په خيرالبيان کی:

او بايزيده! که تن يا جامه په درنه پليتي له درمه زياته پليته شي نمونځ پری روانه دی وله يي فرض دی که څو درم وی نمونځ پهر و ادی، و له يي و ا جب دی که له درم کم وی وله يي سنت دی په ادميان(۶۵ ب سخ)

که داستنجا ځای له درمه زيات پليت وی وله يي فرض دی که څود رم وی وله يي واجب، که له درم کم وی وله يي سنت دی (۵۱ ب سخ)

پهر ساله کی:

دحيض، دنفاس د غسل پاره فرض ده * څلورمچي ځای زيات له در مه پايت وينه

که څو درم وی هغه واجب دی * که له درم کم وی سنت دی ګڼينه

(د ۱۷ سخ پای ۱۸ پيل).

دخيرالبيان دلوړی ځای په عبارت کی د(څو) په ځای پهرساله کی(مقدار) راغلی دی.

که په درنه پليتي زيات له در مه پليت وی.

وله يي فرض دی يا په سپک زيات له نيم لستونی وينه

مقدار دد رم وی وله يي وا جب دی * که سپک څو نيم لستوني وينه

(۳۵ سخ أ)

www.libtool.com.cn

څړه: د (يوازی ، تنها ، گوښی ، په معنا صفت دی چی د(تکړه، ډاړه) په شان دنرينه اوښځينه دمفرد او جمعی له پاره يوشان راځی اوتغير نه منی

په خيرالبيان کی نه ده راغلی او په رساله کی داسی ده.

حج دي نه گذاری څړه اورتی-بيرون چی محرم کسان ورسره وينه (۵۵ مخ)

دا مساله په خير البيان کي داسې ده.

نه دي گذاری حج او رتی بيرون چې و رسره وی محرم ادميا ن (۱۰۸ ـ ب مخ)

(څړه) د پښتو په پخوا نی ادب کښی زيات ډير راغلی دی .

څړه نيا زوڅړه نازوی- په جفا ښه په وفا ښه (خوشحال ـ غزلونه)

دنيا هسې خوب وخيا ل دی نو رڅه نشته

يا ډير غم څړه جنجال دی نور څه نشته (مصری خان گگيانی)

که ته بې نياز يې موږ څړه نازيو - په زړه مانه لرو سره ناسازيو (سکندر ختک)

که گنی غونډي بند بند شوه څړه خونډ شوه

څکه تيغ دشکر لبو گنده يری کړه (عليخان)

بی هوده سې ورته زړه هوسيده- عاشقی ده څړه نو ل او پخسيده (حميد)

څو نسو : د(څلورسوه) په معنا.

په رسا له کې د زکات په بحث کې

که څو نسو شی څلور دې ورکه ـ ترو په هرسل پسې يويو زيا تو ينه (۲۵ مخ)

همدغه مسا له په خير البيا ن کې

که څو نسو شی څلور دې ورکه (۱۰۳ — الف مخ)

درويزه دمخزن په (۱۱۹) مخ کې داسې راوړی ده.

شپږ لکه ،څونسو ،دوه اويا يې وو په پاکه ډيره .

خريان . Xary an(د خره، اس ، کچر) په معنا.

د خير البيان د کابل چاپ په قاموسی برخه کې اصلاد(خر،سردار هلدی) په معنا او مجازا د (اس) په معنا اخيستل شوی ر ښتنه يې(خر) دی چې لو سری ار يا يې معنا يې (لوی)دی.

www.libtool.com.cn

د شینو ار و په ځینو بر خو کې (خر یا ن‌سال) (خر ، کچر، اس)ته و یل کیږی
خو په رساله‌ی خیر البیان کې د (ا س) په ځای ا ستعما ل شوی.

په رساله کې.

حساب دې‌نه که په‌مال کښې کورنه جامه‌د ا غوستن .

نه هغه خر یان چې د تیغ و ینه

نه لیږ د ی نه جو تی نه د ژ و ا کث بند ه .

نه داورتې پسول بیرون کها و ږی د زرو و ینه (۱ ۵ مخ) .

بل ځای خریان داسی را غلی د ی.

که ثوکث اس یا ا سپې لری کا ل په تیر شی

د هر خریان دپاره د ینار دې ور کو ینه (۵۳ مخ) .

په خیر ا لبیان کی:

حسیب دي نه که په‌مال کی کور،نه جامه داغوستن اونه‌دتیغ خریان ،نه . . .

(۱۰۲ ب مخ)

بل ځـای :

گوره سابه درد زیږ،دسپین زر، خریان، کرله‌اورتی ، زهمن داهسی شکل . . .

(۲۵ — ا لف‌مخ)

(خریان) دد ولت لوانی په‌دیوان کی داسی را غلی دی .

ددنیا مایه سره سپین زر — زن ،فرزند ، کښت‌و خر یا ن(۷سخ .

د دو لت‌د دیوان په متن کی‌دعامی کتابخانی‌له‌نسخې (خوریان)غلط‌چاپ‌شوی.

د غز نی‌دالبیرونی د نسخی (خریان) سم دی چی په‌حاشیه کی نیول شوی.

دصد یق طب په قلمی نسخه کی دغابښ د در د د علا ج په باب دا سی
را غلی د ی.

دخریان ښنگری گوره — په‌دندان کی یی کره وروره .

www.libtool.com.cn

دا له (ف، س، ز): د (دلته) په معنا، په رساله کې دا سې راغلی ده

خلو ر فرضه دایمان دی   خلورواړه داله گوښې ز ده کو ینه (۱۵ مخ)

د غه کلمه په خیر البیان کی نشته خو په همدغه معنا په مخزن الاسلام کې
څو ځایه راغلی ده.

هرد م زر زر بیږی د اله د و بیږی   د اسلاح بې له بیړی سره سروولی (۱۹۰ مخ)

عاقبت به کا فر و سری بې ایمانه   چې د ده پیرو داله باندې شیطان دی (۱۵۳ مخ)

و سکه را شه کریمداده احتیاط و کړه   هرچی پیر صدساله داله ناداندی (۱۶۳ مخ)

میرز االنصاری داسی راوړی ده:

شمعې پټ و و یل په خوله کښې   ته پتنگ څه یې په څه کښې

و سکه پوخ نه یې لاا وم یې   ډیر غلط وا یی داله کښې (دیوان ۲۵۵ مخ)

د صدیق طب په قلمی نسخه کې څو ځایه راغلی ده، یوشا ل یې دادی.

که پر سوب وینه په خوله کښې - پان ته ونیسه داله کې (دغا بن ددردداړو)

روا: د (جا یز) معنا لری خو په رساله او خیرالبیان کی ځای په ځای د
(فرض) په معنا هم را غلی.

په رسا له کې:

سجده وخدای وته روا ده -   دخدای هستی د ې و هر رخ وته گنینه (۳۸ مخ)

دریم دایمان عمل دروژې دی-   چې روا روژه دې واړینه (۳۹ مخ)

په خیر البیان کې :

د شر یعت پو هه سی د پیغمبرانو گفتا ر کړی دی او بنیاد د اسلام بنیاد دمسلمانی
سی روا کلیمه دشهاد ت کړی ده .... او روا نمو نځ شپه ا وورځ پنځه وخته
دی دزړه په حضوری دجنا ن (۳۸-الف-۳۸-ب مخونه).

بل ځای:

روا زکات دسال دتن دی دا یمان او روا حج زیارت دخلیل دجلیل د کور که هرچې
طاقت لری عیان (۳۹ب مخ).

زهمن:- پښتو قاموسونو (زامن) دزوی جمع ، اخیستی د روښان په اصطلاح د (بچی
ولد، زوی یا ور) معنالری.

www.libtool.com.cn

په رساله کې:

زيات نفاس دی خلو ينبت زو ځي   او لږ نفاس ترو حد هم نه ار ينه

که داور تی زهمن وزيږی   په هغه ساعت شی پاکه چی وينه ودرينه(٨٤مخ)

سرسايه په توانګرانو ده واجبه ـ چی دځان، دکم ز همن، دبږ ده دپاره وينه (٥٥مخ)

په خيرالبيان کې:

که دچا زهمن وزيږی په هغه ساعت بی وينه ودری حکم يی د پاکې دی . . . (٩٢ب مخ)

هـــر چـــې بی دوه ز همن وزيږی، هغه وينه چی له وستری زهمن پسی ووځی د نفاس حساب دې ګڼی عيان(٩٣ـ الف مخ)

د روژی ماتول په مسافر، په بار داره اورته روا دې چی دروژی په بهنه د تن يا د زهمن داروی (١٠٠ ـــالف مخ)

ګوره سرسايه واجب ده پرتو انګران چی يی وباسی دځان د کم زهن ، دبرده.. . نه دي وباسی داورتی ،نه دسترز همن نه . . . . (١٠٧ب مخ)

پـه خير البيان او رســاله کـی (ز همن)د (و لد ـلور، زوی)په معناډيرځايونه راغلی دی (زهمن)ډوازی د(زوی) معنانه لری ځکه چی«زوی» په همدغه اوسنی ليک دود ليکی لکه د رسا لی (٣) مخ (٦) کرښه ا و دخير البيان په (١٠٧ ـالف مخ) د ريمه کرښه کی.(زهمن) د جمعی په صورت کی په (ز هو زادليکی لکه(١٠٥،ب،مخ)

لوړی کرښه ـ د پښتو په ځينومتونو کی د (ز همن په ځای د(زاه) کلمه هم راغلی ده:

ډلا ر شريـــک د زا ه په ښـودی   له ګنا هه بـی پخښو د ی

هيڅ دی فرق نه کاعيان   دخپل زاه، يتيم ترسيان(دواړه ځايه شرعت الاسلام)

زيږ بی: د (نو، ز هو ب د پرهر زيږی اوبه) معنا .

درسالی په (٣٢) مخ کی داودس ماتو ونکو په بيان کی

په وينه ، په ز و ه په ز يږ بی *او په ډکه خو له چي وا چو ينه

www.libtool.com.cn

په خیرا لبیا ن کی :

اودس‌سات‌شي. . . په وینه، په زوه، په زیربی، په د که خوله‌چي‌واچوی. . . (٦٢ب مخ)

زیندی (Zenday) (داچینه‌لرونکی) په‌معنادرسالې په ٥٢ مخ کې داسې راغلی.

که کو هی زیندی وی‌واره‌او به یې وکښی نه شی.

څو پکښې هوسره، یاله سولاغ دې‌تیر سوو کاږینه.

دخیرالبیان په(٣٦ب)مخ کې دغه مطلب‌داسې ا فاده شوی دی:

که کوهی‌چینه داروی، واړه اوبه یې وکښی نه شی واجب دی چې پکښې‌وی

هو نبره‌ياسل په‌دول له تیر سو پوری‌دي‌او به‌راو کاږی‌عیان.

زیندی په دغه معنا‌بل ځای زما په نظر نه‌دی ر اغلی.

پښتو قاموس(زیرندی)د(چینه) په معنا اخیستی او صدر خان ختك په(آدم خان او درخانی)«١٥٦» مخ کې داسې راوړی.

زیـرندی چینه د خـون شو، و یني وینې‌درست اړ سون شوه

ښایي‌دلته(زیرندی)د(زیندي) یا بالعکس‌یوه‌د بلې‌بدل وی.

ژ وی : د (١- ژوندی ساکښ« ٢»اسان، وګړی) په‌معنا . په‌لو مړی معنا قاموسونو اخیستی‌او په‌دویمه معنا په رساله، خیرالبیان‌او زیاتو متونونو کې‌راغلی‌دی.

په رساله کې:

مسکـین و یـلی دیـنه دغـه‌ژوی دي نغوړینه (٣٣مخ)

هغه ژوی به کافر شی هرچې منکر له‌نمانځه وینه(١٨ مخ)

په خیرالبیان کې:

ورته وایی: واړه (ژوی)د خدای دی، د ژوی مال د خدای‌دی،

د خدای مال روا په عارفان(١٥٠ب‌مخ).

بیاو کبرچن‌وته به هسې وایـي شیطان چې‌وتاوته‌د ژوي‌په حضور هسې وویل (١١٣ب)

رحمان بابا په دغه معنا داسې راوړی.

هغه ژوی چې بې خدا یه محبت کا = همګې وا ړه بیځا یه سجبت کا

www.libtool.com.cn

سپېر و به، **سپېر و بی** د (ودي ، پېنوبی) په معنا. په رساله کي (سپیروبه) او په خیرالبیان کي (سپیروبی) لیکل شوی دی.

په رساله کي د اودس ماتوونکو په بحث کي:

په متیاځی، په هوس اوبه، په سپیروبه شي- په سنګ ریزه یي هم مات شینه (۱۳ مخ)

همدغه مساله په خیرالبیان کي.

په متیازی، په هوس اوبی، په سپېروبی، په کم کانبی په ...(۲۰ - الف مخ).

د کابل چاپ په قاموسی برخه کي (سپېرې اوبی) نیول شوی خو په متن کي (سپېرو بی) دی.

ستار: (څلورسه برخه ۲، څلور نیم مثقاله).

په خیرالبیان کي (ستار) او په رساله کي (سپار) لیکل شوی. په رساله (همدارنګه په خیرالبیان) کي د (س) لاندي غالباً دري ټکي ایښودل کیږی او د (ت) ټکی نه دی لیکل شوی نو په رساله کي هم (ستار) دی.

د خیر البیان د کابل چاپ په قاموسی برخه کي داسي سپړل شوي.

(ستار معرب کلمه ده چي جمعه یي (اساتیر) راځي، دوي معنا وي لري.

۱- که په اعدادو کي راشي (څلور) ځیني مراد دی.

۲- که په وزن کي راشي د تاله یوه برخه ده چي په هر جنس کي بیل د رنښت لري.....

د (ستار) کلمه چي عامه راوړه شی څلورنیم مثقا له تري مرادیږی)

په رساله کي داسي راغلی:

که میوه شي پنځه باره او بار دي یي شپېته وی

اوږی اته سیره دی، سیره دی، شل ستاره ګڼینه (۱۵ مخ)

په خیرالبیان کی:

او اوږی اته په سیر دی او هر سیر په درنو الی (دوه) شله ستاره دی (۳۰ ب مخ)

د خیر البیان په قاموسی برخه کی (دوه) په (دوه شله) کی د مستنسخ تیر وتنه بلل شوی

د رسالی په شها د ت ر ښتیا هم د ا تیروتنه ده چي ر ساله (دوه) نه لری.

www.libtool.com.cn

ستور (Stwar) د (څاروی) په معناچې په پارسيورته ستور (Sutur) وايي
په رسا له کې:

که په کوهي کښې سپي نااتـ يانور د هسيځه پر يو ځينه
پسه ،ستور، يا سړی چې پکښې و سري‌ـو اړاو به دیوکاږ ينه (۲۵ مخ)

په خيرالبيان کې:

که په کو هي کې سپي نا لت يانور دا هسي ليو ه پر يو زي‌يا پسه ، يا ستور
پکښې وه‌ړ . . . . (۳۶ الف‌مخ)

د (ستو ر) کلمه په همد غه معنيا ا و غبر د پښتو په کلا سيکـ ا دب کې
ډيره راغلې د ه .

چې له د رد ه يي خبر د ی ـ دا سړی مه کڼه ستو ر دی د کر يمد ا د)
پهر يا به نيم‌قدم په وړاندی نه‌شي — که د رست‌عمر لکه‌ستور دګانی پند کړی. (حسين
له خبروکه‌خوله‌ونيسی‌خاموش‌شی‌ـ نوم به زرکيږدی په تاد غوبل ستور (خوشحال‌متفرقه)

سرولين (Surwalin) د (مسی ،مسين، له‌مسو خڅه جوړ) په معنا
په رساله کی:

که وسپر ين‌سرولين ياتيغ پليت‌شی‌ـ پاکـ به‌شی که يوواري پر ينځينه (۲۶ مخ)

په خير البيان کی:

که‌وسپرين، يا سرولين يا داهسی نورکالی يا تيغ پليت‌شی.... (۶۷ الف‌مخ)

سر و ين د (مسی ،مسين) په معنا نسبتی کلمه د ه چې (سرويل) ته منسوبه‌ده

د (سر و يل) کلمه په پښتو ا د ب کی ز يا ته ر ا غلی‌ده مثلاسيم و ز ر،مس
و سر و يل تری پيدا کيږی ـ دمو ر نس لکه بوته‌دی‌دا کسير (خوشحال‌ـقصيدی)
لوی منصبونه چې وچانه ورکوی هسی‌دی لکه دلعلو جواهر وغبی ، داغمی
که په زرو کښې کيږدی که په سيس ،سرويل کښې ، په هغه غمی پو ری هغه په
قدر شی (دستا رنامه د کابل چاپ ۱۳ مخ)

د (سرو لين) کلمه په مخزن کی داسی استعمال شوی‌ده ....

کله‌چې‌به‌نور(نمر)يوه نيزه‌شی هم زنکه سر و لين ، د هر چا به د عمل څيری
په لاس که . . . (۸۸ مخ)

www.libtool.com.cn

سر ه‌و تل Sara—Watəl (دیو ځای کیدل، ګډیدل، ضمیمه کیدل) او سر د ایستل د(یوځای کول ،ګډول ضمیمه کول) په معنا .

په ر سا له کې :

که پاکه خیزور سره ووځی پلیت نه‌شی- که یو صفت داوبو وجار باسینه(م ۲ سخ)

په خیر ا لبیا ن کې :

روژه له خوړو، له څښو، له سره‌ورته سنې «منع» که بې‌شپې ادسیان «۱۹۸ - الف‌سخ»

زه فارغ یم له خوړو، له څښو ،.. له سره‌وته له خویه د ادسیان«۳ ۶ ۱ -الف‌سخ»

ددغه فعل دحال او مستقبل اساس په همدغه معنا داسې راغلی دی:

اودس‌روادی په هغه‌اوبه که‌پاک څیز ورسره وځی‌چې یو صفت‌داوبووجار باسی

لکه نیز بی ، لږ یې... (۳ ۶ الف‌سخ).

په همدغه معنا درویزه داسې را وړی دی .

مصایان لکه «که» سره ووځی اول حق د اما مت د هغو دی چې په علم ډیر

پوهیږی«۳ ۷ سخ » .

د «سره وتل» متعدی فعل «سره ایستل» او «سر باسل» په‌دې‌ډو ل را غلی دی .

په رساله کې :

با ور کانیء عالمه په‌نمانځه کښی دولس واجب دینه

ورسی چی الحمد لولی دو یم‌چې سورت ور سره باسینه « ۱۴ سخ » .

په خیر ا لبیان:

او هغه واجب‌چې دی په قیام لوستن دالحمد ورسره یستل‌دسورت یا دری‌آیته

له قرآنه چې په ده وی عسان «۵۷ ا لف »

شرمځای د «عورت ،د بدن هغه برخه‌چې‌پټول یې‌فرض دی» په‌معنا . په‌لوړی‌نظر

داسې ښکاری چی‌هغه‌غړی به‌وی‌چی ښکاره کول یې شرم‌وی یعنی »غلیظه عورت«

خوپه رساله او خیر البیان کې د«عورت» په‌معنا را غلی دی .

www.libtool.com.cn

په رساله کې:

دشر مځای پتو ل حکم د نما نځه دی * چي نمو نځ يې صحيح شينه .

دسيره شر مځای له‌ناسه تر زنگانه دی * ولی‌نوم دي شرمځای نه گنينه .

داورتی شر مځای‌واړه تن دی *مخ لاس پښې‌ی دنمانځه په‌حق دشر مځای‌نه دينه

«٣٧ -٣٨مخو نه ».

په‌خير ا لبيان کی‌ :

دشر مځای پټول په‌حق دنمانځه د درستوالی د پاره شرط دی‌په ادسيان .دسير ء شرمځای دناسه او دزنگانه پوري دی. زنگون‌دی،له شرمځای... گنلی نه دی . ..

داورتی شر مځای تن‌دی تمام وای‌لاس‌او پښې‌ی‌دنمانځه په‌حق دشرمځای‌نه‌دی

«٦٨ب ٦٩ ـ الف مخونه »

غو ښتل د«طلب، لټول»په معنا .

په ر سا له کی :

فرض دتيمم‌دغه‌دی‌ـچی پا که خاوره وغو اړ ينه «٣٢ مخ »

همدغه مسا له‌په خير البيان کی :

د «تيمم فرض» دپا کيزه‌خاوري‌غوښتنه او نيت ... «٦١ ب مخ »

(غو ښتل) په‌دغه‌معناقاسو سونو نه‌دی اخيستی خو زياتو شاعرانو راوړی‌دی .

په طلب سی دغا فل هسی خند اشی

لکه ځو ک‌ وی زوی په‌غاړه او زو ی غواړه«حميد»

دځو انی ز سا ن سو ند ه په طلب نه شی

هميشه بی که‌په دوړ غواړم غوا ړم « هجری»

غېل Ghel د «غوجل» په‌معنا. په رسا له کی د ا سی ر ا غلی دی

هر چی ا سـر نهی دروژي نه ز د ه په مانند د غغه ځا روی دينه

www.libtool.com.cn

چی په غیل کښښي مشقت که   او خوله یی هم ترلی وینه«. ٥ سخ»

دغه کلمه دپکتیا په ځینو برخو «خوست» کی د«غو یلی» په بڼه ژوندۍ ده چی ریښه یی«دغالی»او «غولی» سره اړه لري .

کالی: Kalay د«آلي ، ذریعی» په‌معنا. په‌رساله او هم په خیر البیان کی را غلی دي .

په رساله کی :

دی بـا د شـاه غـنـی دی   چـی دامي چاري پـه ده شینه

سری ځینی چاري بی کالی کړای نه‌شي   ده واړه مخلوقان بی کالی کړي دینه «٥ مخ»

په خیر البیان کی :

گوره!: زه هغه بی‌پروا یم چی هرچار تل بی شر یکه، بی‌مله بی کالی کړم نشته زما محتا جی شریکت ومل وکالي نه لکه د اد میان«. ١٦ ب مخ»

کړل: په‌خیرالبیان او رساله کي د غه فعل په د وه لحاظه د غور وړ دی

١- کړل(همدا رنگه کول) غالباً د کومکي او مرستیال فعل په‌صورت استعمالیږي خو په رساله او خیرالبیان کي د (خلقول، پیدا کول ، ایجادول) په معنا خو ځایه د(عمده فعل) په حیث راغلی دی.

په رساله کښی :

دا اسمـونـه زمکی واړه   ستا لـه ا بروی کړی د ینه (٧مخ)

نیکی بدی کړی خدای دی   په نیکی راضي په بدی ناراضي وینه(٣١مخ)

په خیرالبیان کی:

داهسی شکل سي ددنیا مایه کړی ده او ځناوران .. (٢٥-الف مخ)

هر څیز سي په اتکل کړی دی   سړی سي بهترین کړی دی اه واړه مخلوقان..(٢٧- الف مخ).

٢ - په رساله کي د(کړل)فعل دامر په صورت هم دمفر داو هم دجمعی له پاره څوځایه د (کانه، کانیء)په‌صورت راغلی دی.

دجمعي په صورت :- دخدای استازی سي یوسرگـٌـد ی* باور کـنیء ناگاها به د رشینه (لومړی مخ):

www.libtool.com.cn

د مفرد په صورت :

چاره دخداي په نغوته کا نه ـ سحبا ن به له ا بر ا هیمه سر دوینه (وروستی مخ).

زده کانه چی زکات په چاروا ـ او ناروا چی په چا و ینه (۵۳ مخ).

په پخوانیو ستونو کې ځای په ځای د (کړل) په ځای «کانړل» (دوړل) په ځاي (وانړل)

د (خوړل) په ځای «خوانړل» د حال، مستقبل او امر، په فعلونو کی غالباً د جمعی له پاره راځی

اود مفرد له پاره ډیر لږ لید ل کیږی لکه.

ستا وصلت د رقیب سرگ ز ما ا ختر دي .

امین کانړيء په خوله څه ښه وینا ر اغله (حنان بارکزی)

چی سوزړه هغه څه کانړيء اختیار ستا شی ـ زما ئنه ،حکم د ښهر اود یار ستاسی

(نیرنگ عشق)(۹۷ مخ) .

دخوانړل مثال:

دوی وای حرام خوا نړيء په‌قیا ست به د حرا مو عذاب نه وی (سخزن ۷ مخ)

دوا نړل مثال:

وي بی ز ربي حا ضر کا نړيء ـ د ی و ما و نه ر ا و انړيء

د طالب رشیدگل او صنو بر (٦٦ مخ) .

کم : د (وړوکی) په معناهم په رساله او هم په خیر البیا ن کې د(کم زهمن ـ

ووړ زوی یا وړه‌لور ، کم عید- وړو کی اختر ، کم کانړي- گیتکی، وړه تیږه، سنگریزه)

په رساله کی کم زهمن داسی را غلی.

سر سایه په توانگرانو ده‌واجبه — چی دځان د کم ز همن د برده د پاره اوسینه (۳ه مخ)

په خیر البیان کی (کم زهمن).

گوره سر سایه دروژي و اجب ده‌پرتو انگرانوچی یی و باسی دځان د کم زهمن،

دبرده و دپاره په‌تا دی وی اعلام (۱۰۰ب مخ).

کوړول : د (خوزول) په‌تو ل، د(خو زول، ښوروِل، حر کت ورکول)(کویږ یدل)

د(خوزیدل) په تول د(خوز یدل،ښو ر یدل،حر کت کول) په معنا په رساله او خیرالبیان
www.libtoal.com.af
کې پېرڅا یونه ر اغلی دی.

په ر ساله کې:

د چهر چې یورخ او به و کوږوی — بل رخ (یی) نه کوږ ینه

که یو رخ یی پلیت شی — بل رخ دې پا ك گنپنه(۴ ۲ مخ)

په خیر البیان کې:

یا هغه جوهر چې یورخ اوبه یې وکوږوی اوبل رخ یی نه کو ږی که په یوه

رخ یې پایتی پر یو ځی په بل رخ یی اودس ر وادی (٦٣ب مخ)

د خیرالبیان په (٩ ٥ـالف،٣ ٦ ب، ٢ ٥ ١ب،٢ ٦ ١ب ٣ ٦ ١ الف،٦٤ ١ـالف)

مخونو کی را غلی دی .

لیږ د ی د(بار ور لو بود ه) په معنا .

په ر ساله کی:

نه لیږد ی نه جوتی نه دژواك بنده۔ نه داورتی پسول بیرون که اوږی وینه (١ ٥ مخ)

په خیرالبیان کی :

حسیب دې نه که په مال کښی کور ،نه جامه داغوستن اونه دتیغ خر یان ،نه

کیږدی نه لیږدی نه دژو اك بندگان (٢٠١ب مخ)

زیو ه: چې د (شر مښ) معنالري په ر ساله او خیرالبیان کی د(ځناور) په معنا

اغلی دی .

په رساله کی :

د سر یو پر یښون،د حلال څیز پاك دي ـ د نالت دسپی اودنوره ژیوه دې پلیت گڼینه

په خیرالبیان کی : (٢٦ مخ)

پریښون دسری د حلال څیز پاك دی او پریښون د نالت دسپی او نورلیوه پلیت دي (٦٥،الف) مخ

مزدك: (د جو ما ت ، مسجد) په معنا په ر ساله او خیرالبیان کی ډیر ر اغلی

په رساله کی :

سنت دی (اودس) د خو ب ، د کتاب دپاره ـ اوچی زیارت دگورستان کړینه

او چی مزدك ته ننوځی ـ پنځم چی قرآن په یاد ولینه (٢٨ مخ).

www.libtool.com.cn

نه دي وهندو ورکه (زکات) نه دي مزدك په روغ که ـ
نه دي په کفن کفن که نه دی په برده ازادوینه (۵۰ سخ).

په خیرالبیان کی:

دجمعی دنمانځه په وقت دي دسزدك ور نه تړی ا دسیان (۸۷ الف سخ)

ملل: (داستوګن کیدل، ساکن کیدل، اوسیدل، کلهاړول) په معنا.

په رساله کې داسې راغلی.

له کفره دي وسلی ـ هرچی به منکر له حجه و ینه (۵۵) سخ.

ددغه فعل دحال او مستقبل اساس (سلل، پریملل) اودماضی اساس (میشتل، پریمشتل) اوستعدی یې «ملول» دی. مثالو نه یې:

ملل:

چې یو غم ور ځنې د روسی بل پر ې سلی ـ زه حمید خدای په غمو نو کی اماج کړم (حمید)

د خوشحال خاطر په مثل کاروانسرای دی ـ اند یښنې پرې کا روانونه ملي ایږدي «خوشحال»

لکه ملی هوسره خلك ځینې ایږدی ـ یوساعت نه ده دنیا په چا قراره (قلندر)

پریملل:

د صورت له کوره کلیه بیګا نه شم ـ د معنو په میـنه پر یملـم یګـا نه شم

(نیرنګ عشق ـ ۱۰۲ سخ)

په هرسلك چه زمری پریملی نوریی خپل کا ـ په جوا ریی ربا که له ږدی قدم (مصری خان ګلکیانی)

که نظر دي دمحبوب په جمال پریملی ـ په دیدن به ځینې ګوښې نه پا یږی (میرزاخان)

پریمشتل:

دارام په مینه پریمشت په ارام شو ـ خلاص له ږیره کشمکشه دایام شو (شاه ا وګدا)

که دي زړه دیك رنګی په سلك پریمشت ـ که خیره دي سره که زیړه وار ذوق دی

(خوشحال ـ متفرق)

ذوق اوشوق بې داندوه په غولی پریمشت ـ چی بنادی یې په کمال شوداوس ماتم مري

ملول: (میرزاخان)

ګهی دي دزړونو ستاد مخ په لور روانې ـ وار ملك بوستان دی په هرځای یې ملوه (خوشحال)

www.libtool.com.cn

په احمد زیو کوچیا نو کې (میله = خج په لو مړی هیجا سجهو له یی) (د کلږو اړو لو) دګا ی په معناژوند ي دہ.

نا لت) د(خو ګ ،بد ځنا و ر، سر کو زی) په سعنا د و ه ځا یه په رساله او دوه ځا یه په خیرالبیان کی‌را غلی‌دی .

په رسا له کی:

د سړیوپریښون یادحلال خیز پاك دی۔دنالت دسپی‌اودنوره لیو ه‌دي پلیت ګڼونه(٦ ٢ مخ)

که په کو هی کښی سپی نالت ۔یانو ردا هسی‌څه پریوځینه (٥ ٢ مخ)

په خیرالبیان کی:

که په کو هی کښي‌سپی نالت یانور داهسی لیوه پریوزی (٣ ٦ — الف‌مخ)

پر یښون د . . . . پاك دی او پریښون د نالت‌سپی‌نور لیوه پلیت‌دی(٥ ٦ ۔الف‌مخ)

د رسالی او خیرالبیان نه پرته سایو ازی دصد یق په طبی‌قلمی‌نسخه کی لیدلی‌دی:

چې مقعد دچاپیروت شی ۔ سړی د یر په دا زبون‌شی.

ککری د نالت کړه ۔ په اتش یی سکو رلت پت کړه (د مقعد دخر وج بحث)

(نالت) عربی کلمه ده چی د(لعنت) پښتو شوی بڼه د ه خو په رساله کی(لعنت) (په‌خپله‌اصلی سعنا غا لباً همد ا سی لیکل شوي لکه درسالی په (٨ ١ مخ) (٥)

کرښه کې خوپه‌خیرالبیان کې کله(نالت)او کله (لعنت) لیکل‌شوی لکه:

په ٣ ١ ۔ الف مخ ،دویمه او څلورمه کرښه) ،(٨١۔الف٦ کرښه کی (نالت)دی.

نښتیدل:- (نښتیځل،نچو ړل) په معنا په رساله کی داسی راغلی .

اودس په هغه‌اوبه روانه دی ۔ چی دونی له‌سیوی نښتیدلی وینه (٣ ٢ مخ)

په خیرا لبیان کی :

روانه‌دی (اودس، په هغه‌اوبه‌چی‌له‌و نی له‌سیوی نښتیدای وی ،به هغه چی‌نورڅه یکښی ډیرشی(. . . ٣٠ ٦ الف)

دخو شحال په لا ندی‌شعر کی‌نښتوب (خو ږ داو بو دجر یا ن پلو) له همدغی

www.libtool.com.cn

کلمی سره کله وریښه لری.

اول دا پـل صـراط دی چی‌په‌دیر کاله حصارشی
نیم ستغ دی لیم نښتوب دی واړه دیر ش زره‌په شمارشی

دا فعل د (نښتیځل) په بڼه په همد غه معنا. پښتو قاموسونوا خیستی

او هم په کلا سیک‌ادب کې‌راغلی دی‌مثلا د پیر محمدکاکړ په د یوان کې.

خشک‌صورت زیړه‌خیره‌یم‌نښتیځلی دعشق‌رنځ‌شوراد وچارلکه طاعون

نیزو بی: nezobay د(نیزبی،دسیلاو اوبه،نیزا وبه) په معنا.

په رساله کی (نزوبی) لیکل شوی.

که پاک خیزورسره‌وځی پلیتي‌نه‌شی ـ که‌یوصفت داو بووجار باسینه

لکه نزوبی‌یالبره زمی ـ که‌سابون،زعفران یاپی‌و ینه(۳۲) مخ.

په‌خیرالبیان کی(نیز‌بی) لیکل شوی:

اودس روادی‌په هغه اوبه چی پاک خیزورسره وځی چی‌یوصفت داوبووجار

باسی‌لکه‌نیزبی‌یالبرپی‌یازمی‌یاسابون‌ورسره وځی یازعفران(۶۳ الف مخ) دخیرالبیان

دکابل‌چاپ‌په‌قاموسی‌برخه کی‌د(ناز بو بیری،کشمالی)معنااورته‌لیکل‌شو یده‌خودغه

کلیمه اصلا له دوو برخو جوړه ده«۱» نیز،سیلاو) ۲(وبی) د(لوبه) په‌معنا ورستاړی-

دی‌لکه‌په(سپیروبی،هوس‌اوبی،زیر بی) کی.

و (wa): په‌رساله‌او خیرالبیان‌کی د(ته) په‌معناچی(ته)د‌اسم‌ذات‌نه‌وروسته‌او(و)

له هغه د مخه راځی‌اسم ذات‌که دمفعول له ـ Dative په‌حالت کی راشی په

خیرالبیان او رساله کی هلته یوازی (و) لیکل شوی‌او که گراسری سمتی‌حالت

Aditve راشی هلته هم (و)او هم(ته)ـ لومړی‌مثال‌په‌رساله کی:د هغه چاپحث

چی بایدزکات ورنه کړ شی.

نه‌وسپره‌واو ورتی،نه اورته‌وسپړـنه تښتن وهغه‌بنده‌چی په مال ازا دکړي‌و ینه

په خیر البیان کی همد غه مسئله: (۵۳ مخ)

www.libtool.com.cn

نه دي ورکه‌وپلار ونیکه اونه په‌پورته نه‌وزهمن نه‌ونمسی‌نه په کښته ،نه‌میره واورتی نه‌اورته وسیره‌اونه تښتن. . . . (٦٠ ا ب).

په گراسری‌سمتی حالت کی داسم نه دمخه(و)او وروسته(ته)را ځی.

په‌رساله کی:

ځلورم دگوتومخ چی وکعبی‌وته که— پنځم چی‌نظروسینې‌وته‌لرینه(٥٣مخ).

په خیرالبیان کې:

نظرد ېدسجدی‌و ځای ته وکه . . . (٧٦–ا لف)

د(ته)په‌ځای‌د(و)استعمال‌چی‌په‌ساسانی‌پهلوی کی‌هم‌د (و،اوی– o,avi) په‌غږونو سوجودۍ دپښتو‌په کلاسیک ادب کښی‌زښت ډیر راغلی دی:

تا غاله‌وگل خپل زړه‌ور کړبلباې– که‌یی تل‌و ای دابازار دز یبایی(خو شحا ل)

چی یې ما په سروسال خریداری کړه—سفت دې‌ورکړه ورقیب هغه‌و ستو نه(حمید)

چی په‌ناز ساتلی زړه‌سی‌ویارور کړ—ورپسی‌سی‌دځان واړه اختیارو رکړ (علی‌خان)

وسپرین : Usparin (ا سپرین)(داوسپنی‌څخه جوړشوی)په فارسی ورته (اهنیین)وایی :

په رساله کی (وسپرین) او په خیر ا لبیا ن کی (اسپرین) لیکل شو ی دی.

په رسا له کې :

که وسپرین ، سرولین یا تیغ پلیت شی

پاك به شی که یو واری‌پر بویه‌ځینه

په‌دا هم پا کیز ه شی *په‌ایری چی‌و سرینه (٣٧مخ) .

دخیرالبیان په (٦٧ الف سخ)کی‌داسی راغلی‌دی:

که اسپرین یا سرولین یا داهسی نور کالی‌یا تیغ پلیت‌شی که‌یوواریی‌پرپوینځی پاك شی په خاوره یاپه ایره یی ومږی په‌تا د ېوی‌اعلام(٦٧ الف‌مخ)

د«اسپرین »یا«و سپرین» کلمه باباسعیدد ا سې‌راوړې‌ده.

www.libtool.com.cn

که دې ایښې پا س په سر غر ونه دی

جوړدې په سترګو اوسپړین مخو نه دی

دځان تر دانه‌و ځان قه‌سخت کړه

د خلق په زړو چې دې آزار و نه دی

د «صدیق طب» په‌قلمی نسخه کی‌دېړی دتورو لو په‌بیان کی‌داسی‌راغلی:

شل د رم بیخ نیلو فر دی — له بقر ا طه د ا هنر دي

په اوسپړین‌لو شی کی‌یا ر ه — میاشت‌دفن کړه نامداره

و و: ـ دغه کلمه د(باد ،هوا) په‌معنا شو ځایه په‌رساله‌او خیرالبیان کې‌راغلی‌ده.

دخیرالبیان په(٦٧ب اتمه کرښه) کې د(وو)او په(٩٣ب دریمه کرښه) کی (و) او په (٧٣الف دریمه کرښه) کې او همدارنګه (٦٢ب لومړی کرښه) کې په (ۋـواوـچې همزه له‌پاسه لری)راغلی ده.

په رساله کې په(وو) لیکل شوي:

باور کانیء عالمه‌ـ اودس په‌اولس‌تو که‌مات شینه.

په‌وو ،په ګندګی‌په،چیمجی هم‌شی‌ـچې‌له روستی‌سو ر اخه‌ووځینه (٣١ مخ).

په خیرالبیا ن کې:

(اودس)په وو،په .. چیمجی‌په دامات شی(٦٢ب مخ).

د پیر محمد کاکړ په(معرفت الافغانی)کې دطبیعی پیښو د نومونو په بحث کې(و)ته د (با د) معنا لیکل‌شوی ا و (و و جن)د(با دی ، ر و ما تیزم‌اروګنی) په معنا ا خیستل شوی دی(٠ م مخ) .په‌اوسیتا کې(Vayu)د(هوا) رب‌النوع وه د پروفیسر ابرامیان‌د(پهلوی،پارسی،روسی، انګریزی،ارمیانی) په قاموس کې دپهلوی(و یو Vayu) د (تنفس) او(باد)په معناا خیستل شوی‌دی.له‌دغه ځایه ویلی شو د(و+ب) دغبرګو په بدلون لرغونی اریایي ریښه لري.

و هیر:

دغه کلمه هم په ر سا له ا و خیر ا لبیا ن کې د (هیر) په معنا ر اغلی ده

www.libtool.com.cn

په رساله کې :

زه به رساله په پښتو وکښم ‌ ‌ ‌ ‌ کـه عنـایـت د مـولـی ویـنه

پکښې به امر نهی ساز کړم ‌ ‌ ‌ ‌ چې سړي يې دنزمو(نظمو) په دودلولينه

چې وهيروی د هغو به په يادشی ‌ ‌ ‌ ‌ او دهغه به زده شی چې زده کوينه (۲ مخ)

دغه کلمه په (مخزن الاسلام) کې کله د (هېر) او کله د (وهير) په ليک د ودليدل کيږی، مثلا د مخزن په (۵ . ۱، ۴۶، ۵۴ م) مخونو کې (وهير) دی او مثلا د (۷۹ مخ د پای له خوا د ويمه کرښه) او په نورو ز يا توځا يونو کی (هير) دی.

ښنگه چه داخون درويزه لهجه دننگرهار ده او هلته دا کلمه (هير) ويل کيږی نو له دغه ځايه ددرويزه په ليکنو د روښان څه ناڅه اغيزه ليدل کيږی چې له هغې جملې څخه به دغه کلمه هم وی، دغه کلمه په ډيرو لږ سواردو کښې د(وهير) په بڼه ده، زياته د(هير) په ليك دو دليکل شوی تر دې چې د پير روښان پيرو انو هم غالباً (هير) ليکی .

ميرزا خان انصاری ليکی:

په يوه خاطرد دو مينو ځای نه شی ✿ چې يوه په باندې راشی بله هيره

(د عامی کتابخا نی قلمی نسخه)

په خير البيان کی:

رو ژه روا ده په نيت د شپې که يې وهېرشی نيت يې رو ا دی پخوا چی نور(نمر) وځاروزی عيان (۹۷ ب).

هوس او به : د(مذی ، پينو بی) په معنا .

په رساله کې (هوس اوبه) لیکل شوی او په خير البيان کې (هوس اوبی) ليکل شوی دی.

په رساله کې:

باور کانې ء عالمه ـ اودس په او لس تو که مات شينه

په متيازی په هوس اوبه په سپرو به شی * په سنګريزه يې هم مات شينه (۱۳ مخ)

www.libtool.com.cn

په خيرالبيان کې:

په سيتيا زوپه هوس اوبی په سپروبی . . . (٦٢—الف مخ)

هوی:(hoy)د-١-(هغه)-٢-(دغه) په معنا .

په رساله کې:

يه حلال کی حرام هوی دی—چی په حيض په نفاس کې نزد ې شيښه (٩٣ مخ).

په خيرالبيان کې:

عذاب د پو ښتنی هوي دی چې له مرګه پس به . . . (٣٠ ب مخ)

زيا توشاعرانو راوړی ده :

هوی نمونځ به دې و نه شی — بې کامله پير ا سامه (ارزا نې- ورکه خزانه)

هوی سر که بياا ظهار شی — ترابده به يې عارشی (د ر مجالس افغانې ٣١ مخ)

د آ شنا له ډ پری سينی — هوی مرګ په د ه اختر شو (ميرزا خان

وجود ظاهر په . . . شو په عين عکس هوی شوی (مخزن ١٥٢ مخ).

«پای»

www.libtool.com.cn

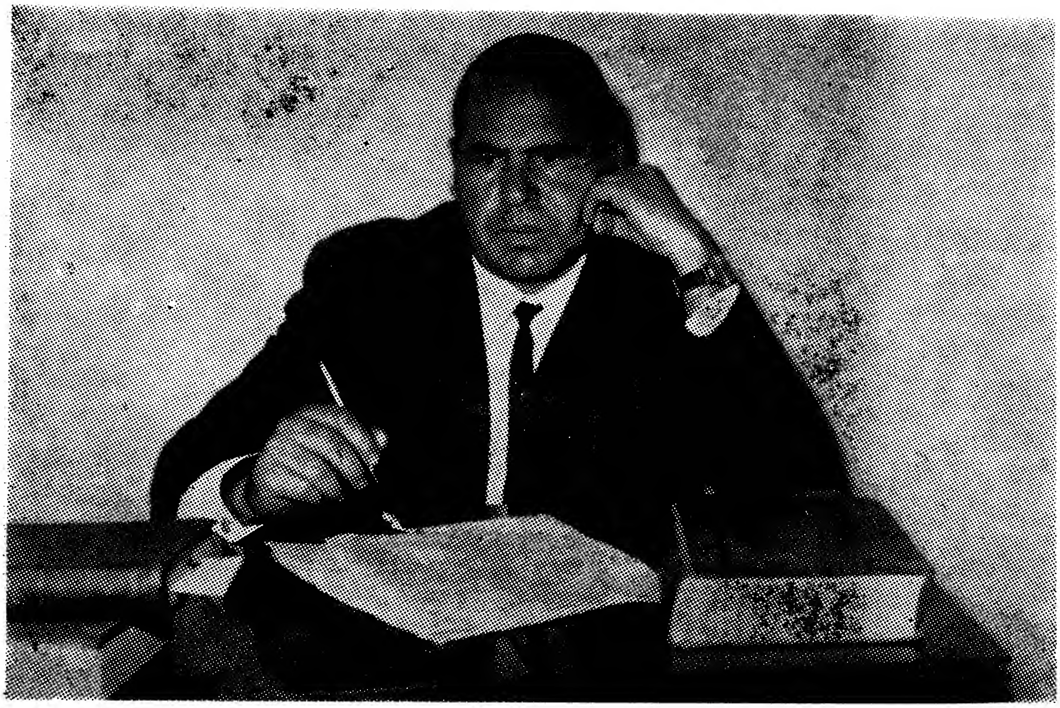

خپرنوال: دوست‌محمد «دوست»

2112

www.libtool.com.cn

ROSHANI RESALA

Pashto Academy

Kabul Afghanistan

DECEMBER, 1976

Government Printing House